

**Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Ebeveynlerin
Cinsel Gelişime ve Cinsel Eğitime Yönelik
Bilgi Düzeylerinin ve Tutumlarının İncelenmesi**

Seher İşler

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne Okul Öncesi
Eğitim dalında Yüksek Lisans Tezi olarak sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Şubat 2017
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Mustafa Tümer
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdürü

Bu tezin İlköğretim Bölümü Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Prof. Dr. Elif Yeşim Üstün
İlköğretim Bölüm Başkanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimi, tezin nitelik bakımından İlköğretim Bölümü Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Prof. Dr. Ayşe Işık Gürşimşek
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Prof. Dr. Ayşe Işık Gürşimşek

2. Prof. Dr. Sema Kaner

3. Prof. Dr. Elif Yeşim Üstün

ABSTRACT

The main aim of this study is to introduce the parents', whose child is continuing pre-school education, knowledge in relation to sexual development and education of children and their attitudes towards sexual education during pre-school ages, in relation with different variables. The study also aims to meet the knowledge of the parents' in relation to children's sexual education requirements and change the negative attitudes if needed in order to lead further educational programs.

293 mothers and 107 fathers, whose children are studying at pre-school, were selected as the participants of this study from various regions of T.R.N.C. The data of the study were collected by the instrument named as "Parental Sexual Education Information Scale" and "Parental Sex Education Attitude Scale" which was developed by the researcher. Factor analysis and reliability analysis is applied to the instruments to determine reliability and validity of the research instruments. According to the research questions, variance analysis, t-test, regression analysis were applied to the data and the percentages of the information scale were analysed as well. According to the results, the parents think that they are not sufficient enough to give sexual education; sexual education needs to be given by an expert or parents; parents do not talk with their children about sexuality; parents think that sexual education also needs to be given during pre-school education; they also think that their children should be given the correct and relevant information about sexual education to support their development and to protect themselves from sexual abuse. When the independent variables were analysed it is also found that the level of knowledge about sexual development and education and the attitudes of parents were varied significantly. Moreover, it is revealed that their level of knowledge and attitudes were parallel to each other and they reflect to each other. The results of the

study were discussed with the direction of the relevant field and also it was proposed some suggestions for the pre-school education and further studies.

Keywords: Sexuality, Sexual Education, Sexual Development, Attitudes of Parents for Sexual Education, Pre-School Education

ÖZ

Bu araştırmanın temel amacı, okulöncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik bilgi düzeylerinin ve çocuklarının cinsel eğitimine ilişkin tutumlarının bazı değişkenler açısından ne yönde olduğunu ortaya koymaktır. Böylece ileriki araştırmalara, ebeveynlerin çocuklarının cinsel eğitimlerine ilişkin bilgi gereksinimlerinin karşılanmasına ve varsa olumsuz tutumlarının değiştirilmesine yönelik eğitim programlarına öncülük etmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın örneklemini KKTC'nin farklı bölgelerinde yaşayan, çocukları okulöncesi eğitime devam eden 293 anne ve 107 baba oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen Ebeveyn Cinsel Eğitim Bilgi Ölçeği ve Ebeveyn Cinsel Eğitim Tutum Ölçeği ile toplanmıştır. Çalışmada kullanılan ölçme araçlarının geçerliğini ve güvenilirliğini belirlemek amacıyla faktör analizi ve güvenirlik analizleri gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amaç soruları doğrultusunda, elde edilen verilere varyans analizi, t-testi, ve regresyon analizi uygulanmış, bilgi testine verilen yanıtların yüzdeleri hesaplanmıştır. Verilerin analizi sonucunda; ebeveynlerin cinsel eğitim verme konusunda kendilerini yeterli bulmadıkları, cinsel eğitimi ilk olarak uzman kişilerin ve/veya anne babaların vermesi gerektiğini, çocuklarıyla cinsellik konularında konuşma yapmadıklarını, cinsel eğitimin okul öncesi kurumlarında da verilmesi gerektiğini belirttikleri, cinsel eğitimin çocukların gelişimlerinin desteklenmesi, cinsellik konularında doğru bilgiler edinmesi ve cinsel istismardan korunabilmeleri için gerekli olduğu yönünde görüşe sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin, çocuklarının cinsiyetleri dışında incelenen bağımsız değişkenlere göre cinsel eğitime ilişkin bilgi düzeylerinde ve cinsel eğitime yönelik tutumlarında anlamlı farklılaşmanın olduğu saptanmıştır. Araştırmanın bir

diğer bulgusu ise ebeveynlerin çocuklarının cinsel eğitimlerine ilişkin bilgi düzeyleri ile onların cinsel eğitimine ilişkin tutumları arasında anlamlı ilişkinin olduğu ve bilgi düzeylerinin tutumlarına yansıdığıdır. Elde edilen bulgular ilgili alanyazın doğrultusunda tartışılmış ve konuyla ilgili cinsel eğitime ve ileriki araştırmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Cinsellik, Cinsel Eğitim, Cinsel Gelişim, Cinsel Eğitime Yönelik Ebeveyn Tutumları, Okul Öncesi Eğitimi

TEŞEKKÜR

Zaman kavramının ne kadar önemli olduğunun bilincine vardığım bir dönemdi tez sürecim. Öncelikle saatlerin, dakikaların ve saniyelerin değerini anlayabildiğim, her anında geliştiğim bu süreci benim için keyifli hale getiren ve aynı zamanda başarabileceğim konusunda bana hep destek olan çok değerli insanlar tanıdım bu süreçte. İsimlerine tek tek yer veremiyor olsam da, bana katmış oldukları değerler ve yolumu aydınlatan bilgilerinden dolayı her birine ayrı ayrı teşekkürlerimi sunarak başlamak isterim.

Kimi şanslı çocuklar ebeveynlerinden sonra harika bir öğretmenle tanışır ve hayatları değişir. Öğretmenlerini taklit eder ve davranışlarını model alırlar. Bende o şanslı çocuklardan biriydim ve lisans eğitimimde harika bir öğretmenle tanıştım, hayatım değişti. Mesleğimi seçmiştim fakat daha fazla gelişmem, daha fazla öğrenmem ve hedefimi bir üst noktaya taşımam konusunda bana model olan, yapamazsam diye korktuğum her aşamada beni daha fazla güçlendiren, kendime inanmamı sağlayan, varlığıyla bana hep güç veren çok değerli danışmanım Prof. Dr. Ayşe Işık Gürşimşek'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca engin bilgileriyle beni yönlendiren, bana değer katan kıymetli hocalarım Prof. Dr. Elif Yeşim Üstün'e ve Yrd. Doç. Dr. Eda Kargı'ya çok teşekkür ederim. Akademik bilgi ve deneyimleriyle yanımda olan, tez sürecimde benden yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Sema Kaner'e çok teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimim ve araştırma görevliliğim sürecinde idari ve akademik anlamda gelişmemi sağlayan, bana her daim yanımda olduğunu hissettiren çok değerli hocam Prof. Dr. Ahmet Pehlivan'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Şüphesiz ki insanın yaşamında ailenin varlığı büyük güç kaynağıdır. Benim şansım her adım atışımda arkamda olduklarını hissettiğim ve hayatımın her

aşamasında varlıklarından güç alabildiğim büyük bir aileye sahip olmaktır. Elde etmiş olduğum bu başarının asıl sahipleri olan, eğitimim boyunca beni sürekli destekleyen ve almış olduğum kararları sorgusuz kabul eden canım babam Hıdır İşler ve biricik annem Nurdane İşler'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ve son olarak, hayatıma anlam katan, bana her daim "iyi ki varsınız" dedirten ablam ve kardeşlerime en içten teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	iii
ÖZ	v
TEŞEKKÜR.....	vii
KISALTMALAR	xiii
TABLO LİSTESİ.....	xiv
1 GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı.....	3
1.3 Problem Cümlesi.....	4
1.4 Çalışmanın Önemi.....	5
1.5 Sınırlılıklar	7
2 KURAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1 Cinselliğin Tanımı.....	8
2.2 Cinselliğin Tarihi	11
2.3 Erken Çocukluk Döneminde Gelişim	14
2.3.1 Sosyal Gelişim	16
2.3.2 Duygusal Gelişim	17
2.3.3 Cinsel Gelişim	19
2.4 Cinsel Gelişim Konusundaki Kuramlar	20
2.4.1 Bilişsel-Gelişimsel Kuramı (Piaget)	20
2.4.2 Psikoanalitik Kuram (Freud Ve Erik Erikson)	21
2.4.3 Bilgi-İşleme Kuramı (Cinsiyet Şemaları).....	27
2.4.4 Sosyal Öğrenme Kuramı	29
2.5 Cinsel Eğitim.....	31

2.5.1 Dünyada Cinsel Eğitim.....	37
2.5.2 Türkiye' de Cinsel Eğitim	40
2.6 Konu İle İlgili Araştırmalar.....	43
2.6.1 Çeşitli Ülkelerde Gerçekleştirilen Çalışmalar	43
2.6.2 Türkiye' de Gerçekleştirilen Çalışmalar.....	48
3 YÖNTEM.....	54
3.1 Araştırmanın Deseni	54
3.2 Evren ve Örneklem	55
3.2.1 Evren.....	55
3.2.2 Örneklem	55
3.3 Veri Toplama Araçları	57
3.3.1 Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi	57
3.3.1.1 Ebeveyn Cinsel Eğitim Bilgi Ölçeği'nin Güvenirlik Analizi ve Faktör Analizi Sonuçları	59
3.3.1.2 Ebeveyn Cinsel Eğitim Tutum Ölçeği'nin Güvenirlik Analizi ve Faktör Analizi Sonuçları	61
3.3.2 Ebeveyn Cinsel Eğitim Bilgi Ölçeği (ECEBÖ).....	63
3.3.3 Ebeveyn Cinsel Eğitim Tutum Ölçeği (ECETÖ)	63
3.3.4 Kişisel Bilgilendirme Formu	63
3.4 Veri Toplama Süreci ve Çalışmada Dikkat Edilen Etik İlkeler	64
3.4.1 Veri Toplama Süreci.....	64
3.4.2 Çalışmada Dikkat Edilen Etik İlkeler	65
3.5 Veri Analizi.....	66
4 BULGULAR.....	69
4.1 Ebeveynlerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler.....	69
4.2 Çalışmanın Alt Problemlerine İlişkin Bulgular.....	73

4.2.1 Çalışmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	73
4.2.2 Çalışmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	81
4.2.3 Çalışmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	83
4.2.4 Çalışmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	86
4.2.5 Çalışmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	88
4.2.6 Çalışmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular	91
4.2.7 Çalışmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	93
4.2.8 Çalışmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	94
4.2.9 Çalışmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular	96
4.2.10 Çalışmanın Onuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	97
4.2.11 Çalışmanın On Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	99
4.2.12 Çalışmanın On İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	100
4.2.13 Çalışmanın On Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	102
4.2.14 Çalışmanın On Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	103
5 TARTIŞMA VE SONUÇ	105
5.1 Çalışmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması.....	105
5.2 Çalışmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması.....	114
5.3 Çalışmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması.....	115
5.4 Çalışmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması.....	116
5.5 Çalışmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması.....	117

5.6 Çalışmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması.....	118
5.7 Çalışmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması.....	119
5.8 Çalışmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması.....	120
5.9 Çalışmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması.....	121
5.10 Çalışmanın Onuncu Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması.....	122
5.11 Çalışmanın On Birinci Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması.....	123
5.12 Çalışmanın On İkinci Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması.....	124
5.13 Çalışmanın On Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumlaması.....	124
5.14 Çalışmanın On Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumlanması.....	125
6 ÖNERİLER.....	127
KAYNAKLAR.....	130
EKLER.....	140

KISALTMALAR

ECEBÖ	Ebeveyn Cinsel Eğitim Bilgi Ölçeği
ECETÖ	Ebeveyn Cinsel Eğitim Tutum Ölçeği

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Ebeveyn Cinsel Eğitim Bilgi Ölçeği Güvenirlilik Katsayısı ve Toplam Puan Değerleri.....	59
Tablo 2: Ebeveyn Cinsel Eğitim Bilgi Ölçeğinin Faktör Yük Değerleri	60
Tablo 3: Ebeveyn Cinsel Eğitim Tutum Ölçeği Güvenirlilik Katsayısı ve Toplam Puan Değerleri.....	61
Tablo 4: Ebeveyn Cinsel Eğitim Tutum Ölçeğinin Faktör Yük Değerleri	62
Tablo 5: Örneklemi Oluşturan Ebeveynlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları	69
Tablo 6: Örneklemi Oluşturan Ebeveynlerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları	70
Tablo 7: Örneklemi Oluşturan Ebeveynlerin Çalışma Durumlarına Göre Dağılımları	70
Tablo 8: Örneklemi Oluşturan Ebeveynlerin Aylık Gelir Durumlarına Göre Dağılımları	71
Tablo 9: Örneklemi Oluşturan Ebeveynlerin Ailelerindeki Çocuk Sayısına Göre Dağılımları	71
Tablo 10: Örneklemi Oluşturan Ebeveynlerin Okulöncesi Eğitime Devam Eden Çocuklarının Yaş ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımları	72
Tablo 11: Örneklemi Oluşturan Ebeveynlerin Aile Yapılarına Göre Dağılımları.....	73
Tablo 12: Ebeveynlerin Cinsel Eğitimin Başlama Yaşı ve Kimler Tarafından Verilmesi Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	74
Tablo 13: Ebeveynlerin Cinsel Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	75
Tablo 14: Ebeveynlerin Çocuklarıyla Cinsellik ile İlgili Konularda Konuşma Durumları	75
Tablo 14.1: Ebeveynlerin Çocuklarıyla Cinsellik ile İlgili Konuları Konuşma Durumlarının Dağılımı.....	76

Tablo 15: Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Cinsel Eğitimin Gerekliliği Konusunda Ebeveynlerin Görüşleri	78
Tablo 15.1: Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Cinsel Eğitim Verilmesi Durumunda Hangi Konular Üzerinde Cinsel Eğitim Düzenlenmesi Gerektiğine Yönelik Ebeveyn Görüşleri.....	79
Tablo 16: Ebeveynlerin ECEBÖ Yanıtlarının Frekans ve Yüzdeler Dağılımları	81
Tablo 17: Ebeveynlerin Eğitim Durumlarına Göre ECEBÖ Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri	83
Tablo 17.1: Ebeveynlerin Eğitim Durumlarına Göre ECEBÖ Puanlarının ANOVA Sonuçları	834
Tablo 18: Ebeveynlerin Eğitim Durumlarına Göre ECETÖ Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri	85
Tablo 18.1: Ebeveynlerin Eğitim Durumlarına Göre ECETÖ Puanlarının ANOVA Sonuçları	85
Tablo 19: Ebeveynlerin Çalışma Durumlarına Göre ECEBÖ Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri	86
Tablo 19.1: Ebeveynlerin Çalışma Durumlarına Göre ECEBÖ Puanlarının ANOVA Sonuçları	86
Tablo 20: Ebeveynlerin Çalışma Durumlarına Göre ECETÖ Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri	87
Tablo 20.1: Ebeveynlerin Çalışma Durumlarına Göre ECETÖ Puanlarının ANOVA Sonuçları	88
Tablo 21: Ebeveynlerin Aylık Gelir Durumlarına Göre ECEBÖ Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri.....	89
Tablo 21.1: Ebeveynlerin Aylık Gelir Durumlarına Göre ECEBÖ Puanlarının ANOVA Sonuçları.....	89

Tablo 22: Ebeveynlerin Aylık Gelir Durumlarına Göre ECETÖ Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri	90
Tablo 22.1: Ebeveynlerin Aylık Gelir Durumlarına Göre ECETÖ Puanlarının ANOVA Sonuçları.....	90
Tablo 23: Ebeveynlerin Çocuk Sayılarına Göre ECEBÖ Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri	91
Tablo 23.1: Ebeveynlerin Çocuk Sayılarına Göre ECEBÖ Puanlarının ANOVA Sonuçları	91
Tablo 24: Ebeveynlerin Çocuk Sayılarına Göre ECETÖ Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri	92
Tablo 24.1: Ebeveynlerin Çocuk Sayılarına Göre ECETÖ Puanlarının ANOVA Sonuçları	92
Tablo 25: Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsiyetine Göre ECEBÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları	93
Tablo 26: Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsiyetine Göre ECETÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları	94
Tablo 27: Ebeveynlerin Cinsel Eğitim Almış Olma Durumlarına Göre ECEBÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları	94
Tablo 28: Ebeveynlerin Cinsel Eğitim Almış Olma Durumlarına Göre ECETÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları	95
Tablo 29: Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsel Eğitimine Yönelik Eğitim Almış Olma Durumlarına Göre ECEBÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları.....	96
Tablo 30: Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsel Eğitimine Yönelik Eğitim Almış Olma Durumlarına Göre ECETÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları.....	97
Tablo 31: Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsel Eğitimine Yönelik Bilgi Gereksinimi Durumlarına Göre ECEBÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları.....	98

Tablo 32: Ebeveynlerin Çocukların Cinsel Eğitime Yönelik Bilgi Gereksinimi Durumlarına ECETÖ Puanlarının Göre T-Testi Sonuçları.....	98
Tablo 33: Ebeveynlerin Cinsel Eğitimin Gerekliliğine İlişkin Görüşlerine Göre ECEBÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları	99
Tablo 34: Ebeveynlerin Cinsel Eğitimin Gerekliliğine İlişkin Görüşlerine Göre ECETÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları	100
Tablo 35: Ebeveynlerin Çocuklarıyla Cinsellik Konusunda Konuşma Yapma Durumlarına Göre ECEBÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları.....	101
Tablo 36: Ebeveynlerin Çocuklarıyla Cinsellik Konusunda Konuşma Yapma Durumlarına Göre ECETÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları.....	101
Tablo 37: Ebeveynlerin Okulöncesi Kurumlarında Cinsel Eğitim Verilmesi Konusunda ki Görüşlerine Yönelik ECEBÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları.....	102
Tablo 38: Ebeveynlerin Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Cinsel Eğitim Verilmesi Konusunda ki Görüşlerine Yönelik ECETÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları	103
Tablo 39: Ebeveynlerin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumlarının Yordanmasına İlişkin Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları.....	104

Bölüm 1

GİRİŞ

Giriş bölümünde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemler ve araştırmanın sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

İnsan gelişiminin en başında, bebeğin dünyaya geldikten sonra kendini tanıması, dünyayla tanışması gelmektedir ve bu çabalama zaman alan bir süreçtir. Bu süreçte çocuk öncelikle kendi bedeninden hareketle ve bedenine dokunarak fiziksel özelliklerini fark etmekte, daha sonra dış dünyanın özelliklerini keşfetmekte ve farkına varmaktadır (Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu, 1996). Çocuğun dış dünyayı keşfetmesine en büyük yardımcı anne-babasıdır. Ebeveynlerini model alan çocuk onları taklit ederek anne-babasının hareketlerini kendisine örnek alır. Bu sayede çocuk çevresini daha kolay tanır (Eser, 2008).

Doğumdan başlayarak çocuğun tüm gelişim alanlarında kritik gelişimsel özellikler taşıdığı bilinmektedir. Gelişim evrelerinin her aşamasında diğer tüm alanlardaki gelişim gibi çocuğun cinsel gelişiminin sağlıklı olabilmesi ve sağlıklı cinsel kimlik kazanabilmesi için gelişim aşamalarına uygun biçimde verilecek cinsel eğitimin önemi göz ardı edilmemelidir. Cinsel gelişim doğumla başlar ve yaşam boyu devam eder. Cinsel gelişimin sağlıklı olabilmesi için cinsel eğitimin düzenli ve doğru verilmesi gerekmektedir (Gürsor ve Gençalp, 2010).

Çocukların ilk öğretmenleri olan anne-babaların ve çocukların eğitiminde önemli yer tutan okulöncesi öğretmenlerinin bu konuda bilinçli olmaları ve yeterli

bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. Anne-babaların ve öğretmenlerin cinsel gelişimin yaşam boyu süren bir süreç olduğunu unutmamaları gerekir (Eliküçük ve Sönmez, 2011). Cinsel gelişim sürecinde çocuğun farklılaşan gereksinimlerini sorgulayabileceği, doğru ve güvenilir bilgilere ulaşabileceği temel kaynaklar olan anne-babaların ve öğretmenlerin bu nedenle cinsel eğitim konusunda önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Özellikle bu bilgilerin ilk edinildiği ortam olan ailede ebeveynlerin çocuğun sağlıklı cinsel gelişimine yönelik doğru bilgilere sahip olmaları ve bu bilgileri çocukları ile uygun biçimde paylaşmanın gerekliliğine inanmaları önemlidir.

Her ebeveyn çocuğunun yaşı ve gelişim aşaması ne olursa olsun cinsel gelişim sürecinin herhangi bir döneminde çocuğunun “ ben nerden geldim?” , “ ben neden abimden/ablamdan farklıyım” gibi soruları ile karşılaşacaklardır. Bazı aileler çocuğunun bu tür sorular sormasını normal karşılar ve uygun tepkiler gösterirken, birçok aile çocuğuna cinsel eğitim verme aşamasında nasıl yaklaşması gerektiğini bilmemektedir (Rozan, 1988).

Çocukların kendilerini sağlıklı ve iyi hissetmeye, aynı zamanda kız- erkek olmanın önemli olduğunu öğrenmeye ve benimsemeye ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçları doğrultusunda çocukların cinsellikle ilgili bilgileri doğru kaynaktan ve doğru zamanda edinmeleri gerekmektedir. Buna karşın, ebeveynler ve öğretmenler, kendilerine çocuk tarafından soru yöneltilmediği sürece cinsel eğitim vermekten kaçınmaktadırlar (Semerci, 2014). Günümüzde tabu haline gelen cinsellik ailelerce ve eğitimciler tarafından göz ardı edilmektedir. Aileler çocuklarının gelişiminde önemli yere sahip olan cinsel eğitim konusunda konuşmaktan kaçınmakta, cinsel gelişim ve eğitim hakkında konuşmanın ayıp ve günah olduğunu çocukların bilincine yerleştirilmekte veya bilgi eksikliğinden dolayı üstünü kapatmaktadırlar. Eğitimciler ise okulöncesi eğitim programı içeriğinde yer almayan cinsel eğitimin verilmesi

konusunda sessiz kalmayı, zorunlu koşullarda ve/veya gönüllülük ilkesi doğrultusunda sınırlı biçimde eğitim vermeyi tercih etmektedirler (Eliküçük, 2011, Tuğrul ve Artan, 2001). Hâlbuki çocuklar için önemli olan bu eğitim süreci ile ilgili olarak akılda tutulması gereken, cinsel eğitim ve cinsel gelişim hakkında konuşulacak bilgilerin çocukla bir defa konuşulup kapatılacak konular olmadığıdır (Bayrak, Başgöl ve Gündüz, 2011). Çocuğun büyüme sürecinde, aile ortamında ve okulda, çocuğun gereksinim duyduğu düzeyde ve biçimde cinsel eğitimin verilmesi sağlıklı kimlik gelişiminde kritik bir öneme sahiptir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Gelişim ve eğitim sürecinde çocukların bedenlerini keşfetmeleri, sağlıklı cinsel bir kimlik geliştirmeleri, yaşamın farklı dönemlerinde cinselliğin önemini kavramaları, cinsellik konusunda doğru ve yanlış bilgileri ayırt edebilmeleri ve istemedikleri her türlü yaklaşmayı reddedebilmeleri için güvenilir kişilerden doğru bilgiler edinmeye ihtiyaçları vardır. Çocukların cinsel gelişimi ve cinsel eğitimi sürecinde belirtilen tüm bu bilgileri ve yeterlilikleri kazanabilmeleri açısından ebeveynlerin sergiledikleri tutumlar önemli rol oynamaktadır. Çocukların ilk eğitimcileri olan anne babaların diğer gelişim alanlarında olduğu gibi cinsel gelişim alanında da çocuklarına model olmaları ve çocukların ihtiyaçlarına uygun eğitim yaşantıları sunmaları gerekmektedir. Bunun gerçekleşebilmesi ise ebeveynlerin cinsel gelişim konusunda bilgi sahibi olmaları ve cinsel eğitime ilişkin olumlu tutumlarının olması gerekmektedir. Bu çalışmada, okulöncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin cinsel eğitime ve cinsel gelişime yönelik bilgilerinin ve çocuğun cinsel eğitimine ilişkin tutumlarının ne yönde olduğunu belirlemek amaçlanmıştır.

1.3 Problem Cümlesi

Çalışmanın amacına uygun olarak araştırmanın temel problem cümlesi şu şekilde geliştirilmiştir; “Okulöncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin, çocukların cinsel gelişimlerine ve cinsel eğitimlerine yönelik bilgi düzeyleri ile cinsel eğitime yönelik tutumları nedir?”.

Bu problem doğrultusunda aşağıda ki sorulara yanıt aranacaktır.

1. Ebeveynlerin çocukların cinsel eğitimine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Ebeveynlerin cinsel gelişime ve cinsel eğitime yönelik bilgi düzeyleri nasıldır?
3. Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, eğitim düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, çalışma durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
5. Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, aylık gelirlerine göre farklılaşmakta mıdır?
6. Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, ailedeki çocuk sayısına göre farklılaşmakta mıdır?
7. Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, çocuklarının cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?
8. Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, çocukluk ve gençlik yıllarında cinsel eğitim alıp almamalarına göre farklılaşmakta mıdır?
9. Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, çocuklarının cinsel eğitimine yönelik eğitim alıp almamalarına göre farklılaşmakta mıdır?

10. Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, çocuklarının cinsel eğitimine yönelik bilgi gereksinimlerinin olup olmamasına göre farklılaşmakta mıdır?
11. Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, cinsel eğitiminin gerekliliğine ilişkin görüşlerine göre farklılaşmakta mıdır?
12. Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, çocukları ile cinsellik hakkında konuşma yapıp yapmamalarına ilişkin olarak farklılaşmakta mıdır?
13. Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, okulöncesi eğitim kurumlarında cinsel eğitimin verilmesinin gerekli olup olmadığına ilişkin görüşlerine göre farklılaşmakta mıdır?
14. Ebeveynlerin cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik bilgi düzeyleri ile tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.4 Çalışmanın Önemi

Çocuk gelişiminde ve eğitiminde ebeveynlerinin tutumları önemli ölçüde etki göstermektedir. Çocukların doğasında var olan model alma davranışı ilk olarak anne ve babayı model alma ile başlar. Çocuk kimliğinin temelini, ebeveynlerini model olarak oluşturur. Çocuk gelişiminin önemli bir parçası olan cinsel gelişim doğumla başlayan ve yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Cinsel eğitim ve gelişim aşamasında aileyle olan etkileşim çocuğun cinsel kimliğinin oluşumunda önemli bir yere sahiptir. Ebeveynlerin temel görevleri olarak görülen böylesi bir eğitim açısından desteklenmeleri onları çocukları karşısında daha güçlü ve güvenilir bir kaynak kılma açısından büyük önem taşımaktadır. Ebeveynlerin bu konuda bilinçli olmaları ve çocuklarıyla kuracakları sağlıklı iletişimin farkında olmaları, hem aile içi etkileşim hem de çocuğun cinsel gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır.

Ebeveynlerin cinsel gelişim ve cinsel eğitim konusunda çocuklarıyla sağlıklı bir etkileşim kurabilmeleri ve onlara doğru bilgiler verebilmeleri, cinsel gelişim ve eğitim konularında yeterli bilgiye ve olumlu bir tutuma sahip olmaları ile mümkündür.

Ebeveynlerin bilgi yetersizliği nedeniyle çocuğa anlatılan yanlış bilgiler çocuğun kafasını karıştırarak gelecekteki yaşamında sorunlar teşkil etmekte ve kimlik gelişimi açısından eksiklikler ortaya çıkarmaktadır. Çocuğun kendisine olan güveninin gelişimde ve cinsiyetine ilişkin rolleri benimsemesinde ebeveynlerinin bu konudaki tutum ve yaklaşımlarının önemli bir etkisi bulunmaktadır.

Gelişimin tüm alanlarında olduğu gibi cinsel gelişim alanında da ebeveynlerin bu denli önemli sorumlulukları olmasına karşın bu konuda yapılan çalışmalar sınırlıdır. Bunun temel nedenlerinde biri konunun halen toplumda bir tabu olarak görülmesi ve konuşulmasının güç olmasıdır. Ebeveynlerin cinsel gelişime ve eğitime ilişkin bilgi düzeyleri, bu eğitimin ne zaman, nerede ve kim/kimler tarafından verilmesinin uygun olacağına yönelik görüşleri, kendilerinin çocukları ile cinsel konularda konuşup konuşmadıkları ve bunun gerekliliğine ilişkin düşünceleri ve son olarak ebeveynlerin gereksinimlerinin belirlenmesi son derece önemlidir. Bu yolla ebeveynlere cinsel eğitim konusunda nasıl destek olunabileceği daha iyi anlaşılacaktır.

Yukarıdaki görüşlerden hareketle bu çalışmanın amacı; ebeveynlerin çocukların cinsel gelişim ve eğitimi konusunda var olan bilgi düzeylerini ve tutumlarını belirleyerek, çocuğun cinsel gelişim ve cinsel eğitimine verilen öneme vurgu yapmaktır. Aynı zamanda ebeveynlerin cinsel eğitim konusunda mevcut bilgilerini ve gereksinimlerini ortaya çıkararak, aynı çalışmayı yapacak olan akademisyenlere ve cinsel eğitim konusunda program geliştirmeyi düşünen uzman kişilere yararlanabilecekleri veriler sağlayacağı düşünülmektedir. Çocukların cinsel

eğitimi ve cinsel gelişimine yönelik ebeveynlerin bilgi düzeylerini ve tutumlarını incelemeyi amaçlayan bu çalışma Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yapılan ilk araştırma dır. Araştırmanın verilerinin toplanmasında kullanılan Ebeveyn Cinsel Eğitim Bilgi Ölçeği ve Ebeveyn Cinsel Eğitim Tutum Ölçeği araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Geliştirilen ölçme aracı benzer konuda çalışma yapacak araştırmacılar tarafından kullanılabilir ve farklı örneklem grupları ile tekrardan araştırmalar yapılabilir.

1.5 Sınırlılıklar

Araştırma, 2016-2017 Eğitim ve Öğretim yılı içerisinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Gazimağusa, Lefkoşa, Girne, Güzelyurt ve İskele ilçelerinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokullarıyla sınırlıdır.

Bölüm 2

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde öncelikle cinselliğin tanımından ve cinselliğin tarihinden bahsedilecektir. Daha sonra erken çocukluk döneminde gelişim (sosyal gelişim, duygusal gelişim, cinsel gelişim) özelliklerinden bahsedilecek ve devamında cinsel gelişim konusundaki kuramlara yer verilecektir. Cinsel eğitim konusu ailede ve okulda cinsel eğitim olarak kapsamlı bir şekilde ele alınacak, Dünyada ve Türkiye’de cinsel eğitime yönelik düzenlenen programlara yer verilecektir. Kuramsal çerçeve başlığının en sonunda ise çeşitli ülkelerde ve Türkiye’de yapılan konu ile ilgili araştırmalar ele alınacaktır.

2.1 Cinselliğin Tanımı

Cinsellik; kapsamlı ve karmaşık bir konu olmakla birlikte, bireyi tanımlayan, bireyin temel niteliklerini içeren, insanın ayrılmaz bir parçasıdır. Bunların yanı sıra cinselliğin biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel boyutları da vardır. (Couwenhoven, 2013).

Cinsellik, kalıtsal olarak insanda var olmasının yanı sıra çevre ve toplumdaki etkilenmektedir. Cinselliğin kalıtsal yönü kişinin cinsiyeti ve cinsiyet rolleriyle ilişkiliyken, toplumsal yönü ise kişinin yaşamını sürdürdüğü çevreye ve çevreyi taklit etmesine bağlı olarak gelişir (MEB, 2013). Cinsellik dünyanın varoluşundan beri bireylerin yaşam içinde doğal yollarla ve toplumun kültürlenmesine bağlı olarak yaşadıkları bir süreçtir. Küçük yaşlardaki çocuklar cinselliği öğrenmek için yaşadığı ortamdan, etkileşime girdiği insanlardan ve izlediği erkek- kadın

figürlerinden gelişi güzel olarak cinsel rolleri öğrenmekte ve kendi yaşamına uyarlamaktadır (Couwenhoven, 2013). Ancak tüm bu gelişi güzel öğrenme yaşantılarının cinsellik konusunda doğru bilgilere dönüşmesi ve çocuğun sağlıklı bir cinsel kimlik oluşturabilmesi için gereksinim duyduğu zamanlarda yetişkinler tarafından desteklenmesi gerekmektedir.

Cinsel gelişim, bireyin tüm diğer gelişim alanları ile ilişkili olan bir gelişim sürecidir. Cinsellik, yaşam boyu devam eden bir süreçtir ve bireyin tüm gelişim alanlarını etkilemekle birlikte gelişim alanlarından ayrı düşünülmemektedir. Bireyin yaşamı boyunca devam eden cinsel gelişim, ergenlik döneminde farklı bir yere sahip olmaktadır. Bu dönemde ortaya çıkan en önemli duygulardan biri cinsel duygulardır (Kıran Yılmaz, 2011).

Cinsellik bireyde hem kalıtsal olarak var olmakta hem de çevre faktörüyle şekillenmektedir. Cinselliğin biyolojik yönü cinsel kimliği (sexual identity) oluştururken, çevresel yönü toplumsal cinsiyeti (gender identity) oluşturmaktadır. Çocuklar 2-3 yaşından başlayarak hangi cinsel kimliğe sahip olduklarının ayırdına varırlar ve bunu çevrelerine belirtirler. “Kişinin kendini bir oğlan çocuk/erkek veya kız çocuk/kadın konumunda göstermek için yaptığı ve söylediği şeylerin tümü onun cinsiyet rollerini (gender roles) oluşturur ve bu süreç çocuk cinsel kimliğinin ayırdına varmadan çok daha önce oluşmaya başlar(Çokar ve Nalbant, 2008).

Cinsel kimliğin gelişiminde karakteristik özelliklerin etkisinin yanı sıra toplumsal değerlerin de önemi büyüktür. Cinsel kimliğin oluşumu sürecinde çocuk ilk eğitimsi olan ebeveynlerini model alır, onların takındıkları tutumlar ve benimsedikleri değerler eşliğinde kimliğinin temel özellikleri oluşur. Ebeveynler ise cinselliğe ilişkin değerler ve tutumlarını belirlerken toplumda yaygın olan değerlerin etkisinde kalmaktadır. Bu ise çocukların cinsellik konusunda doğru bir eğitim almalarını ve uygun değerler doğrultusunda cinselliklerini yaşamalarını bazen

sınırlamaktadır. SIECUS (Amerika Birleşik Devletleri Cinsel Bilgi ve Eğitim Kurumu) cinselliğe ilişkin olarak tüm bireylerde geliştirilmesi gereken temel değerleri tanımlayarak ebeveynlere yol göstermektedir. SIECUS 'a göre çocuklara cinsellikle ilgili kazandırılması gereken değerler şu şekildedir:

- Cinsellik hayatın en doğal ve sağlıklı bir bütünüdür.
- Cinsellik bütün bireylerin özelliğidir.
- Çocuklarda cinsiyet ayrımı yapılmadan aynı düzeyde sevgi gösterilmeli ve eğitimlerine titizlik gösterilmelidir.
- İnsan cinselliğinin kültürel, ruhsal, fiziksel ve etik boyutları bütüncüllüğü göz ardı edilmemelidir.
- Her birey farklıdır ve özeldir.
- Her insanın cinselliğini ifade etme yöntemi farklıdır.
- Bireylerin aldıkları cinsel kararların gösterdiği bir sonuç ve etkisi vardır.
- Tüm insanların cinsel kararlarında tercih yapma ve sorumluluk alma hakkına sahiptir.
- İnsan hayatının cinsel boyutunda istismar ve mecburiyet uygulanmamalıdır.
- Çocukların ilk eğitimcileri olan anne babaların çocukların cinsel eğitiminde önemi büyüktür.
- Cinsellik konusunda kültürel inanç ve yargılara saygı gösterilmelidir (Turhan, 2015).

Cinselliğe ilişkin tanımların ve değerlerin daha detaylı incelenmesi için öncelikle cinselliğin tarihsel gelişiminin incelenmesi önem taşımaktadır. Aşağıda cinselliğin tarihçesine yer verilmiştir.

2.2 Cinselliğin Tarihi

İ.Ö. Mezolitik Çağda iklim şartlarının farklılık göstermesiyle Yakındoğu'da yaşamını sürdüren insanların koşulları iyileşmiştir. Yaşam koşulları iyi olan insanlar avcılık yaparak geçimlerini sürdürmüşler aynı zamanda mağaralara sığınmışlardır. Yapılan araştırmalarda bu dönemle ilgili olarak ortaya çıkartılan taş heykellerde ve mağara resimlerinde kadın ve erkeğin sevişir durumda resmedilmesi gösterir ki o dönemdeki insanların var olan erkek-kadın ilişkileri mağara yaşamıyla birlikte yoğunluk kazanmıştır (Yücel, 2015).

Milattan önceki dönemler de cinselliğe yönelik bilgiler mağara ve taşlarda bulunan çizimlerden elde edilmekteydi. Üremenin önemli yer tuttuğu milattan önceki (MÖ) dönemlerde insan soyunun devamını sağladığı için kadınlara tapılırdı ve saygı gösterilirdi. Bu aşamada erkeklerin üremede ki rolüne verilen önem bilinmemektedir.

Günümüzde ortaya çıkan arkeolojik bulgular doğrultusunda ilk var olan insan çizimleri ve şekillerinin kadına yönelik olduğu görülmektedir. Örneğin Kuzey İspanya ve Fransa'nın güneyinde ortaya çıkan taşlarda hayvan resimleriyle birlikte kadına yönelik çizimlerde vardır. M.Ö. insanların toprağın pişirerek yaptıkları heykellerde de kadın çizimlerine rastlanmıştır. O dönemin zamanlarında ise yapılan heykel ve taşta yaptıkları çizimlerde kadın figürlerine, kadının vücut hatlarının cinsel organlarının belirgin çizimine rastlanmıştır (Yücel, 2015). Cinsellik tarih boyunca karşımıza çıkmıştır. Milattan Önceki (M.Ö) dönemlerde cinsellik, cinsel ilişkiler ve kadınlar, çizimler ve heykellerle yansıtılırken Milattan Sonraki (M.S) dönemlerde cinsellik ve cinsel yaşam evli insanların mahrem alanı olarak kabul edilmiş, çizim ve heykellerden uzak tutulmaya başlanmıştır.

XVI. ve XIX yüzyıllar arasında aileler yaşadıkları ortamları farklı ortamlara taşımaya başlamışlardır. Temel yaşam alanları olan evlerini odalar şeklinde dizayn

ederek yemek, çalışma ve yatak odası gibi alanlar oluşturulmuştur. Din sınırları dışında kalan cinsel konular günah olarak kabul edilmekteydi. Eşler arasında ki cinsel ilişkiler gün geçtikçe gizli tutulmaya ve cinsellikle ilişkili konularda konuşmak için gizli alanlar tercih edilmeye başlanmış aynı zamanda ise cinsel organların adlarının gerçek isimleri yerine takma isimlerle günlük dillerine girdiği görülmüştür (Kadıoğlu, 2005). Cinselliğin konuşulmasına ve yaşanmasına getirilen baskı tüm insanlarda etkili olmaktaydı. Bu baskı ilkçağdan itibaren hüküm sürmekteydi. XIX. yüzyılda cinselliğe ilişkin çalışmalar ve tanımlamalar yapanlar dönemin demografları (nüfus bilimci) ve psikiyatristleridir. Fakat toplum bu kişilerin cinsellik konusuna değinmelerini yadırgamış, hatta toplumun dikkatini bu konuya çektikleri için af dilemeleri istenmiştir (Foucault, 2015). Tüm bu bilgilerden anlaşılacağı üzere, cinsellik insanlık tarihinde uzunca bir süre gizli ve üzerinde konuşulması uygun olmayan bir alan olarak kalmıştır.

XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda cinselliğin toplum içinde doğru anlaşılması ve özellikle çocukların cinsel gelişimlerinin desteklenmesi adına olumlu bazı çalışmalar gerçekleştirildiği görülmektedir. Bunun bir örneği, 1776 yılının mayıs ayında Philanthropinum'da cinselliği tanıtmaya adına bir tören düzenlenerek, çocuklara verilen cinsel eğitim ve eğitimin başarısını göstermek amaçlanmıştır. Törene Basedow dönemin Almanya'sından önemli kişiler davet edilmiş olup törende çocuklara seyirciler önünde cinsellik üzerine ve üreme konusu üzerine sorular sorulmuştur. Gereksiz gülmeler, dalga geçmeler yasaklanmış olup sergilenen bu gibi davranışlar göz ardı edilmiştir (Foucault, 2015). Bu tür bir düzenleme çağı açısından önde bir girişim olarak görülmekle birlikte benzer çabaların azınlıkta kaldığı bilinmektedir.

XVII. yüzyılda başa gelen hükümet üreme ile ilgili konuları ele almış ve üreme, hastalık, doğum, ölüm, sağlık gibi konular üzerinde eğitim düzenlemeleri yapmaya başlamışlardır. Sağlık görevlileri, yöneticiler ve eğitimciler toplanmış ve

ortak kararda eğitim vermeyi amaçlamışlardır. Eğitimciler gençlerin cinsellik konusunda yetiştirilmeleri için kaynaklar yazmaya başlamışlardır. Ancak XVIII. yüzyıl ve XIX. yüzyıl'a gelindiğinde, sağlık görevlileri ve eğitimciler gençlerin mastürbasyon davranışlarını yapılmaması gereken tehlikeli bir hastalıkmiş gibi göstererek ortadan kaldırma çabası içerisine girmişlerdir (Foucault, 2015).

XIX. yüzyılda çocukların cinselliğine yönelik bir eğitimin söz konusu olmadığını, hatta çocukların cinsel davranışları karşısında tepkiler aldıkları bilinmektedir. Anne babalar farklı hastalıkların ve vücutta şekil bozukluklarının oluşabileceği inancında oldukları için mastürbasyon yapan çocuklarını cezalandırmaktaydılar. Çocukların mastürbasyon yapmamaları için farklı önlemler (penisi kaplamak için demir halka, kılıf ve yatarken bacak ve kollarından bağlama gibi) alınmaktaydı. Alınan önlemlere karşın mastürbasyon yapmaya devam eden çocuklara sıcak demirlerle cinsel organlarını yakma işlemleri yapılmaktaydı (Kadıoğlu, 2005).

XX. yüzyılda toplumdaki gelişmelerle doğum kontrol yöntemleri çoğalmış, insanlar daha bilinçli hale gelmiştir, aynı zamanda eşcinsellik hakları benimsenmiş ve evlilik öncesi cinsel ilişkiler kabul görmeye başlamıştır. Cinsel içerikli reklamlar normal karşılanmış ve pornografim her kesimde normalleştirilmiştir. Kadınların var olan cinselliği özelleştirilerek, kadınlara yapılan zorba cinselliğin önüne geçilmeye çalışılmıştır (Herzog, 2014).

XX. yüzyılda aile ortamlarının değişmesi, kadının iş gücüne katılmasıyla birlikte anne baba rollerinde bazı değişimler ortaya çıkmıştır. Değişen anne baba rollerinde ötürü çocukların cinselliği fark etmesinin normal olduğu benimsenmiş, çocuklarda karşılaştıkları cinsel eylemlere normal tepkiler verilmiştir. 1950'li yıllarda çocuk cinselliğine yönelik hoşgörülü olma fikri savunulmuş ve ebeveynlerin bu durumu problem haline getirmemeleri konusunda düşünceler gün geçtikçe daha

fazla kabul görmeye başlamıştır. Tüm bu olumlu gelişmelere karşın cinselliğin yaşanması ve çocuklara öğretilmesinde cinsiyete dayalı farklılıkların sürdüğüne ilişkin örnekler günümüzde de halen mevcuttur. Örneğin ebeveynler erkek çocuklarının cinsel organlarını adlandırmada özgün isimler kullanırken kız çocuklarında farklı adlandırma yapılmamaktadır (Çalışandemir, Bencik ve Artan, 2008).

Geçmişten günümüze cinsellik konusu toplumlarda farklı zaman dilimlerinde farklı biçimlere anlaşılsa ve yaşansa bile genel olarak konunun bir tabu olduğu görülmektedir. Günümüzde yapılan çalışmalardan da edinilen bilgiler doğrultusunda; dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi ülkemizde de cinsel gelişim ve cinsel eğitim konusunun üstü kapatılıyor, aileler konuya önem vermiyor olsalar da insan gelişimin önemli parçası olan cinsel gelişimin öneminin göz ardı edilmesi mümkün değildir. Cinsel gelişimin önemini daha iyi kavrayabilmek adına öncelikle cinsel gelişimin de bir parçası olduğu genel gelişim sürecini erken çocukluk yılları esas alınarak temelden anlamak gerekmektedir. Gelişim evrelerinin ayrılmaz parçası olan cinsel gelişime ve erken çocukluk yıllarına ait gelişim evrelerine çalışmanın devamında yer verilmiştir.

2.3 Erken Çocukluk Döneminde Gelişim

Gelişim tüm yönleriyle bir bütündür ve yaşam boyu süren bir süreçtir. Çocuğun fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimi birbiriyle ilişkili olup birbirini etkilemektedir. Çocuğun doğuştan getirdiği özellikler ve çevresel faktörler erken dönemden başlayarak çocuğun eğitimini etkilemektedir (Kandır ve Alpan, 2008). Çocukların hayatının erken dönemlerini kapsayan erken çocukluk dönemi, çocukların fiziksel, sosyal ve zihinsel gelişimlerini kapsarken özgüvenlerinin, özbecerilerinin ve sosyal becerilerinin geliştiği evredir (Özmert, 2005). Erken

çocukluk döneminde çocukların gelişimi hızlı ilerlemektedir. Bu dönem çocukları oyun aracılığıyla ve fiziksel, bilişsel ve dil gelişimi içinde öğrenme sürecine girerler. Özellikle anaokuluna başlayan çocukların gelişimlerinin hızlı olması eğitimcileri ve ebeveynleri heyecanlandırmaktadır (Atay ve Şahin, 2005). Anne-babaların, çocukların tüm gelişim alanlarına ve öğrenme seviyelerinin desteklenmesine ilişkin göstermiş oldukları anlayış, çocukların sorumluluk bilinci edinmelerinde ve yeterliliklerinin yeniliklere açık olmasına önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Bu nedenle erken çocukluk döneminde ebeveynlerin ve eğitimcilerin çocukların gelişimine yönelik var olan sorumlulukları ve eğitime yönelik duyarlılıklarının farkına varmaları, çocuğun tüm gelişim alanlarını destekleyen yöntemlerine yönelik işbirliği içinde olmaları büyük önem arz etmektedir (Gürşimşek, 2003).

Gelişimin tüm alanları birbiriyle ilişkili olmakla birlikte bu çalışma ağırlıklı olarak cinsel gelişimin üzerinde yoğunlaştığından ilerleyen bölümlerde gelişim sürecinin cinsel gelişimle daha doğrudan ilişkili olan sosyal-duygusal gelişim alanının özellikleri ele alınarak incelenecek daha sonra ise cinsel gelişim üzerinde durulacaktır.

Gelişimin tüm alanlarında olduğu gibi bireyin cinsel gelişiminin de sağlıklı ve kapsamlı olması kritik önem taşımaktadır. Eğer erken çocukluktan başlayarak bireyler bu gelişim alanında sağlıklı bir ilerleme gösteremezlerse yaşamlarının diğer alanlarında da bazı gelişimsel sorunlar ve uyumsuzluklarla karşılaşabilmektedirler. Dolayısıyla cinsel gelişim aşamasında ortaya çıkan sorunlar diğer gelişim alanlarını (sosyal, duygusal ve kişilik gelişimi) etkiler ve bu gelişim alanlarında da sorunlar çıkmasına yol açar (MEB, 2013)

Gelişim yaşam boyu sürmesine rağmen erken çocukluk döneminde büyük ölçüde gelişimsel hız gösteren sosyal ve duygusal gelişim üzerinde, ailenin ve çevrenin etkisi göz ardı edilemez. Sosyal- duygusal gelişim aşamasında çocuklar

çevreleriyle etkileşim içinde olurken algılama güçleri de gelişme göstermektedir. Okulöncesi eğitim sayesinde ise çocuk sosyalleşerek kalıcı duygusal gelişim sağlamakta ve çevresiyle uyum içerisinde olmaktadır (Kandır ve Alpan, 2008). Sosyalleşme süreci eş zamanlı olarak cinsel kimliğin kazanılması açısından önem taşır. Aşağıda sırasıyla sosyal gelişim ve duygusal gelişim üzerinde durulacaktır.

2.3.1 Sosyal Gelişim

Sosyal gelişim, çocuğun doğumuyla başlayan ve yetişkinlik sürecine kadar devam eden süreci kapsar. Sosyalleşme süreci bireyin çevreden gelen sosyal uyarıcılara, çevre yaşantılarına karşı duyarlılık göstermesi, içinde bulunduğu toplum bireyelerine uyum göstermesi ve çevresindeki insanları model alarak topluma uyumlu biçimde davranmasıdır. Bebek doğduğu andan itibaren aile yaşamına karışır, ilk sosyalleşmesi ebeveynleri ile olur daha sonra ise çevresiyle sosyalleşir, sonraki süreçte ise okul yaşamıyla sosyalleşme devam eder (Güler, 2015). Bireyin sosyal gelişimi, ebeveynleri ve çevresiyle bağlantılıdır. Sosyalleşme süreci, bireyin evlenmesi, çocuk sahibi olması, meslek hayatına atılması, meslek yaşamı gibi yaşantıları da içeren sosyal gelişimin bir parçasıdır (Yazgan İnanç, Bilgin ve Kılıç Atıcı, 2007).

Gelişime yönelik olan kuramların hepsi bireyi sosyal çevrede etkin görmektedir. Yani çocuk çevresinde sosyal bir varlıktır ve sosyalleşmek için iletişim kurduğu bireyler ve ebeveynleri çocuğun gelişim alanlarında belirleyici birer modeldir. Çocuğun gelişimi ve sosyalleşmesi için çevresi ve ailesinin varlığı çocuğun yaşamında önemli yere sahiptir. Bu evrede çocuk kendini tanımaya ve dış dünyayı anlamaya çalışır. Bedeninin dış dünyayla bağlantılı olduğuna inanan çocuk yaşı ilerledikçe kendisini tanımaya başlar ve benlik gelişimi oluşur. Sağlıklı benlik gelişiminin kazanılması bireyin yaşamında önemli yere sahiptir. Çocuğun sağlıklı benlik gelişimi kazanması için bebeklikte tüm ihtiyaçlarının giderilmesi ve sevgi,

güven duygusu gibi temel ihtiyaçlarının aile tarafından çocuğa verilmesi gerekmektedir (Atay, 2011).

Bireyin davranış alışkanlıklarını, yaşadığı çevreyi anlaması, çevresine yansıttığı uyum ve verdiği tepkileri kişilik olarak adlandırabiliriz. Kişiliğin oluşumun temeli ise benliktir. Benlik, kişinin karakterine yönelik fikirlerini kendi benimseme şekli, kişinin karakterine yön veren bir ögedir. Benlik kişinin psiko-sosyal gelişim evresinde aşamalı olarak biçimlenir (Arslan, 1992). Çocuklar erken yaşlarda kendi benlikleri üzerine dikkatli düşündüklerine; önemli derecede izlenebilir, tutumlar ve genel duygulardan inşa edilen benlik kavramı ortaya çıkar. Bu dönem sonlarına doğru çocuklar kişiliklerinin farkına varmış olurlar. Bu evrede çocuklar güven içinde gelişimlerini tamamlar ve güvenli bağlanma geçirirlerse benlik gelişimlerinde tutarlı yönde ilerleme gösterir (Berk, 2013).

Sosyal gelişim aşamasında benliğini kavrayan çocuk zamanla kimlik edinmeye başlar. Kimlik edinmeye başlayan çocuk sosyal gelişim aşamasında cinsel kimliğinin de farkına varır. Bu dönemde çocuk cinsel kimliğine yönelik davranışları kendi benliği içinde fark eder. Zamanla bedeninde var olan değişmezlikleri görür ve cinsiyetine yönelik kavramları benimser. Cinsiyetinde sabit olan davranışları fark eden çocuk var olan değişmezlikleri davranışlarına yansıtır (Berk, 2013).

Sosyal gelişim döneminde çocuk çevresiyle sosyalleşirken duygusal yönden de gelişim gösterir. Çevresiyle kurduğu iletişimde duygularından yansımalarda gösterir. Erken çocukluk döneminde duygusal gelişimin önemine aşağıda yer verilmiştir.

2.3.2 Duygusal Gelişim

Bireyin yaşadığı çevreden gelen etkilerle birlikte herhangi bir durumun kendisine olumlu ve ya olumsuz gelme durumu duygusal gelişim olarak adlandırılır. Birey çevreden gelen etkileşimleri algılar ve bu etkiler bireyin var olan

duygusal gücüne göre duygusal değişmelere dönüşür. Değişim gösteren duygular bireyin çevresine tepki olarak yansır ve çevresinin etkisine göre duygularını daha iyi kavrar, böylelikle duygusal gelişim sağlar (MEB, 2011).

Duygusal gelişim çocuk gelişiminin önemli alanlarından biridir. Bireyin iç ve dış dünyası arasında sağlıklı bir bağ kurabilmesi, yaşamında mutlu olabilmesi, başarıya ulaşabilmesi ve çevresiyle sağlıklı bir uyum içerisinde olabilmesi duygusal olarak sağlıklı bir gelişimi zorunlu kılar. Çocuğun duygusal gelişimini ancak çevresiyle iletişim kurması, kendi içinde duygudaşlık kurması ve yaratıcı düşünmesiyle gerçekleşmektedir (Sağırkaya, 2013).

Duygusal benlik bütüncül olarak insanın gelişimini kapsamaktadır. Bağlanma, bağlılık, özgüven, sevgi gibi duyguları içine alır. Çocuk bu duyguları hissedemezse gelişim aşamasında aksaklıklar yaşar ve duygusal boşluğa kapılır. Bireyin gelişimini sağlıklı tamamlaması için duygusal yönden ihtiyaçlarının karşılanması gerekir (Yazgan İnanç, Bilgin ve Kılıç Atıcı, 2007).

Okulöncesi dönem çocuğu karşısındaki insanın duygularını kolaylıkla anlayabilmekte ve karşısındaki kişinin duygularına ilişkin geri dönütler verebilmekte yeterlilik gösterir. Karşısındaki kişinin içinde bulunduğu duyguya göre nasıl tepki verebileceğini önceden kestirerek, vereceği tepkileri ve sergileyeceği davranışları buna göre düzenler. Bu sayede sağlıklı ilişkiler kurabilirler (Berk, 2013).

Çevresiyle olumlu ve sağlıklı ilişkiler içinde olan çocuğun cinsel kimlik gelişimi de olumlu yönde etkilenmektedir. Sosyal çevresiyle kuracağı ilişkilerde iletişim becerisi kazanan ve kurduğu iletişimlerde kendini rahat ifade edebilen çocuk aklında var olan karmaşıklıklarını rahatlıkla karşısında ki insana yansıtabilir ve doğru bilgilerin nereden, kimlerden gelebileceğini daha kolay kavrayabilir. Çevresi ile kurmuş olduğu iletişimin sağlıklı olması ve çocuğun kendini rahat ifade edebilmesi tüm gelişim alanlarında etkili olduğu gibi cinsel gelişimi ve cinsel kimlik gelişimi

aşamasında karşılaşılabilecek güçlüklerin en aza indirgenmesini sağlamaktadır (Gürşimşek ve Günay, 2005).

2.3.3 Cinsel Gelişim

Cinsel gelişim, çocuğun cinsel kimliği ile ilgili cinsel organlarının gelişme göstermesi ve gelişim aşamasında meydana gelen sorunları ve aynı zamanda davranışlarda ortaya çıkan değişimlerdir. Cinsel gelişim bireyin diğer gelişim alanlarını da etkiler ve tüm gelişim alanları ile yakından ilişkili olması nedeniyle, bireyin kimliğinin oluşmasında ve kimlik davranışlarında önemli yere sahiptir (MEB, 2013).

Cinsel gelişim, insanın doğumuyla başlayan ve yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Cinsel gelişim bireyin fiziksel, sosyal ve duygusal aynı zamanda bilişsel gelişimlerini etkilemekte ve cinsel organlarda meydana gelen büyüme ve değişimleri kapsamaktadır (Akın Bülbül, 2012). Cinsel gelişim bireyin kendi cinsiyeti ile karşı cinsiyeti arasındaki farklılıkları konusunda bilinçlenmesi, cinsiyetini öğrenmesidir. Bu evrede (3 yaş civarı) çocuktan “ cinsiyet” kavramının ne olduğunu kavramasıyla birlikte, kendi cinsiyetine yönelik rolleri de ayırt etmesi beklenmektedir. Bu ayırt etme çocuğunu cinsiyetlere yönelik fiziksel farklılaşma olarak ele alınır. Çocuğun cinsiyetler arası fiziksel değişimin farkında olması ve davranışlarını kendi cinsiyetine yönelik rollerle sergilemesi cinsel gelişimin en temel adımlarından bir tanesi olarak bilinmektedir (Bozer, 2009).

Cinsiyetin biyolojik temelli olmasıyla birlikte toplumsal bir nitelik taşıdığı da göz ardı edilmemelidir. Biyolojik açıdan kadın/erkek arasında belirgin farklılıklar olmakla birlikte toplumsal yaşamda ortaya çıkan farklılaşmanın temel gerekçesi her iki cinse atfedilen toplumsal roller ve kalıplardır. Bu etki insan yaşamının her alanında kendisini göstermekte ve bireyin davranışlarına etki etmektedir. Toplumsal cinsiyet bireyin yaşamına yön veren kararlarını, hareketlerini, sergiledikleri

tutumlarını ve üstlendikleri sorumluluklarını belirlemede etkili olan toplumsal istekler olarak adlandırılmaktadır (Bayramoğlu, 2015). Bireylerde cinsel gelişim sürecini ve bu süreçte ortaya çıkan etkileri doğru yorumlayabilmek için cinsel gelişimin biyolojik ve toplumsal yönlerinin birlikte ele alınarak incelenmesi gerekmektedir.

Toplumsal cinsiyet kalıp yargısı ile değişime uğrayan cinsiyete yönelik kuramlarda cinsiyet ve cinsel gelişim alanında kapsamlı bilgiler sunulmaktadır. Cinsel gelişim alanında geliştirilen kuramlar gelişim aşamaları ve o aşamalarda yaşanan süreçler hakkında bilgiler sunmaktadır. Bireylerde cinsel gelişim sürecinin nasıl gerçekleştiğini açıklayan farklı kuramlara ilişkin detaylar çalışmanın devamında yer almaktadır.

2.4 Cinsel Gelişim Konusundaki Kuramlar

Günümüz de cinsel gelişim alanında birçok kuram benimsenmiştir (San Bayhan ve Artan, 2007). Bu kuramlardan en çok benimsenenleri aşağıda özetlenerek açıklanmıştır:

2.4.1 Bilişsel-Gelişimsel Kuramı (Piaget)

Kuramın temsilcisi olan Piaget, bilişsel gelişimi beyin hücrelerinin gelişmesi ve kişinin yaşadığı ortama adapte olması sonucunda oluştuğunu savunmuştur. Gelişimin aşamalarını beş kavramla nitelendirmiş ve açıklamıştır. Şema, uyum sağlama, özümleme, uyma ve dengeleme olarak isimlendirdiği bu aşamalar bireyin yaşadığı toplumun örüntülerini temsil eden düşünme aşamalarıdır (Yazgan İnanç, Bilgin ve Kılıç Atıcı, 2004).

Piaget duygusal ve bilişsel gelişimi birbirlerine paralel olarak geliştiğini fakat bağımsız olarak ilerleme gösterdiğini savunmuştur. Bireyde duygusal tepkilerin meydana gelmemesi için önce tepkiye neden olan etmenlerin farkına varılması ve

bireyin duygu ve davranışların da olası değişmelerin engellenmesi gerektiğini ön görmüştür. Aynı zamanda ise bu gelişim evresinin yaş ve gelişimsel dönemlere göre farklılık gösterdiğini belirtmiştir (Atay, 2011)

Piaget kuramında gelişimi dört ana dönemde ele almıştır fakat her dönemi kendi içinde basamaklara ayırdığında dönemler “evre” olarak isimlendirilmiştir. Bu evreler “Duyu-hareket dönemi (0-2 Yaş), İşlem öncesi dönem (2-7 yaş), Somut işlemler dönemi (7-11 yaş) ve Formal işlemler dönemi (11-15 yaş)” olarak bilinmektedir (Miller, 2008).

Piaget bilişsel-gelişimsel kuramında bireyin çocukluk döneminde cinsiyet rollerinin edinilmesi konusu üzerinde de durmuştur. Cinsel kimliğin kazanılmasını sosyal öğrenme ve Psikoanalitik teorilerinden uzaklaştırarak bilişsel yaklaşımla incelemiştir (Eliküçük, 2011). Piaget’e göre; çocuk sosyal açıdan deneyim edinmeden önce cinsiyet ve cinsel kimliği hakkında var olan anlayışları benimsemiş olmalıdır (Güney, 2012). Kuramın ele aldığı bu dönemlere göre çocuk 36. ayında (işlem öncesi dönem) cinsel kimliğini benimser ve 36-72 ay döneminde ise (işlem öncesi dönem) cinsel kimliğinin kalıcılığının farkına varır. 72-84 ayında (Somut işlemler dönemi) ise cinsel kimliğinin farklılaşmayacağını anlar. Bilişsel-gelişimsel kurama göre çocuk bu aşamalarda cinsel kimlik anlayışını geliştirmekte ve cinsel kimliğinin farkına varmaktadır (Güney, 2012).

2.4.2 Psikoanalitik Kuram (Freud Ve Erik Erikson)

Freud’un Psikoanalitik kuramına göre; ilk çocukluk döneminin yaşantıları ve çocuğun farkında olmayan dürtüleri davranışlarına etki etmektedir. Gelişimi bu davranışlarına etki eden dürtüleri ve içten gelen benliğinin etkilediğini öngörmüştür (Yazgan İnanç, Bilgin ve Kılıç Atıcı, 2007). Psikoanalitik kuramın içerdiği diğer bir gelişim ise bireyin kişilik gelişimidir. Kişiliğin oluşumunu etkileyen etmenlerin var olduğunu açıklayan kurama göre, alt benlik (id), benlik (ego), ve üst benlik (süper

ego) olmak üzere 3 aşamadan oluşan bu evreler kişiliğin oluşmasında büyük rol oynamaktadır. Freud insanın doğumuyla birlikte getirdiği fiziksel ve duygusal tüm özellikleri id olarak adlandırmakta ve bireyin cinsellik ve saldırganlık dürtüleriyle dünyaya geldiğini öne sürmektedir. Egonun ise kişiliğin gelişiminde denge ve uyum rolünü aldığını ve bireyin dış dünya ile kendi benliği arasından var olan davranışların dengede tutulmasını sağladığını savunmuştur. İnsanın ahlaki gelişimi ve toplumun ahlaki tutumlarını önemseyen yapıyı içeren süper ego kişiliğin gelişiminde toplumsal değerlerin varlığını korumaktadır. Çocukların cinsel eğitiminde ebeveynlerin sergilediği davranışlar ve değerler altında topladıkları toplumsal değerlerin çocuğa yansıtılması sonucunda süper ego oluşmaktadır. Bu 3 evrenin sağlıklı ve dengeleyici seviyede olması bireyin kişiliğinin oluşumunu sağlamaktadır (Özdemir, Güzel Özdemir, Kadak ve Nasıroğlu, 2012, Miller, 2008).

Freud kuramında insanlarda libido adlı bir enerjinin var olduğunu savunmaktadır. Bu enerjiyi içsel dürtü olarak adlandırmıştır ve tüm insanlarda ilkel haliyle var olan cinsel istek olarak düşünmüştür. Libidonun insanın yaşına göre farklı bölgelerinde yer aldığını savunmuştur (Artan, 2005). Freud libidonun insanın yaşına göre farklı bölgelerinde yer almasını beş gelişim aşamasında açıklamıştır (San Bayhan ve Artan, 2007). Bu beş gelişim aşaması aşağıda sırası ile yer almaktadır.

2.4.2.1 Oral Dönem (0-1 Yaş)

Bebek için bu dönemde en önemli vücut bölgesi ağızdır. Freud ağız oral bölge olarak tanımlamıştır. Bebek bu dönemde sürekli ağızına atabileceği şeylere ilgi göstermekte ve bu durumdan haz almaktadır (Yazgan İnanç, Bilgin ve Kılıç Atıcı, 2007). Bu dönemde var olan libido ağız, dil ve dudakta yer almaktadır. Bebek yaşamında çevresiyle ilk iletişimini ağız yoluyla sağlamaktadır. Freud bu dönemde bebeğin isteklerinin gerekli ölçüde giderilmesini savunmuştur, fazlasına veya

yetersizliğine gerek olmadığını, bebeğin gelişimi için bu giderilmenin önemli olduğunu vurgulamıştır (Artan, 2005).

Öyle ki bu dönemde annenin bebeğini süttten erken kesmesi veya fazla emzirmesi bebeğin bu dönemde saplanıp kalmasına yol açmaktadır. Oral dönemde bebeğin fazla veya eksik doyum alması bir sonraki gelişim evresine geçmesine engel olabilmektedir. Bunun yanı sıra ileriki yaşamında sigara alışkanlığı, tırnak yeme alışkanlıklarına benzer bağımlı davranışlar edinmesine yol açabilmektedir (Eliküçük, 2011). Oral dönemin diğer bir özelliği ise dişlerin kendini göstermesidir. Bu aşamada çocuğun dişleri gelişmeye başladığı için artık ısırma eylemiş başlar. Isırma eylemine başlayan çocuğun bu davranışının ebeveynlerce ve çevresince kontrol edilmesi gerekmektedir (Uluğ Ormanlıoğlu, 2013).

2.4.2.2 Anal Dönem (1-3 Yaş)

Çocuk bu dönemde oral devreyi takip etmektedir. Tuvalet eğitiminin başladığı bu dönemde çocuk dışkı ve idrarın nasıl yapıldığının farkına varır. Freud bu dönemi anal çağ olarak isimlendirmiştir. Özerklik kavramı edinen çocuk karşı koyma eylemi gerçekleştirir. Çocuğun kas gelişimi hızlı ilerleme gösterdiği için yürüme becerisi gelişir (Eser, 2008). Anal dönemde çocuk çevreden gelen uyarıcıları kabullenmek istemez, kendisine ait kontrol sistemini oluşturmuştur ve kendi isteklerine göre hareket etmek ister. Ebeveynlerce çocuğun bu hali kabul edilmese de çocuk kendisini kabul ettirme uğraşındadır. Bu dönemdeki çocuğun özgüven duygusu bastırılır ise, ileriki yaşamında çevresine çekimser ve korkuyla yaklaşacaktır (Uluğ Ormanlıoğlu, 2013).

Çocuk bu evrede yavaş hareket etmeye başlar, örneğin tuvaletini yaparken uzun süre kendisini izlemeyi ister. Ebeveynlerin bu dönemde tutarlı ve sevgi dolu yaklaşımları gerekir. Ebeveynlerin katı ve tutarsız davranışı çocuğun kakasını yapmamasına, inatçı ve asabi bir karaktere sahip olmasına neden olur. Bu dönem

çocuk için inatlaşma dönemidir, dışkısını tutması veya bırakması bakıcısı ile inatlaşmasıyla meydana gelir. Çoğu davranışı ise inatlaşmak için yapmaktadır. Freud'a göre çocuk bu evreyi sağlıklı atlatamaz ise yaşamının devamında tutucu ve ya müsrif bir kişiliğe sahip olabilir (MEB, 2013; Eser, 2008)

2.4.2.3 Fallik Dönem (3-6 Yaş)

Çocuk bu dönemde cinsel bölgelerine yönelir ve cinsel bölgelerinden haz almaya başlar. Bu dönemde çocuk sorumluluklarını yerine getirebilmekte ve zorunluluklarına çözüm üretme konusunda yeterli sosyal ve bilişsel davranışları edinmiştir. Kendine yönelik plan yapma ve sorumluluk alma becerisi kazanan çocuk, bu evrede ebeveynlerince desteklenmeli ve özgüveni için gerekli motivasyon geliştirecek davranışlar ile desteklenmelidir. Nitekim çocuğun göstermiş olduğu girişimci davranış desteklenmez ve pekiştirilmez ise çocukta suçluluk ve geleceğe yönelik özgüven eksikliği meydana gelebilmektedir (Plotnik, 2009).

3-6 yaş dönemi çocuklar cinselliğe yönelik merak dolu sorular içerisine girmekte ve sorularına ısrarla cevap arama çabasıdadır. Aynı zamanda cinsel bölgenin haz noktası olmasından dolayı bu dönem çocuklarında keşfedilen mastürbasyon ortaya çıkmaktadır. Çocuğun cinsel organı ile oynaması veya rastgele sürtünmesi sonucu keşfettiği hazı devam ettirmesi ile ortaya çıkan mastürbasyon eğilimi çocuklarda karşılaşılan genel bir davranış olarak bilinmektedir. Nitekim cinsel gelişimin her dönemi bir önceki veya bir sonraki aşamaya göre önemli olsa da çocuklar için 3-6 yaş Fallik dönem ayrı bir öneme sahiptir. Bu dönemde çocukların cinselliğe ilişkin soruları ve cinsel davranışları ebeveynlerce olumlu biçimde karşılanmazsa, çocuk aile dışında farklı yollarla merak duygusunu bastırmak için bilgi edinmeye çalışacaktır. Bunun yanı sıra aileden tepki gören çocuk suçluluk duygusuna bürünmekle birlikte, içe kapanma davranışı da sergileyecektir. Bu durum

yaşamının ileriki döneminde özgüven eksikliği ve kendini ifade edememe gibi davranışları da beraberinde getirecektir.

2.4.2.4 Latent (Gizil-Örtük) Dönem (7-11 Yaş)

Cinsel isteklerin gizlendiği bu dönemde bireyler için durağan bir evre aşamasıdır. Çocuklar bu evrede ilgilerini dış dünyaya yöneltir ve oyun arkadaşlarını kendi cinsiyetinden tercih ederler. Yeni keşiflerin var olduğu bu evrede birey daha sosyal bir dönem içindedir ve birey için toplumsal değerlere, kültürel ön planda yer almaktadır. Cinsel istekler bireyde yer alsa da bastırılmaya ve gizlenmeye yönelim daha fazladır bunun nedeni iste toplum ve kültürel değerlerin beklentileri olarak bilinmektedir. Bu nedenle ego ve süper egosu bu evrede de tamamlanma ve gelişme sürecindedir (Miller, 2008). Bu evrenin sağlıklı bir şekilde atlatılması bireyin sorumluluklarına karşı duyarlı olmasına, çalışkan ve dış dünyaya karşı girişken olmasına, aynı zamanda ise dışa dönük bir yapıya sahip olur. Bu evrenin ergenlik döneminden önceki sessizlik evresi olduğu söylenebilir (Bayrakçı,2007).

2.4.2.5 Genital (Puberte) Dönem (12-18 Yaş)

Genital dönem bireyin 12-18 yaş aralığını kapsayan ergenlik dönemi olarak da bilinen süreci kapsamakta ve bu evreyi bireyin yetişkinlik süreci takip etmektedir. Bireyin fiziksel olgunlaşmasıyla birlikte, karşı cinsiyetten olan bireylerden beklenti içine girdiği, sürekli tekrar eden ve tekrar edildikçe fazlalaşan cinsel isteklerin var olduğu dönemdir. Karşı cinse olan ilgisinin artmasıyla birlikte düşünceleri karşı tarafa yönelmiştir. Bireyler bu aşamada cinsel kimlikleri ile ilişkili çeşitli roller arasında karmaşıklık yaşamaktadırlar. Ergenler bu dönemi sağlıklı atlatabilirler ve dönemi tamamlayabilirlerse özgüven ve sosyal çevre ile uyumluluğu yakalamaktadırlar fakat bu aşamanın sağlıklı tamamlanamaması ergenlerde sosyal iletişimlerinde uyumsuzluk ve kendilerine olan özgüvenlerinde eksiklik

hissetmelerine neden olabilmektedir (Plotnik, 2009, Miller, 2008). Bu evrede birey yetişkinlik sorumluluklarını kazanır ve dış dünyaya karşı özgüveni yüksektir. Nitekim bu evrede birey duygu ve sorumlulukları arasında denge kurmada daha başarılı bir hal almaktadır (Miller, 2008).

Erikson 'un gelişim kuramına yönelik geliştirmiş olduğu teorileri Freud'un kuramı ile çeşitli konularda farklılık göstermektedir. Cinsel konularda davranışın daha ağırlıklı olduğuna inanan Freud'un aksine Erikson psikososyal istek ve ihtiyaçların bireyin davranışlarında ve gelişimlerinde etkili ve gerekli olduğunu savunmaktadır (Yazgan İnanç, Bilgin ve Kılıç Atıcı, 2007).

Erik Erikson Freud'un geliştirmiş olduğu temel terimleri önemsemiştir fakat bireyin bütün yaşamını kapsayan Psiko-sosyal gelişimi sekiz kritik dönemde toplamıştır. Böylelikle Freud'un Psikoanalitik kuramını derinlemesine inceleyerek kuramında yer vermiştir (Miller, 2008). Erikson'a göre bu 8 kritik dönemlerde atlatılması gereken çatışmalar vardır. Çocuğun sağlıklı olabilmesi için içinde bulunduğu her evreyi sağlıklı bir şekilde atlatması gerekmektedir. Söylenebilir ki birey her evrede gelişimini tamamlayamaz ve o evrenin çatışmalarını atlatamaz ise ileriki evrelerde bu çatışma ile karşılaşabilir. Erikson içinde bulunulan durumun hiçbir evrede atlatılabilmesi için geç kalınmış sayılamayacağını ve bir çözümünün olduğunu savunmuştur (Miller, 2008, MEGEP, 2007).

Güven- Güvensizlik (0-1 yaş).

Özerklik- Utanç (1-2 yaş).

Girişimcilik- Suçluluk (3-5 yaş).

Çalışkanlık- Aşağılık Duygusu (6-11 yaş).

Kimlik- Kimlik karmaşası (12- Genç yetişkinlik).

Yakınlık- Yalıtılmışlık (Yetişkinlikte ilk yıllar).

Üretkenlik- Durgunluk (Orta Yetişkinlik).

Bütünlük- Umutsuzluk (Genç Yetişkinlik).

Erik Erikson 'un bu kuramında savunduğu diğer bir nokta ise Psikoanalitik kurama dair olaraktan bireyin yaşamında sürekli kimlik arayışı evresi bulunduğudur. Birey için yaşam bir kimlik süreci içinde ilerlemektedir. Bu nedenden dolayı Erikson ego aşamaları üzerinde çalışmalarına odaklanmıştır. Erikson'un Psikososyal kuramında Psikoanalitik kuramı bu kadar ele alması ve üzerinde çalışmalar yapması kuramın geniş açıda incelemesi, sosyal ve ego üzerinde çalışmalar yapması Freud'un Psikoanalitik kuramını büyük oranda gelişimine farklı bakış açıları katmıştır (Miller, 2008).

Bu kurama göre cinsel gelişim, toplumsal gelişim ile bağlantı kurmaktadır. Birey cinsel gelişim aşamasında toplumsal cinsiyetten etkilenmekte, edinmiş olduğu rolleri topluma göre içselleştirmektedir. Psikoanalitik kurama göre bireyin kişiliğini oluşturmasında cinsel kimliğinin de önemli yeri vardır (Gökdeniz, 2008).

2.4.3 Bilgi-İşleme Kuramı (Cinsiyet Şemaları)

Bem tarafından geliştirilen kuram bilginin işlenmesi konusunu ele almaktadır. Bilgi-işleme kuramı çocukların cinsiyetlerinin farkına varmaları ve cinsiyet kimliği kazanmalarının sonucunda oluşturdukları cinsellik hakkında kendi fikirlerini edindiği bir dönemdir. Çocuklar edindikleri bilgiyi aktif bir biçimde kavrar, bu sayede cinsiyetlere uygun olan rolleri tanımlar. Hangi rollerin erkeklere hangi rollerin kızlara yönelik olduğuna ilişkin cinsiyet rollerinin farklılığını bilir. Bu farklılıkları bilen çocuk, kendi cinsiyetine yönelik zihninde imgeler oluşturur, bu duruma ise cinsiyet şeması adı verilir. Çocuklar edindikleri bu fikirlerle yaşamın içinde var olan kavramları (oyuncak, şekil, ren vb.) benimserler ve kendilerini bilişsel bir aşamaya dâhil ederler. Dıştan gelen ve müdahale eden uyaranları dikkate almazlar. Bu süreçte sağlıklı ilerledikçe kendi cinsiyet kimliklerine göre kazanımlar elde ederler (Güney, 2012, Plotnik, 2009).

Var olan gelişim teorileri, bireyin cinsiyet kimliğinin gelişmesini tanımlamada, bilişsel, sosyal ve biyolojik yapılardan herhangi bir tanesini meydana çıkarırken, cinsiyet tiplerinin de erkeklik ve kadınlık yönleriyle açıklamaktadır. (Eliküçük, 2011). Cinsel kimliğe yönelik tercihleri, edinmiş olunan beceriler, karakter yapısı, hareketleri ve benlik gelişimi edinilmesi, psikoloji alanında cinsiyet tiplmesi olarak isimlendirilir. Her anne baba, eğitimci ve gelişim psikologları çocuğun yaşının erken döneminde erkek ve kız çocukların cinsiyetlerine göre davranışlar göstereceğinin bilincindedir. 4,5 yaşına kadar çocuklar yaşadığı toplumun özelliklerine göre kendi cinsiyetlerine yönelik davranışları edinirler ve kendi cinsiyetinde olan çocuklarla iletişim kurmayı tercih ederler (Eliküçük, 2011). Cinsiyet şeması kavramları çocuklara gösterildiğinde 4 yaş ve daha küçük çocukların cinsiyet rollerine daha fazla inandıkları bilinmektedir. Bunun gerekçesi olarak ise, beş yaş üstü çocukların kendi zihninde oluşturdukları imgelere yönelik cinsiyetlerine uygun rolleri kavradıkları ve edindikleri bilgilerin değiştirilemeyeceği olarak görülmektedir (Bayramoğlu, 2015).

Bilgi-işleme kuramına göre birey, toplumsal kurallara uygun cinsiyet rollerini benimser. Edinmiş olduğu kavramları zihninde şekillendirir ve toplumsal cinsiyete uygun olarak kendi rollerini belirler. Aynı zamanda farklı cinsiyetlerin kendilerine özgü rolleri olduğunu kavrar. Çocuk cinsel kimliğini, cinsiyet rollerini ve toplumsal cinsiyet rollerini edindiği bu aşamada sağlıklı ve doğru yönlendirmelerle karşılaşmazsa, edineceği rollerde karmaşıklık yaşayabilmektedir. Cinsel gelişimde toplumsal boyutunun önemi kadar kalıtsal boyutun da önemi büyüktür. Bu aşamada çocukları içten gelen özellikleri ile çevreden edindikleri bilgileri harmanlayacak ve kendisine en uygun rolü benimseyecektir.

2.4.4 Sosyal Öğrenme Kuramı

İlk olarak Rotter tarafından kullanılan sosyal öğrenme kuramında kuramcı; bireyin, yaşamına iyi gelen hayatında edindiği deneyimleri kullanmada ve yönlendirmede başarılı olabilen varlıklar olduğunu savunmaktadır. Bunun yanı sıra çevreden gelen tepkilerin ve uyarıcılarında kişinin davranışlarına etki ettiğini öne sürmüştür. Sosyal öğrenme kuramını ilk olarak Rotter kullanmasına karşın dönemimizde bu kuramın kuramcısı olarak ilk akla gelen Bandura'dır. Bandura ilk olarak sosyal davranışçılık yaklaşımıyla öğrenmeye katkı sağlamıştır. Sosyal öğrenme yaklaşımıyla bireylerin nasıl öğrenme sağladığını açıklamıştır (Bayrakçı, 2007).

Sosyal öğrenme kuramı, diğer davranışçı teorilerin deneylere dayalı olan aşılması zor kuralları ve kesin prensiplerin bireylerin hareketlerini tanımlayamadığından dolayı ortaya çıkan bir kuramdır. Bu kuramı savunan ve benimseyen bilim insanları, kişinin hangi yolla öğrenme sağladıklarını incelemiş ve açıklama getirmeye çalışmışlardır (Bayrakçı, 2007).

Sosyal öğrenme kuramını savunan kuramcılar, bireylerin düşünme, hedefleme, anlama ve hedeflerine inanma yöntemlerini öğrenmenin büyük bir kısmını kapsadığını savunmuşlardır. Kuramcılar aynı zamanda, davranışların kabullenildiği öğrenme prensiplerinin ve hayvanlar üzerinde denenen birçok yöntemin, insanlarla benzer yönler sergilemesine rağmen, insan hareketlerinin ve insan öğrenme sağlamasını tanımlamakta yetersiz kaldığını vurgulamışlardır (Bayrakçı, 2007). Sosyal öğrenme aşamasında edinilen davranışlar cinsiyet rollerini de belirlemektedir. Bireyin çevresinden edindiği, izlediği model aldığı davranışları kendisine yansıtması durumunda kendine özgü cinsiyet rollerini aşama aşama oluşturacaktır. Cinsel rollerin oluşması ve cinsel kimliğin edinilmesi hususu çocukların sağlıklı bir birey olabilmesi için önemli unsur olarak karşımıza

çıkılmaktadır. Çocuklar cinsiyetlerinin farkına vardıklarında, cinsiyetlerine uygun davranışları geliştirirler. Geliştirilen davranışlar cinsiyet rolleri olarak, cinsiyetine uygun özel deneyim ve duyguları ise cinsel kimlik olarak tanımlanabilmektedir (Plotnik, 2009).

Cinsel kimliğin edinilmesinde karşımıza çıkan önemli durumlardan bir tanesi “özdeşim” faktörüdür. Çocuğun ebeveynine benzeme çabaları kendi cinsiyetinden olan ebeveyninin davranışlarını model alması ve benimsemesi durumu özdeşim olarak adlandırılmıştır. Çocukların bilinçli olarak yaptığı sanılan bu model alma durumu aslında daha çok çocuklar için ruhsal bir olaydır. Anne ve babanın oturuşu, giyinişi, konuşması, gibi kimlik davranışlarını istem dışı olarak sergiler ve sergiledikçe kendi kimliğine oturtur. Bu aşamada anne ve babanın çocuklarına olan yakınlığı bu aşamanın kolay olmasını sağlayan bir durumdur. Bunun yanı sıra çocuklar ebeveynlerini model alırken, diğer taraftan kendi cinsiyetinden olan akrabalarını, arkadaşlarını ve çevresinde bulunan yakın kişileri gözlemler ve davranışlarını kendisine yansıtır. Aynı zamanda edinmiş olduğu cinsel kimliğini çevresinde ki insanlara sergilemeye çalışır (Bulut, 1998).

Oluşturulan kuramlar cinselliğin oluşumu ve cinsel gelişimin izlediği sırayı göstermektedir. Bilimsel yönden verilen bu bilgiler bize çocukların cinsel kimlik oluşumunu ve cinsel benlik kazanımının önemli yanlarını göstermektedir. Bu aşamada cinsel gelişimi etkileyen unsurlar cinsel eğitimin içeriğinde yer almaktadır. Bireyin cinsel eğitimi doğru kişilerden ve sağlıklı bilgilerle alması durumu cinsel gelişimin en önemli unsurlarından bir tanesidir. Cinsel eğitime yönelik daha detaylı bilgiler ise çalışmanın devamında yer almaktadır.

2.5 Cinsel Eğitim

Çocuğun cinsel konularla ilişkili konularda meraklarının giderilmesi, üreme konusu ile ilişkili konularda bilgi verilmesi, çevresiyle kuracağı cinsel ilişkiler ve cinsel rolleri hakkında verilen bilgilendirmeler, cinsel eğitim olarak adlandırılmaktadır (MEB, 2013).

Aynı zamanda cinsel eğitim; bireyin çocukluk ve ergenlik dönemlerinde izlenmesi gereken bedensel, ruhsal, sosyal, duygusal ve cinsel gelişimleri, cinsel kimliklerine ait rollerini kazanmasını ve benimsemesini, bununla birlikte kendi cinsiyetinden olan bireylerin ve karşı cinsin yapısını bilmesine yönelik verilen bilgi ve eğitimin bütünüdür. Bireyin kendisine ve çevresine saygı ve sevgi göstermesine yönelik bilinçlendirme. Cinsel eğitim bireyin dünyaya gelmesiyle başlayan ve yaşam boyu devam eden bir eğitim sürecidir. Öyle ki cinsel eğitimin verilmesi için bir yaş sınırlaması yokken, ebeveynler çocuklarının cinsellikle ilişkili sorularıyla çocukları 3-4 yaşlarında iken karşılaşmaya başlarlar (Tahtalı ve Sezer, 2013).

Cinsel eğitim ile bireyin sorumluluklarıyla başa çıkması, kendi kararlarını alabilmesi, çevresiyle iletişim kurması ve sağlıklı cinsel yaşam konularında doğru bilgi edinme yöntemlerini benimsemesi hedeflenmektedir. Aynı zamanda çocuk ve ergenlerin cinsel yönden karşılaşılabilecek tehlikelerin sonucunda önlem alabilmeleri için tehlikelerin bilincinde olmaları gerekmektedir. Bu nedenle çocuklara yaşlarına uygun verilen bilgilendirme çalışmaları cinsel eğitimi oluşturmaktadır (Taşçı, 2010). Çocuk gelişiminde önemli yere sahip olan cinsel gelişimin, cinsel kimlik ve cinsel rollerin oluşumunda rolü büyüktür. Çocuklar cinsel kimlik ve cinsel rollerini kazanma dönemlerinde sağlıklı bir eğitim alarak olumlu gelişim göstermektedirler.

Tanımlardan yola çıkarak cinsel eğitim; doğumla başlayan ve yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bireyin üreme hakkında bilgi edinmesi, cinsel konularda

meraklarının giderilmesi ve fiziki açıdan bilinçlendirilirken, karşı cinsle olan iletişimine yardım edecek bilgilerin çocuğun gelişim aşamasına ve yaşı göz önünde bulundurularak verilmesini kapsayan eğitimin bütünüdür.

Toplumumuzda yaşayan bir kısım insanlara göre cinsellik, bireyin doğumuyla başlayan bir özelliktir ve bu konuda bilgiyi evlilikle öğrenmesi gerektiği düşüncesi hâkimdir. Bu düşünceye sahip bireyler cinsel yaşamın sağlıklı olması için cinsel eğitimin gerekmediği düşüncesini öne sürmektedirler. Bu düşüncenin nedeni ise cinselliğin ve cinsel eğitimin sadece ikili ilişkilerde yani cinsel ilişkilerden ibaret olduğu düşüncesidir (Yılmaz, 2011). Oysaki çalışmanın en başından beri savunulduğu üzere, cinsel eğitim doğumla başlayan bir süreçtir, biyolojik olduğu kadar toplumsal yönü de vardır ve sağlıklı bir cinsel kimlik oluşumu için çocukluk yıllarından başlayarak bireylerin bu eğitime büyük ölçüde ihtiyaçları vardır.

Farklı cinsiyetten bireylerin yaşamları boyunca birbirleriyle bilinçli olarak etkileşim kurmaları ve çevresinde olan insanların haklarına saygı duymaları gerekir. Çocukların kendi bedenlerini tanımaları ve bedenlerini korumaya ilişkin haklarını bilmeleri diğer insanların bedenine saygı göstermelerine yol açmaktadır. Kişinin maddi ve manevi özelliklerine bakmaksızın cinselliğin hayatında önemli bir yeri tuttuğu unutulmamalıdır, bu nedenle sağlıklı bireyler için sağlıklı ve doğru cinsel eğitim gerekmektedir. Cinsel rollerin edinilmesinde bireylerin sorumlu oldukları konuları öğrenme gereksinimleri vardır (Gökdeniz, 2008).

Cinsel eğitim verilirken dikkatli ve bilinçli verilmesi gerekmektedir. Çocuğun gelişimi ve yaşının yanı sıra, cinsellik konusunda var olan meraklarının ve ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması da önemli bir diğer konudur. Nitekim bu konuda karmaşıklık yaşayan ve meraklı olan çocuklar ve ergenler çok farklı kaynaklardan çeşitli bilgiler almaktadır. Bu bilgilerin bazıları çocuğun yaşına ve gelişim gereksinimine uygun olurken bazıları ise uygun nitelikte olmamaktadır. Bu

aşamada çocuğun doğru bilgiyi alabilmesi için önce ebeveynlerine daha sonra ise öğretmenine büyük görev düşmektedir (Eser, 2008).

Çocukların karmaşıklık yaşamamaları için açıklayıcı ve sağlıklı bilgilere gereksinimleri vardır. Çocuk doğru bilgiyi aileden ve öğretmeninden alırsa doğru bilgi kaynaklarını daha kolay kavrayacaktır. Erken yaşta doğru bilgi edinen çocuk çevreden gelen yanlış bilgileri rahatlıkla geri çevirebilmektedir. Çocuklara verilen cinsel eğitim, cinsel taciz ve istismara karşı çocukları bilinçlendirmekte ve önlem almalarını sağlamaktadır. Çocukların kendi gelişimleri hakkında doğru bilgiler edinmesi özgüveninin gelişmesine yol açmaktadır, bu sayede çocuk daha girişken davranmakta ve yaşamında kuracağı iletişimlerinde daha başarılı olmaktadır (Turhan, 2015; MEB, 2013).

Cinsel eğitimin amaçları doğrultusunda aileye düşen bir diğer görev ise çocuğun gelişimini destekleyici bilgiler verirken, fiziksel hareketlerine dair sağlıklı tutumlar edinmesini sağlayacak bilgilerin de verilmesidir (Yazgan İnanç, Bilgin ve Kılıç Atıcı, 2007). Çocuk cinsel konularda yakın çevresinden farklı bilgiler almaya başlarlar. Ebeveynler cinsel eğitim konusunda çocuklarına doğru bilgiler sundukları gibi, onların cinsellik konusunda tutum ve davranış edinmesinde büyük önem taşımaktadırlar. Ebeveynler çocuklarıyla iletişim kurma, düşüncelerine ortak olma, sevgiyle büyütme, çocuklarının ihtiyaçlarını karşılama ve vücut bölümlerinin özelliklerini benimsemelerine destek olurken gösterdikleri davranışlar sayesinde cinsel eğitime başlamış olurlar, bu sayede çocukların cinselliğe karşı bakış açılarının gelişmesine yardımcı olurlar (Eroğlu ve Gölbaşı, 2005).

Çocukların cinsel meraklarının artış gösterdiği okulöncesi dönemde, çocuklar kendi bedeninin özelliklerine yönelik keşfetmelere başlar. Aynı zamanda çocuk çevresinde ki kendi cinsiyetinden ve karşı cinsinden olan çocukların bedenlerine yönelik meraklar da geliştirir. Kendi bedenine yönelik keşiflerde bulunurken

mastürbasyon hazzını keşfeder. Bu gibi meraklar içerisinde olan çocuk ailesine cinsel sorular yöneltmeye başlar. Ebeveynler bu gibi soruların ve kendini gösterme davranışlarının, merak içgüdüsünden dolayı geliştiğini bilmelidir. Ebeveynler cinsel meraklara yoğunlaşan çocuklarını bilgilendirerek, aklındaki soruların cevaplanmasına yardımcı olmalıdırlar (Yazgan İnanç, Bilgin ve Kılıç Atıcı, 2007).

Ebeveynler tarafından sağlıklı ve doğru verilen cinsel eğitim, çocuğun çevresinden edineceği zararlı bilgilerin engellenmesine sebep olmaktadır. Anne-baba tarafından verilen sağlıklı cinsel eğitim, çocuğun bedenini özel olarak algılamasına, çevreden gelecek izinsiz dokunmaları ve öpmeleri engellemesine ve kendi izni olmadan özel olan bedenini korumasını öğrenmesini sağlayacaktır (Bayrak, Başgül ve Gündüz, 2011). Aile ortamında güvenli bilgi edinemeyen bireylerin cinsel eğitimi farklı kaynaklardan yanlış bilgi öğrenmeye çalışma ihtimallerinin daha yüksek olduğu söylenmektedir (Eroğlu ve Gölbaşı, 2005). Cinsellik eğitimi hem anne babaların hem de öğretmenlerin benimsemeleri gereken görevleri arasında yer almaktadır. Çocukların ebeveynleri tarafından aldıkları bilgiler okulda da devamlılığını sağlamalıdır. Çocuğun ebeveyninden aldığı bilgiler okul ortamında da sağlıklı bir şekilde devam etmelidir (Yeşilay ve Akbaba Altun, 2009).

Günümüzde çocuklar anne-babalarından daha fazla okulda ve öğretmenleriyle vakit geçirmektedir. Eğitimcilerin sadece dersle ilişkili değil, çocukların davranışları üzerinde de etkisi bulunmaktadır. Bu durumdan dolayı eğitimcilerin cinsellik konusunda eğitim almış olmaları ve çocuklara karşı sorumluluklarının bilincinde olmaları gerekmektedir (Taşçı, 2010). Öğretmenlerin çocukların tüm gelişim alanlarına yönelik bilgilendirme ve gelişimi destekleme çalışmaları yürütürken cinsel eğitimi de göz ardı etmemeleri gerekmektedir. Eğitimcilerin cinsel eğitime karşı tutumları ve cinsel sorunlara karşı sergiledikleri stratejiler, öğrencilerinin ömür boyu sosyal ilişkiler, beden gizliliği ve cinsel kimlik gelişimi konusunda değer yargısı ve

tutum sergilemeleri bakımından önemlidir (Yeşilay ve Akbaba Altun, 2009). Cinsel eğitimi üstlenen eğitimcilerin, ele aldıkları eğitimin planlanması aşamasında sergiledikleri tutumları, görüşleri ve duyguları de eğitimin boyutunu etkilemektedir. Bu nedenden dolayı cinsel eğitim konusunda eğitim almamış eğitimcilerin asıl verilmesi gereken değerlerin ve eğitimin dışında kendi görüş ve düşüncesinin verdiği eğitime yansıtması göz ardı edilmemesi gereken ihtimaller içinde yer almaktadır. Dolayısıyla cinsel eğitim verecek bir öğretmenin bu konuda kapsamlı eğitim almış olması ve konunun bilincinde olması gerekmektedir (Couwenhoven, 2013).

Cinsel eğitim konusunda deneyimli ve bilinçli bir eğitimcide bulunması gereken en önemli kriterler arasında; cinsellik konusunda kendi düşünce, değer yargıları ve tutumunun bilincinde olması, kendi tutumlarının yanı sıra yeniliğe ve farklı bakış açılarını benimsemesi ve farklı bakış açlarına açık olması, aynı zamanda öğrencilerinin cinsellik konusunda var olan düşüncelerinin, tutumlarının ve değer yargılarının bilincinde olması gibi önemli konular yer almaktadır (Couwenhoven, 2013).

Erken çocukluk eğitiminde cinsel eğitimin çocuk anaokuluna başladığında da devam etmesi öğretmen ve aile işbirliğini beraberinde getirmektedir. Bazı eğitimciler cinsel eğitimin ebeveynlerce verilmesi gerektiğini savunmaktadırlar, bunun yanı sıra bazı aileler ise cinsel eğitimin okulda öğretmenler tarafından verilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Bu sonuçtan “erken yaşlarda cinsel eğitimin kimin sorumluluğu olduğu konusunda bir karışıklık yaşandığı ve her kesimin bunu diğ erinin sorumluluğu olarak tanımlama eğiliminde olduğu” yönünde anlam çıkmaktadır. Okulun ve eğitimcilerin temel amaçlarından biri çocukları yetişkin yaşama ve toplum içindeki rollerini kazanmaya yöneltmektir. Sağlıklı bir kimlik oluşturmanın yanı sıra toplumun yapısını oluşturan aile kurma, evlilik, üreme gibi konularda eğitimcilerin

öğrencileri cinsel eğitimle bilinçlendirme konusunda yönlendirilmeleri önemlidir (Sungur, 1998)

Eğitim ailede başlaması unutulmaması gereken bir gerçek olmakla birlikte okul döneminde de devam eden bir süreç olduğu ve bu kademedeki ortak sergilenen tutumların sağlıklı sonuçların doğmasına sebep olmaktadır. Aile içinde sorularına cevap alamayan çocuk çevreye, akranlarına ve öğretmene yönelecektir. Aklında bulunan bilinmezliğin cevabını bulana kadar soru sormaya devam edecektir. Bu aşamada çocuğa yardımcı olan kişi ailesinden sonra öğretmeni olmalıdır. Bir eğitimci cinsel konuya yönelik bir soruyla karşılaştığında çocuğun yaşını ve gelişim özelliklerini dikkate alarak açıklayıcı cevaplar vermelidir. Verdiği cevaplar ne kaçamak cevap niteliğinde olmalı nede öğrencinin karmaşıklık yaşamaya sebep olacak cevaplar olmalıdır. Aile ile iletişim halinde ve tutarlı verilen cevaplar çocuklar için en sağlıklı cevaplardır

Aynı zamanda okul aile işbirliği sürecinde, ebeveynlerin çocuklarının ev ortamında sergiledikleri davranışları ve çocuklarının özellikleri, bu aşamada çocukları üzerinde etkili olan eğitim yöntemlerini, ev ortamında karşılaşılan zorlukları paylaşması ve benimsedikleri değer yargılarını açık bir şekilde ifade etmeleri, sağlıklı bir iş birliğinin temelini oluşumunda önemli bir yer tutmaktadır (Couwenhoven, 2013). Bu sayede öğretmenin çocuk hakkında daha fazla bilgi sahibi olması ve çocuğu tanıma aşamasında ipucu niteliği taşıyacaktır. Ev ortamında sunulan eğitimin okulla birlikte devam ettirilmesi çocuğun gelişiminde olası sorunların çözümlenmesinde etki göstereceği gibi istenilen sağlıklı ve doğru eğitimin sunulmasını sağlayacaktır.

İzleyen bölümde farklı ülkelerde ve Türkiye’de, cinsel eğitime ilişkin uygulamaların müfredat içinde nasıl planlandığı ve uygulandığına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.5.1 Dünyada Cinsel Eğitim

Dünyada cinsel eğitimin tarihsel gelişimine bakıldığında, bu konuda öne çıkan ilk ülke olarak İsveç göze çarpmaktadır. 1900'lü yılların başından İsveç'te söz sahibi olan doktorlar ve diğer sağlık personelleri cinsel ilişkiler ve üreme konusunda gündem maddesi oluşturarak cinsel eğitimin mecburi olmasını dile getirmişlerdir. Bunun üzerine İsveç isteğe bağlı cinsel eğitimi ile 1942 yılında karşılaşmış ilk olarak 1954 yılında radyo aracılığıyla İsveç halkına cinsel eğitim verilmiştir. 1955 yılında ders müfredatlarında zorunlu olarak yer alan cinsel eğitim 1956 yılında ise anaokullarında zorunlu olarak verilmeye başlanmıştır (Kıran Yılmaz, 2011). Eğitimcilerin yetiştirildiği dönemlerde zorunlu olarak cinsel eğitim konusu da yer almış ve öğretmenlerin bilinçlendirilmeleri sağlanmıştır. Bu ülkede cinsel eğitim ilköğretim kademesinin ilk iki yılında eğitimciler tarafından verilirken sonraki dönemlerde ise farklı dersler aracılığıyla öğrencilerin eğitim alması sağlanmıştır (Çerçi, 2013).

Cinsel eğitimi zorunlu eğitim olarak alan ikinci ülke ise Avusturya'dır. Bazı derslerin içinde yer alan cinsel eğitim proje kapsamında ve aile eğitimlerinde de yerini almıştır. Avusturya ülkesine göre aileler cinsel eğitim konusunda bilgilendirilmeliler ve bilgilerini çocuklarına aktarmalıdır. Ebeveynler seminerlere katılım göstererek ve eğitimde kullanılan materyaller hakkında bilgi edinerek cinsel eğitimden uzak kalmamaktadırlar. Avusturya eğitimine göre öğrencilerin tümü 18 yaşına gelene kadar cinsel eğitimi minimum üç kez almak zorundadırlar. Eğitim yönetmeliğinde var olan meslek eğitimini almak istemeyen ve normal eğitime devam eden öğrenciler ise cinsel eğitim konusunda dördüncü kez ders almaktadırlar (Kıran Yılmaz 2011).

Danimarka'da ise cinsel eğitimin ders müfredatında zorunlu olması gündeme geldiğinde ebeveynler ilk olarak karşı çıkmışlardır. Din açısından uygun olmadığını

düşünen aileler cinsel eğitimin zorunlu olmamasını dile getirmişlerdir. Fakat dönemin yasal kurallarının dışında olmadığı için cinsel eğitim zorunlu olarak eğitimde yerini almıştır. Bu bağlamda ilköğretim 1. Sınıfta karşı cinsiyetlerin farklılığı, doğum, hamilelik, hamilelikten korunma gibi konularda bilgi verilirken; 5. Sınıfta cinsel organlar, organların işlevleri, kalıtım, cinsel istekler konusunda bilgiler verilirken eğitimin devamındaki senelerde ise toplumsal konular, dini konular ve duygusal konular hakkında öğrencilere bilgiler, verilmektedir (Eksi, 1990, Akt; Gökdeniz, 2008).

Batı ve Kuzey Avrupa'da zorunlu cinsel eğitim verilmesi de ders içeriğinde yer aldığı görülmektedir. Gelişme gösteren bazı ülkeler ise cinsel eğitime karşı soğuk durmaktadırlar. Filipinler, Costa Rica gibi ülkelerde cinsel eğitime sıcak bakan ve sağlık dersleri içinde yer vermekte oldukları görülmüştür. Bazı diğer ülkelerde (Macaristan, Yugoslavya ve Çekoslovakya) ise cinsel eğitim konusu eğitim kademesinin belli sınıflarında zorunlu olarak yerini almaktadır (Eksi, 1990, Akt; Gökdeniz, 2008).

Norveç eğitim sisteminde ise 1950 yılında cinsel eğitimi içeren konular eğitimde yerini alırken 1980 yılında ise bütün okulların eğitim programlarında yerini almıştır. Fakat resmi bir karar olmamasından dolayı cinsel eğitimin o dönemin öğretmenlerinin isteğine bağlı olarak verilmiştir. Resmi olarak zorunlu olduğu dönem ise 1974 yılı olduğu bilinmektedir. O dönemde cinsel eğitimden sorumlu olan kişi ise biyoloji öğretmenleridir. Fakat cinsel eğitimin geniş olarak verilmesi durumunda hemşirelerde sorumlu tutulmuştur (Kıran Yılmaz, 2011).

Hollanda ülkesi dünyada cinsel eğitim konusunda baştan gelen ülkeler içinde yer almaktadır. 1970 yılında cinsel eğitim ve cinsel ilişkilerde korunma stratejileri konusunda bilgilendirici reklamlar tasarlayarak toplumu bilinçlendirme çalışmaları yapmışlardır. Ders programının içinde insanların üremesi konusu yerini almış ve

biyoloji dersi kapsamında öğrencilere verilmiştir. Fakat bazı eğitim kademelerinde hala cinsel eğitimin verilmediğini gözlemleyerek yeni bir çalışmaya gidilmiş ve 1993 yılında “öğrenme hedeflerinin” belirlenmesiyle cinsel eğitim yasalarca zorunlu eğitim olarak ele alınmıştır. Eğitimcilerin cinsel eğitim alanında ders verebilmeleri için seminerlere katılımları sağlanmış ve kapsamlı eğitimden geçirilmişlerdir. Sınıf için çalışmalar kapsamında öğrencilerin ilgilerini çeken ve merak ettikleri konularda rahatlıkla soru sormalarına olanak tanınarak cinsel konular tartışmaya açılmıştır. Bu doğrultuda cinsel eğitime dair bir kaynağın olmadığı ve cinsel eğitimin öğrencilerin merakları doğrultusunda yürütüldüğü bilinmektedir (Kıran Yılmaz, 2011).

İngiltere’de cinsel eğitim, bireyler 11 yaşına geldiklerinde karma eğitim olarak verilmektedir. Cinsel eğitimin bu yaşlarda başlaması birçok tartışmaya sebep olmaktadır. Bunlardan başlısı ise, cinsel eğitim yaşının çok geç olduğu, bireyler için yeterli olmadığı ve sadece bireyin biyolojik açıdan bilgi aldığı bir eğitim olduğudur (Çerçi, 2013). İngiltere’de A.P. (Aile Planlaması) Kurulu cinsel eğitimi vermede ki amaçlarını, cinsel organların anatomisini öğretme, birincil olmayan seks nitelikleri, her iki cinsiyete yönelik üreme yapısı, üreme, bebeğin dünyaya gelişi, doğum kontrol, erkek kadın cinsel ilişkisi, cinsel rollerin farklılığı, anne baba olma ve aile kurmaya yönelik konularda bireyleri bilinçlendirme olduğu belirtmiştir (d’Ardenne, 1996, Akt. Sungur 1998).

ABD’de cinsel sağlık eğitimi oldukça eski tarihlere dayanmaktadır. Fakat ABD, farklı bölgelerinde cinsel sağlık eğitim sisteminin farklı işlenmesiyle sürekli tartışmalı bir yol izlemiştir. İstenilen 22 eyaletine ait okullarda içeriğin cinsel eğitim ve CYBE/HIV konularının sistemde olmasıdır, fakat bir kısım eyalet CYBE/HIV konusunu ele alırken, 13 eyalet ise cinsel eğitimi zorunluluk olarak görmemeyi tercih etmektedir. Okulların büyük çoğunluğunda cinsel eğitim 7. ve 9. sınıflarda yoğunluk kazanmaktadır. ABD 1990’lı yıllarda gündeme gelmiş olan cinsel eğitim

yaklaşımları benimseyenler arasında yerini almıştır. O dönemde 2 farklı konu savunulmuştur. Bunlardan ilki, bireyleri evlilik yaşlarına kadar cinsel ilişkiden uzak durmalarını benimsetmek, ikincisi ve kapsamlı olarak ele alınan yaklaşım ise, gençlerin cinsel ilişkiyi yaşları ilerleyene kadar ertelemeleri gerektiği, edinilmesi gereken cinsel davranışları cinsel sağlık eğitimi aracılığıyla edinmeleri yönündedir (CETAD, 2007).

2.5.2 Türkiye' de Cinsel Eğitim

Türkiye'de 1950'li yıllarda kentlere göç başlaması toplum için önemli sorunlara yol açmıştır. Ailelerin düzenlerini değiştirip, kentlere göç etmesi, yaşam koşullarının ve yaşam biçimlerinin de değişmesini beraberinde getirmiştir. İnsanların önemseydiği değerlerde ev ortamı gibi değişime uğramıştır. Bu dönemin gençleri de bu değişimden ve medyadan etkilenmekteydiler. Nitekim koşulların sağlamış olduğu bu olanaklar, yetişen bireylerin doğru bilgi edinmesini ve sağlıklı roller kazanmasının da önüne geçmiştir. Bu sebeplerden ötürü cinsellik konusu az geçen fakat akılları en çok karıştıran ve endişe duyulmasına sebep olan konu haline gelmiştir (CETAD, 2007).

Türkiye'de cinsel eğitim alanında ilk adım, 1974 yılı içerisinde atılmıştır. Çalışma gençlere yönelik olup, gençlerin cinsellik adına var olan bilgileri ve cinselliğe yönelik tutumları üzerine yapılmıştır. 1974 yılından bu güne kadar yapılan çalışmalar sonuçlandırılmış olup zaman zaman yetkililerle paylaşılsa da, sonuçlar hep gençlerin bilgi gereksinimi olduğu yönünde olmuştur. Gençlerin bu gereksinimlerinin yeteri derecede karşılanmadığını öne süre araştırmalar, özellikle 1990 yılında cinsel hastalıklar konusunda bilgilendirme ihtiyacının olduğu kanısına varılmıştır. Bu bağlamda destek kurumların aracılığı ile projeler öne sürülmüş ve gençlerin bilgi gereksinimlerinin karşılanması hedeflendiği, yapılan projelerin sonuçlarının ise olumlu yönde olduğu bilinmektedir (Çokar ve Nalbant, 2008).

Cinsel eğitim konusu kapsamında Türkiye’de gerçekleştirilen önemli projelerden bir tanesi de 1994 yılından İKGV (İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı) tarafından öne sürülen proje olarak bilinmektedir. "Gençlerin Cinsel Sağlık Eğitiminin Desteklenmesi" konulu eğitim; cinsel eğitimi üstlenecek ve okullarda bu eğitimi verecek olan öğretmenlerin desteklenmesi amacı ile geliştirilmiştir. Öğretmenlerin eğitim öncesinde ve eğitim esnasında yardım alabilmeleri sağlanmıştır. Başlatılan projenin yürütülme esnasında İKGV birliktişileri ortak noktada buluşturarak, projenin kapsamı hakkında önemli çalışmalara başlamışlardır. Eğitimin kapsamında ise öğretmen adaylarının istek ve gereksinimleri belirlenmiş olup, içeriğinde cinsel sağlık, doğum, fiziksel sağlık, beslenme, nüfus planlaması ve cinsel hastalıklar konular yer almaktadır. Cinsel sağlık eğitiminin örgün eğitim içerisinde yer alan derslerde verilmesi zamanla ilerleme göstermiştir. Aynı zamanda özel kurumlarında desteğiyle cinsel sağlık eğitimi sadece okullarla sınırlı kalmayıp farklı projelerde de etkisini göstermiştir. 1993 yılında genç kızlara yönelik yapılan proje, 2000’li yılların başında ergenlere yönelik planlanan eğitim ile çalışmalara başlanmış olup zaman içerisinde UNFPA ve MEB ‘nin desteği ile proje kabul görmüştür. İKGV’ nin sağladığı destek sayesinde yeni bir hizmet projesine dönüştürülmüş ve “Ergenlerin Sağlık Bilincinin Geliştirilmesi” olarak adlandırılmıştır (Turhan, 2015, Çokar ve Nalbant, 2008).

Ülkemizde yapılan çalışmalara bakıldığında kapsamının iyileştirici olduğunu fakat yeterli düzeyde olmadığını görmekteyiz. Cinsel sağlık eğitiminin örgün eğitim dersleri içerisinde yer alması genç bireylere bilgi verilmesi amacıyla sağlanmıştır. Fakat öğretmenlerin bu konuda kendilerinde bilgi eksikliği hissettikleri ve bu nedenle eğitimi daha kapalı düzeyde sundukları görülmektedir. Öğrencilerin cinsel konularda kendilerine rol edinmeleri, tutum geliştirmeleri ve değerleri konusunda iyileştirme programlarının gündemde yer alması fakat okul müfredatında olmayışı cinsel eğitim

konusunda aranan nitelik olarak eksikliğini hissettirmektedir. MEB' nın ve özel kurumların sağlamış olduğu cinsel sağlık eğitiminin devamlı olmayışı ve geniş kapsamda sunulmuyor oluşu ülke nüfusunda ki gençlerin sayısına yetmediği bu nedenden dolayı eksikliğin büyük olduğu bilinmektedir. Bu durumun sonucu olarak ise cinsellik dar bir kalıba sığdırılmakta, cinselliğin sadece üreme, doğum, biyolojik ve fiziksel eylem olarak bilinmesine yol açmaktadır (CETAD, 2007).

Cinsel eğitim konusunda toplumun bilinçlenmesi için Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği (CETAD) tarafından düzenlenen eğitimler olduğu bilinmektedir. CETAD 1998 yılı içinde cinsellik konusunda uzman olan ve bu konuda araştırmalar yapan 11 psikiyatrist ve psikolog tarafından kurulmuş olup, günümüzde üye sayısı 130 kişi olarak eğitimlere devam etmektedir.

Aynı zamanda T.C: Sağlık Bakanlığı arşivi incelendiğinde, Anne Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Müdürlüğü tarafınca düzenlenen dokümanlara ulaşılmıştır. Dokümanların tarihçesi 2005 ile 2009 arasını kapsamaktadır. Ele alınan konular çocukların cinsel gelişimi ve cinsel eğitimine olmamakla birlikte, daha çok cinsel sağlık ve üreme sağlığı konularını içermektedir. Çocukların cinsel gelişim özellikleri ve cinsel eğitimin detaylarına ilişkin, ebeveynlere yönelik herhangi bir eğitim/seminer olmasa da konuya ilişkin alan uzmanlarınca hazırlanan ebeveynlere yönelik bilgilendirme yazıları ve basılı kitaplara rastlamak mümkündür. Aynı zamanda çocukların cinsel gelişim ve cinsel eğitimine yönelik bilimsel çalışmalara da alan yazında karşılaşılmaktadır. Alanda yapılmış olan benzer araştırmalardan, çalışmanın konusuna yakın olanlar sırasıyla araştırmanın devamında yer almaktadır.

2.6 Konu İle İlgili Araştırmalar

Çalışmanın bu bölümünde Literatür taramasında elde edilen Çeşitli ülkelerde, Türkiye’de cinsel gelişim, cinsel eğitim ve cinsellik konusunda yapılan çalışmalara yer verilecektir.

2.6.1 Çeşitli Ülkelerde Gerçekleştirilen Çalışmalar

Sandweg (2003)’in okulöncesi çocuklarının cinsel eğitimine annelerinin katılmasını incelediği çalışmasının örneklemini 3-5 yaşları arasında çocuğu olan 73 anne oluşturmaktadır. Örneklemin 30’unu bekâr anneler oluştururken, 43’ünü ise evli anneler oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri toplanırken annelere, cinsiyetler arası farklılıklar, bebeğin oluşumu, bebeğin dünyaya gelişi, cinsel oyunlar ve cinselliği fark ettirici gibi soruların yer aldığı “ Cinsel gelişim ölçeği” kullanılmıştır. Bulgular doğrultusunda, evli annelerin cinsiyetler arası farklılıklar konusunda ayıp, yasak gibi sözleri çocukların dile getirmesini diğer annelere göre normal karşıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Annelerin ölçme aracında bulunan soruların konularında ayırım yaptıkları ve cinsiyetler arası farklılıklar, bebeğin oluşumu, bebeğin dünyaya gelişi gibi konulara daha fazla cevap verdikleri ortaya çıkmıştır. Son olarak ise, annelerin gerçek olaylar karşısında ki tepkilerinin olası durumlar karşısında gösterdikleri tepkilere nazaran daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Sandweg, 2003).

Larsson ve Svedin (2002)’in 3-6 yaş çocuklarının cinsel davranışları hakkında ebeveyn ve öğretmen raporları konulu araştırmalarını aile ve okul ortamlarında çocukların cinsel davranışları hangi yoğunlukta sergiledikleri ve çocukların bu davranışlarını aile ve öğretmenlerin ne sıklıkla izlediklerini ortaya çıkarmak amacı ile yapmışlardır. Çalışmanın örneklemini 3-6 yaş çocuğu olan 185 ebeveyn ve çocukların öğretmenleri oluşturmaktadır. Tüm çocukların yaş aralıkları göz ardı edilmeksizin aile ortamında ve okul ortamında sergiledikleri cinsel davranışlarına

yönelik ebeveyn ve öğretmenlerin çocuğa yönelik gözlemleri ele alınmıştır. Verilerden elde edilen sonuçlar doğrultusunda, öğretmenlerin gözlem raporlarında genel olarak çocukların normal davranışlarını bildirdikleri ve çocukların evde sergiledikleri davranışların okulda daha az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda anne-babaların ve eğitimcilerin, çocukların sergiledikleri cinsel davranışları normal karşıladıkları ortaya çıkmıştır. Katılımcıların bir kısmının cinsel organların gerçek isimleri yerine farklı isimler kullandıkları ve çocuklar ile cinsellik konusunda konuşmadıkları, son olarak ise çocukların cinselliği keşfetme oranlarının ev ortamında daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Larsson ve Svedin, 2002)

Larsson ve Svedin (2001)' in bir başka çalışmalarında ele aldıkları ebeveynleri tarafından gözlemlenen İsveçli çocuklardaki cinsel davranışlar konulu araştırmalarında çocukların sergiledikleri cinsel davranışları belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini 3-6 yaşlar arasında çocuğu olan 231 anne-babalar oluşturmaktadır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda İsveçli çocukların sıklıkla cinsel davranış sergiledikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda çocukların gösterdikleri cinsel davranışların sebebinin, ebeveynlerin takındıkları tutum ve davranışlarından, aile yapılarından ve ailelerin sosyo ekonomik durumlarından kaynaklandığı belirlenmiştir. Cinsel organlarını inceleme ve mastürbasyon yapma davranışlarını, erkek çocuklarının kız çocuklarına oranla daha fazla gerçekleştirdikleri, kız çocuklarında ise vücutlarına ve farklı objelere dokunma davranışı gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. 6 yaş grubu kız çocuklarının, yaş grubu daha küçük olan kız çocuklarına göre daha fazla çıplaklıktan hoşlandıkları, fakat erkek çocuklarının ise bu durumdan çok hoşlanmadıkları belirlenmiştir. 6 yaş grubu erkek çocuklarında babayı çıplak izleme ve dokunma, diğer yaş gruplarına göre argo kelimelerden daha az kaçınma gibi davranışları daha çok sergiledikleri sonucu elde edilirken, aynı zamanda çocuklarda gözlemlenen cinsel davranışların artan yaşlarda

fazlaştığı ve 5 yaş grubunda cinselliğin daha yoğun olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Çalışmanın diğer bir sonucu ise, cinsel eğitim konusunda annelerin babalara göre daha ilgili olduğu belirlenirken aynı zamanda annelerin birçoğunun çocukların cinsel organlarına farklı isimler kullandığı bulunmuştur. Son olarak ise ebeveynlerin bir kısmının çocukların oynadığı cinsel oyunları normal karşılamadıkları, birçoğunun ise çocukların cinsel konuları merak etmelerinin doğal olduğunu ve cinsiyet ayrımı yapmadan çocuklarına aynı oranda ilgi gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Larsson ve Svedin, 2001).

Kakavoulis (2001)'in aile ve cinsel eğitim: ebeveyn tutumlarını araştırdığı çalışmasında; Yunan ailelerinin cinsel eğitime ve gelişimine yönelik tutum ve görüşlerini belirlemeyi, aynı zamanda öğretmenlerin, lise öğrencilerinin ve üniversite öğrencilerinin aile kavramına olan bakış açılarını incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın bulguları doğrultusunda; anne-babaların cinsel eğitim ve cinsel gelişim konusunda kendilerinin yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirttikleri görülmüştür. Aynı zamanda ebeveyn tutumlarının cinsel eğitimin gerekliliği konusundaki görüşlerine göre farklılık gösterdiği ve ebeveynlerin cinsel ahlaka önem verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılar cinsel eğitimin erken yaşta (okulöncesi dönemde) başlaması gerektiğini belirtirlerken, sosyal medyada gördükleri cinsel sahnelerin çocukları olumsuz yönde etkilediğine ve bu etkinin çocukların cinsel davranışlarını yönlendireceğine inanmaktadırlar. Ebeveyn ve öğretmenlerin çocukların cinsel eğitimine ve cinsel konulara yönelik eğitime ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşılmıştır (Kakavoulis, 2001).

Walker (2001)'in çocuklarına cinsel eğitim veren ebeveynlerin deneyimlerini belirlemeye ve sağlık eğitimi üzerine etkilerini incelemeyi amaçladığı çalışmasında, ebeveynlerin cinsel eğitim hakkında çocuklarıyla iletişimlerini etkileyen faktörleri, aynı zamanda çocukların cinsel eğitimi konusunda kendilerini hangi yollarla

geliştirdiklerini ve deneyimlerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Çalışmanın veri toplama aşamasında yarı yapılandırılmış 50 görüşme sorusu kullanılmıştır. Bu aşamada hem anne ve babalarla birlikte hem de sadece anne ve ya sadece babalarla görüşmeler yapılmıştır. Çalışma anne babaların ev ortamlarında ve iş yerlerinde yürütülmüştür. Elde edilen bulgular doğrultusunda; anne babaların çocuklarıyla iletişimlerini sağlayan veya sınırlandıran faktörlerin birbiriyle bağlantılı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ebeveynleri etkileyen bu faktörlerin ise; ebeveynlerin çocuklarına karşı algıları, anne ve babaların rolleri, ebeveynlerin cinsel eğitime karşı okuldan veya sağlık kuruluşlarından aldıkları eğitime yönelik görüşleri belirlenmiştir. Çalışmanı sonucunda; cinsel eğitimin anne ya da baba olmasına göre farklılık gösterdiği, eğitim konusunda annelerin daha baskın oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynler özellikle erkek çocuklarına cinsel eğitim verirken kendilerini yetersiz hissettiklerini de belirtmişlerdir. Aynı zamanda anne babaların cinsel eğitim verirken kademeli ilerlemede ve uygun eğitimi vermede bilgilerinin olduğunu bunun yanı sıra eğitimcilerle iletişim kurmak, işbirliği sağlamak ve fırsat eğitimleri almak istediklerini belirtmişlerdir. Cinsel eğitime ilişkin konularda ebeveynlerin yeterli olduklarını ancak, cinsel eğitim verirken kendilerine düşen rollerde karmaşıklık ve utanç duygusu yaşadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmacı, cinsel eğitim verilirken eğitimin gerçekleşmesinin zor olduğunu, bu eğitimin aşamalı şekilde verilmesi gerektiğini ve bu eğitimde anne babaların da rolleri olduğunu belirtmiştir. Bu aşamada ebeveynlerin rolleri hakkında bilgilendirilmeleri gerektiğini, eğitimcilerin ve sağlık kurumlarının anne babalarla sağlık eğitimi konusunda işbirliği kurmalarını, onları teşvik etmeleri gerektiği konusunda önerilerde bulunmuştur (Walker, 2001).

Menmuir ve Kakavoulis (1999) çalışmalarında Yunanistan ve İskoçya ülkelerinin cinsellik eğitimine karşı tutumlarının karşılaştırılması hedeflenmiştir. Veriler açık uçlu ve kapalı uçlu soruların yer aldığı anketin, İskoçya'da görev alan

107 ve Yunanistan'da görev yapan 284 okulöncesi öğretmenine uygulanmasıyla toplanmıştır. İki ülkenin öğretmenlerinin görüşlerinden elde edilen verilere bakıldığında; öğretmenlerin cinsel eğitimi önemli ölçüde gerekli gördükleri ve cinsel eğitimin toplumsal oluşunun yanı sıra uzun süren bir süreç olduğu konusunda aynı fikirde oldukları sonucu elde edilmiştir. Anne babalarının ve öğretmenlerin sağlıklı cinsel eğitim verme konusunda sergiledikleri davranışların ve tutumların benzerlik gösterdiği ortaya konulmuştur.

Kakavoulis (1998)'in çalışmasının amacı okulöncesine devam eden çocukların öğretmenlerinin cinsel gelişime ve eğitimine yönelik bilgi düzeylerini ve tutumlarını araştırmaktır. ve örneklemini ise 64 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Yunanistan'da eğitime devam eden 3-5 yaş arası çocukların öğretmenlerini (n=64) oluşturmaktadır. Öğretmenlerden, cinsel eğitimin kim tarafından verilmesi, hangi yaşlar arasında verilmesi, verildiği takdirde çocuğa olan olumlu ve olumsuz etkileri, cinsel eğitimin amaçlarıyla ilgili görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin birçoğu cinsel eğitimin gerekli olduğunu ve eğitime çocuklar 5 yaşına gelmeden başlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Verilecek eğitimin içeriğinde yer alması gereken konuların bedenler arası farklılıklar, cinsel kimlik gelişimi, cinsiyetine uygun rolleri karama ve kendilerini koruyabilme becerilerini edindirmek olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin cinsel eğitimin ebeveynler tarafından verilmesi ve bu eğitimi veren kişinin bilgili, hoşgörülü olması aynı zamanda ahlaki değerlere sahip olması gerektiğini bildirmişlerdir (Kakavoulis, 1998).

Lu (1994) Tayvan'da bulunan anne babaların çocukların cinsel eğitimine yönelik görüşlerini ve tutumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışma Kuzey Tayvan'da eğitim veren 3 farklı anaokulunda gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın örneklemini ise 3-5 yaş arası çocuğu bulunan ve rastgele belirlenen 97 ebeveyn

oluşturmaktadır. Bulgular ebeveynlerin yaşlarını ve eğitim düzeylerinin, onların cinsel eğitime ve cinsel gelişime yönelik tutumlarını büyük ölçüde etkilediğini ortaya koymuştur. Yaşları genç olan ve eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin diğer ebeveynlere göre cinsel eğitime daha ılımlı baktıkları bulunmuştur. Ebeveynlerin birçoğu çocukların cinsellik konusunda eğitime gereksinimlerinin olduğunu ve bu eğitimin ev ortamıyla birlikte okul ortamlarında da verilmesi gerektiğini böylelikle çocukların olumlu davranışlar edinmelerinin kolaylaşacağını bildirmişlerdir. Ebeveynlerin bir kısmı cinsel eğitim verme konusunda kendilerini yetersiz bulduklarını, aynı zamanda cinsel eğitim ile ahlakın birbirinden bağımsız olması gerektiğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Tayvan’da verilen cinsel eğitimin yeterli olmadığını dile getiren ebeveynler bu eğitimin farklılaştırılması gerektiğini de ifade etmişlerdir(Lu, 1994).

2.6.2 Türkiye’de Gerçekleştirilen Çalışmalar

Ceylan ve Çetin (2015) ebeveynlerin çocuklarının cinsel eğitimine ve cinsel gelişimine yönelik yeterliliklerini belirlemeyi amaçlanmışlardır. Karabük ilk merkezinde MEB’na bağlı anaokullarında gerçekleştirilen çalışmanın örneklemini bu okullarda eğitim alan 3-6 yaş arası çocukların ebeveynleri oluşturmuştur. Çalışma 32 ebeveynle yürütülmüş olup, çalışmanın verileri araştırma sahibince geliştirilmiş “Cinsel Gelişim ve Eğitim Ebeveyn soru formu” ile toplanmıştır. Geliştirilen ölçme aracında; anne-babaların cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik bilgilerini ölçen maddeler yer almaktadır. Örneklemini oluşturan anne babaların tümü çocuklar için cinsel eğitimin gerekli olduğunu savunmuşlardır. Anne babaların birçoğu eğitimin 3-6 yaş arasında başlamasını gerektiğini belirtmişler ve aynı zamanda verilen eğitimin çocuklara aynı cinsiyetten ebeveynleri tarafından verilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Anne babaların birçoğu çocuklara verilmesi gereken cinsel eğitime yönelik herhangi bir eğitim almadıklarını, ancak çocukları ile konuşurken rahat

olduklarını ve genelde özel bölgenin temizliği, bedensel farklılıklar gibi konularda konuştuklarını dile getirmişlerdir. Ebeveynlerin çocuklarını cinsel istismardan korumaya yönelik davranışlar sergiledikleri ve çocuklarını bu durum karşısında yapmalarını istedikleri konularda eğitim verdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Ceylan ve Çetin, 2015).

Çerçi (2013) ebeveynlerin çocuklarının cinsel eğitime ve gelişimine yönelik tutum ve bilgi düzeylerini bazı sosyo-demografik faktörlere göre incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini Aydın ilinde eğitim veren özel eğitim uygulama merkezleri ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde eğitim alan zihin engelli çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır. Ailelerin cinsel eğitim ve gelişime yönelik bilgilerini belirlemek amacıyla “Cinsel Sağlık Anketi” kullanılmıştır. Sarı (2005) tarafından geliştirilen “Cinsel Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği” ile ebeveynlerin tutumlarını belirlemek amaçlanmıştır. Ebeveynlerin zihinsel engelli çocuklarının cinsel eğitimlerine ve gelişimlerine ilişkin bilgileri ve tutumları çocuk sayısına, çocuğun cinsiyetine ve zihin engelli erkek çocuğa sahip olan ebeveynlerin yaşlarına göre belirgin fark oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır (Çerçi, 2013).

Güney (2012) erken çocukluk döneminde ki çocukların cinsiyet rollerine yönelik oyun materyallerine ilişkin seçimleri ile anne babaların düşündükleri cinsiyet rollerine ilişkin beklentilerinin arasındaki ilişki ve cinsiyet rollerine yönelik bilgileri ve oyuncak tercihlerini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın örneklemini İstanbul'daki 8 anaokulunda eğitim alan 56 çocuk ve onların anne babaları oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde çocukların cinsiyetlerine ilişkin kalıp yargıları ölçmek için “Cinsiyet Kalıpyargı Ölçeği” kullanılmıştır. Ebeveynlerin çocukları oyuncak seçerken cinsiyetlerine uygun seçim yapmalarını bekledikleri, çocukların ise kendi cinsiyetinde olan ebeveynlerinin kalıpyargılarına göre davranış sergiledikleri sonucu elde edilmiştir. Aynı zamanda 5-6 yaş döneminde olan

çocukların kendi cinsiyetlerine uygun oyuncak tercihi yaptıkları ve buna yönelik kalıpyargı özelliklerini gösterdikleri belirlenmiştir (Güney, 2012).

Eliküçük (2011) çalışmasında bağımsız anaokuluna ve ilköğretim okuluna devam eden 6 yaş çocuklarının ebeveynlerine yönelik hazırlanan Cinsel Eğitim Programı'nın anne-babaların var olan bilgileri üzerinde değişimi belirlemeyi amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini 6 yaşındaki çocukların ebeveynleridir (46 anne ve 37 baba). Eliküçük tarafından hazırlanan "Okulöncesi Cinsel Eğitim Ebeveyn Anketi" çalışmada ön test- son test ölçümlerinde kullanılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda; anne-babaların büyük bir kısmının cinsel eğitime gerek duyduğu ve tüm ebeveynlerin çocuklarına verdikleri cinsel eğitimin içeriğinin aynı yönde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin çocuklarına verilecek cinsel eğitimin kendileri tarafından verilmesi gerektiği kanısındadırlar. Çocuklarıyla cinsellik hakkında konuşan kişinin anneler olduğu, uygulanan eğitimin sonunda ebeveynlerin bilgi düzeylerinin arttığı sonucu elde edilmiştir (Eliküçük, 2011).

Eliküçük ve Sönmez (2011)'in çalışması ebeveynlerin bilgi düzeylerini belirlemek ve sonrasında da bu ihtiyaca göre onları bilgilendirmek amacı ile yapılmıştır. Çalışma Manisa ilinde ikamet eden ve okulöncesi kurumlarında eğitim alan 6 yaş grubu çocukların ebeveynleri ile yürütülmüştür. Örneklemini oluşturan 80 anne-babaya, cinsel gelişime ve cinsel eğitime yönelik bilgi düzeylerini ölçmek için 35 maddeden oluşan ölçme aracı uygulanmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda anne babaların bir kısmının cinsel eğitimi doğru tanımlamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Cinsel eğitimin çocuklara ebeveynleri tarafından verilmesi gerektiğini savunan katılımcılar eğitimin, beş altı yaş arasında verilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Araştırmada ayrıca katılımcıların, çocuklarının cinsel eğitim ve cinsel gelişimine yönelik yeterli bilgilerinin olmadığı, ancak genel olarak çocuklarını

cinsiyet farklılıkları konusunda bilgilendirdikleri belirlenmiştir (Eliküçük ve Sönmez, 2011).

Erbil, Orak ve Bektaş (2010)'ın annelerinin kendi annelerinden aldıkları eğitimi ve kendi kız çocuklarına yönelik verdikleri cinsel eğitimi incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışma “ Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları” hastanesinde tedavi gören 9 yaşın üstünde kız çocuğu olan 192 anne ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın verileri “ soru formu” ve annelerle yapılan birebir görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Bu çalışmanın bulguları annelerin bir önceki kuşağa kıyasla cinsel eğitimi daha çok önemsediklerini ve çocuklarına cinsel eğitim verdiklerini, ancak eğitimin yine de beklenen düzeyde olmadığını ortaya koymuştur (Erbil, Orak ve Bektaş, 2010).

Eser (2008)'in çalışmasının örneklemini Elazığ merkezide Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir anaokulunda eğitim alan 4-6 yaşa sahip 150 çocuğun öğretmenleri ve bu çocukların ebeveynleri (n=300) anne babadan oluşturmuştur. Veri toplama aşamasında ebeveynlerin tutumlarını ve çocukların cinsel kimlik kazanımının düzeyini belirlemeye yenilik araştırmacı tarafından geliştirilen iki farklı ölçek kullanılmıştır. Ölçme araçlarından; “Çocuk Gözlem Formu” öğretmenlere, “Ana-Baba Tutum Ölçeği” ise ebeveynlere uygulanmıştır. Bulgular çocukların olumlu yönde cinsel kimlik gelişimi gösterdikleri sonucunu ortaya çıkarmıştır. Ebeveynlerin tutumları incelendiğinde, eşlerin cinsel gelişime yönelik benzer yönde olumlu tutum sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Okulöncesi çocuklarının cinsel gelişime yönelik istedik davranışları ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Eser, 2008).

Eroğlu ve Gölbaşı (2005) çalışmalarında anne babaların çocuklarıyla geçirdikleri zamanlarda cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik ne yaşadıklarını, bu aşamada karşılaştıkları güçlükleri ve ebeveyn davranışlarını belirlemeyi

amaçlamışlardır. Çalışmanın örneklemini Ankara iline bağlı 8 ortaöğretimde eğitim gören öğrencilerin ebeveynleridir (346 anne-baba). Bilgi toplamak için anne babaların cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik davranışlarını, yaşadıkları güçlükleri ve bu süreçte ne yaşadıklarını belirlemeyi amaçlayan bir bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda anne-babaların cinsel eğitimi yönelik eğitimlerin temel kaynaklarının arkadaş çevreleri olduğu ve bu eğitimin yeterli seviyede olduğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır. Elde edilen diğer bir sonuç ise anne babaların çocukların cinsel eğitimine yönelik kendilerini yetersiz hissettikleri ve çocuklarına cinsel eğitim verirken rahat olamadıklarıdır. Anne babaların çocuklarının sorularını öncelik olarak kadın erkek ilişkisine yönelik olduğunu ve soruları ilk olarak anneye yönelttiklerini bildirmişlerdir (Eroğlu ve Gölbaşı, 2005).

Tuğrul ve Artan (2001)'nin çalışması 2-18 yaş arasında 665 çocuğun anneleriyle yürütülmüştür. Annelere çocuklarının cinsel eğitimine yönelik görüş ve davranışlarını belirlemek için 21 maddeden oluşan bir ölçme aracı uygulanmıştır. Araştırmada annelerin bir kısmının çocukların cinsel eğitimine yönelik yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra ise annelerin çocuklara yönelik verdikleri cinsel eğitimin içeriğini “cinsel ilişki” olarak algıladıkları bulunmuştur. Anneler cinsel eğitimin erken çocuklukta gerekli olmadığını, cinsel eğitimin ortaöğretim yıllarında verilmesinin uygun olacağını savunmuşlardır. Aynı zamanda çocukların cinsiyeti ne olursa olsun cinselliğe yönelik sorularının cevaplarını çoğunlukla annelerin verdiklerini bildiren annelerin, kendileri haricinde ki kişilere soru yöneltmesinin doğru olmadığını belirtmişlerdir. Bir diğer bulgu ise annelerin çocuklarının sorularını cevaplarırken utandıkları ve çocuklar tarafından soru gelmediği sürece cinsellik konusunu açmadıklarıdır (Tuğrul ve Artan, 2001).

Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu (1996)'nin çalışmalarında 4-9 yaşında çocukları olan ebeveynlerin cinsel eğitim aşamasında karşı karşıya kaldıkları problemler ve bu

problemlere yönelik davranışlarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmanın örneklemini 150 ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırmanın verilerini toplamak üzere ebeveynlere 17 maddeden oluşan bir anket formu dağıtılmıştır. Elde edilen bulgulara göre ebeveynler cinsel eğitimin gerekli olduğunu düşünmekte fakat kendilerinin cinsel eğitim verme konusunda zorlandıklarını belirtmekte ve kendilerini yetersiz bulmaktadırlar. Aynı zamanda çocuklarıyla cinsel eğitim konusunda konuşan ebeveynler utanma, heyecanlanma, rahatsız olma gibi duygulara kapıldıklarını ve soruların üstünü örtme, duymamazlıktan gelme gibi davranışlar sergilediklerini bildirmişlerdir. Ebeveynlerin bu davranışları sonucunda sorularının yanıtlarını alamayan çocukların farklı kaynaklara yöneldikleri sonucuna ulaşılmıştır (Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu, 1996).

Bölüm 3

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, evren-örneklem, araştırmada kullanılan ölçme aracı, kullanılan ölçme aracının gelişimi, verilerin toplanması ve elde edilen verilerin çözümlenmesinde kullanılacak statiksel yöntemlere yer verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada 3-6 yaş çocuğu olan ebeveynlerin cinsel gelişime ve cinsel eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve cinsel eğitime yönelik tutumları arasındaki karşılıklı ilişkiler ve bu değişkenlerle ilişkili oluşabilecek farklı sosyo-demografik değişkenler arası ilişkiler ele alınmıştır. Elde edilen bulguların nedenleri ve sonuçları, değişkenler ve katılımcılar üzerinde her hangi bir müdahale olmaksızın farklı değişkenler açısından belirlenmeye çalışıldığı betimsel bir araştırmadır. Betimsel araştırmalar, olayı olduğu gibi araştırmaya ve var olan durumu belirlemeye çalışan araştırmalardır. Bu tür araştırmalarda, ele alınan olaylar ve durumlar ayrıntılı biçimde araştırılarak olaylar ve durumlar arası ilişkiler incelenmekte ve betimlenmeye çalışılmaktadır (Tanrıoğen, 2009). Çalışmada veriler tarama (survey) yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Tarama (survey) betimsel araştırmalarda yaygın kullanılan yöntemlerin başında gelmektedir. Tarama araştırmaları, geniş kitlelerin görüşlerini, özelliklerini betimlemeyi hedefleyen araştırmalardır. Bu tür araştırmalar, daha çok “ ne, nerede, ne zaman, hangi sıklıkla, hangi düzeyde, nasıl” gibi soruların yanıtlanmasına olanak tanır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, ve

Demirel, 2014). Bu çalışma, gözlenebilir, araştırılabilir, ölçülebilir ve analiz edilebilir veriler üzerinden işlem yapmış olması nedeniyle nicel bir araştırmadır.

3.2 Evren ve Örneklem

3.2.1 Evren

Bu çalışmanın hedef evrenini, 2016-2017 Eğitim Öğretim yılı Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okulöncesi eğitimi kurumlarında öğrenime devam eden 3-6 yaş grubu 5750 öğrencinin ebeveynleri oluşturmaktadır. Hedef evren, ulaşılması hemen hemen imkansız olan evrendir ve araştırmacının ideal hedefidir. Ulaşılabilir evren ise, araştırmacının gerçekçi seçimidir ve ulaşılabilir andır (Büyüköztürk ve ark. 2014). Ulaşılabilir evren olarak bu çalışmada 500 okulöncesi dönem çocuğunun ebeveynlerinin çalışmaya katılması planlanmıştır. Uygulama için; KKTC'nin Gazimağusa, Lefkoşa, Girne, İskele ve Güzelyurt bölgelerindeki mevcut öğrenci sayıları dikkate alınarak okul dağılımları hesaplanmış ve kolay ulaşılabilirlik ilkesi doğrultusunda uygulamaya alınacak okullar belirlenmiştir. Bu okullardan tesadüfi örnekleme yoluyla katılımcı ebeveynler belirlenmiş, çalışma ile ilgili bilgilendirilmiş ve gönüllü katılım ilkesi doğrultusunda kabul eden ebeveynler çalışmanın örneklemine dahil edilmiştir.

3.2.2 Örneklem

Araştırmanın örneklemini 2016-2017 Eğitim öğretim yılında, KKTC' de okulöncesi eğitimine devam eden 3-6 yaş çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır. Bu çalışmada iki farklı örneklem seçimi gerçekleştirilmiştir. Örnekleme belirlemede Basit Rastgele örnekleme tekniği kullanılmıştır. Basit rastgele örnekleme, evreni oluşturan katılımcıların özelliklerinin benzer olması durumunda ve evreni oluşturan her bireyin, evreni temsil etmek amacıyla oluşturulan örneklem grubuna katılma ihtimalinin olduğu örnekleme tekniğidir (Mertkan, 2015). Bu doğrultuda ilk aşamada

çalışmada kullanılacak ECEBÖ ile ECETÖ'nin psikometrik yeterliliğini test etmek amacıyla beş farklı bölgeden kolay ulaşılabilir 6 farklı okulda 209 ebeveyne ulaşılmıştır. Bu aşamada okulların belirlenmesi bölgede bulunan öğrenci sayılarının bölgeyi temsil edecek sayıda olması yoluyla, öğrenci yoğunluğunun fazla olduğu okullar seçilerek gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda Gazimağusa bölgesinden, Green Island Montessori Anaokulu, Mavim Pembem Anaokulu, İskele bölgesinden İskele Belediyesi Yuvam Anaokulu, Lefkoşa bölgesinden Cihangir Düzova ana-okulu, Girne bölgesinden Girne Amerikan Nursery School ve Güzelyurt bölgesinden ise Serhatköy Anaokulu seçilmiştir. Okullar belirlendikten sonra ilgili okulların yöneticileri ile görüşülerek bilgilendirme yapılmış ve öğrencilerin ebeveynlerine çalışma ile ilgili bilgilendirme formu iletilmiştir. Bilgilendirme formuna olumlu yanıt veren ve gönüllülük ilkesine göre katılmayı kabul eden ebeveynlere anket formları gönderilmiştir.

İkinci örneklem ise ilkinde ek olarak, araştırmanın amaç sorularını yanıtlayabilmek için yine aynı beş farklı bölgeden, kolay ulaşılabilir 4 farklı okulda 191 ebeveyne ulaşılmıştır. İlk aşamada olduğu gibi bu aşamada da örnekleme katılacak ebeveynlerin seçileceği okullar KKTC'nin beş bölgesindeki okullar arasından basit rastgele örnekleme yolu ile belirlenmiştir. Bu aşamada önceki okullardan farklı olarak Gazimağusa bölgesinden Alasya Vakıf Anaokulu, Lefkoşa bölgesinden Gülen Yüzler Anaokulu, Yeni Yüzyıl Anaokulu ve Gönyeli Bölgesinden Gönyeli Fazıl Plümer Anaokuluna ulaşılmıştır. Belirlenen okullardaki yöneticiler bilgilendirilmiş ve ebeveynlere bilgi formları gönderilmiştir. İlgili okullarda toplam 545 ebeveyne anket formu gönderilmiş ve sonuçta 146 kadın 45 erkek toplam 191 ebeveynden formlar geri dönmüştür. Sonuç olarak çalışma bulgularının değerlendirilmesi; KKTC'de beş farklı bölgede bulunan 10 okul öncesi kurumda

öğrenim gören çocukların ebeveynleri arasından rastgele örnekleme yoluyla seçilen 400 katılımcı üzerinden gerçekleştirilmiştir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Katılımcıların sosyodemografik özelliklerini belirlemek için araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Ebeveynlerin cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla Ebeveyn Cinsel Eğitim Bilgi Ölçeği ve cinsel gelişim ve cinsel eğitime ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla da Ebeveyn Cinsel Eğitim Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Ölçme araçlarının geliştirilmesi süreci ile psikometrik özelliklerine ilişkin detaylı bilgiler aşağıda yer almaktadır.

3.3.1 Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi

Bu çalışmada araştırmacı tarafından alan uzmanı hocaların yardımı ile geliştirilen ölçme araçları, veri toplamak amacıyla kullanılmıştır. Ölçme aracını geliştirme sürecinde öncelik olarak alan yazında benzer çalışmalar incelenmiş (Eliküçük, 2011 ve Eser, 2008) ve araştırmalarda veri toplamak amacıyla kullanılan ölçme araçları değerlendirilmiştir. Alan yazın incelemesinden sonra bilgi testinde yer alması gereken ana başlıklar ele alınmıştır. Bu doğrultuda hazırlanan sorulara ilişkin Prof. Dr. Ayşe Işık Gürşimşek ve Prof. Dr. Sema Kaner'in görüşleri alınarak madde havuzu oluşturulmuştur. Ebeveynlerin cinsel eğitime yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla, tıpkı bilgi testi geliştirme sürecinin ilk aşamasında olduğu gibi ilgili kuramsal alan yazın ve ilgili tutum ölçekleri incelenmiştir. Tutum ölçeğinde olması gereken ana başlıklar belirlenmiş ve madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzundaki soruların amaca uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşü almak için üç farklı üniversiteden alan uzmanına, Uzman Görüş Formu ile birlikte gönderilerek görüşleri alınmıştır. Uzman

görüşü aşamasında, ölçme aracının dil açısından anlaşılabilirliğini belirlemek için rastgele seçilmiş 15 ebeveyne pilot uygulama yapılmıştır ve soruların anlaşılabilirliği konusunda görüşleri alınmıştır.

Uzman görüşleri ve pilot uygulama sonuçları birlikte değerlendirilerek ölçme aracında önerilen yönde düzenlemeler yapılmıştır. Ailelerin sosyo-demografik özellikleri belirlemek amacıyla oluşturulmuş sorulardan oluşan kişisel bilgilendirme formunda 2 soruda (17. ve 18. sorularda) düzenleme yapılmıştır. Uzman önerileri doğrultusunda Ebeveyn Cinsel Eğitim Tutum ölçeği 47 maddeden 51 maddeye çıkartılmıştır ve 4 maddede değişiklik (12., 17., 29., ve 36. sorularda) yapılmıştır. 3. Bölümü oluşturan Ebeveyn Cinsel Eğitim bilgi ölçeği ise 31 maddeden 36 maddeye çıkartılmış olup 3 madde uzman önerileri (18., 31. Ve 32. sorularda) doğrultusunda değiştirilmiştir. Bu düzenlemeler ters yönde sorulmuş soruların soruluş şeklinin değiştirilmesi ve birbiriyle bağlantılı olan soruların arka arkaya verilmesi şeklindedir.

Düzenlenen ölçeğin son hali için tekrar uzman görüşüne başvurulmuş ve yapılan düzenlemeler sonunda tamamlanan ölçme aracı, İlköğretim bölüm başkanlığınca, DAÜ Bilimsel Araştırma Yayın Etiği Kurulu'na gönderilmiştir. Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun Kişisel Bilgi Formu'nda "ebeveynlerin aylık gelir düzeyleri" sorusunda önerdiği düzeltme yapılmış ve sonrasında uygulama izni alınmıştır. Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından verilen izin raporu Üniversite Rektörlüğü tarafından KKTC Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim Dairesi Müdürlüğüne gönderilmiştir. KKTC, MEB tarafından ölçek uygulama izinleri tamamlandıktan sonra ölçekler geçerlilik ve güvenilirlik çalışması için uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Bu aşamada, 209 ebeveyne ölçekler uygulanmış, elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve bu veriler üzerinden geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır.

3.3.1.1 Ebeveyn Cinsel Eğitim Bilgi Ölçeği'nin Güvenirlik Analizi ve Faktör Analizi Sonuçları

Ebeveyn Cinsel Eğitim Bilgi Ölçeği'nin güvenirliliğini belirlemek için yapılan içtutarlılık sınaması Cronbach alpha katsayısına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Yapı geçerliliğini belirlemek için en sık kullanılan yöntemlerden biri faktör analizidir. Ebeveyn Cinsel Eğitim Bilgi Ölçeği'nin yapı geçerliliğini belirlemek için “açımlayıcı faktör analiz” tekniği uygulanmıştır ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1: Ebeveyn Cinsel Eğitim Bilgi Ölçeği Güvenirlilik Katsayısı ve Toplam Puan Değerleri

ECEBÖ	Madde Sayısı	Cronbach Alpha	Minimum	Maximum	Ortalama	S
Toplam Bilgi	22	.752	29.00	63.00	50.01	6.60

Tablo 1’de Ebeveyn Cinsel Eğitim Bilgi Ölçeği'nin güvenirlilik analizi sonuçları ve toplam puan ortalamaları yer almaktadır. Bilgi ölçeğinin cronbach alpha güvenirlilik katsayısının .752 olduğu, minimum ve maksimum puanların 29.00 ile 63.00 arasında dağıldığı ve ölçek puan ortalamasının ise 50.01 olduğu belirlenmiştir. Cronbach alpha katsayısı .70 değerinden büyük olduğundan ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir. Ölçekten alınan yüksek puan, cinsel eğitime yönelik bilgi düzeyinin daha yüksek düzeyde olduğunu ifade etmektedir

Tablo 2: Ebeveyn Cinsel Eğitim Bilgi Ölçeğinin Faktör Yük Değerleri

EBEVEYN CİNSEL EĞİTİM BİLGİ ÖLÇEĞİ (ECEBÖ)	Faktör Yük Değeri
Madde 22	.765
Madde 9	.724
Madde 20	.701
Madde 2	.675
Madde 4	.672
Madde 21	.663
Madde 11	.639
Madde 17	.639
Madde 5	.607
Madde 6	.595
Madde 1	.587
Madde 10	.515
Madde 3	.515
Madde 16	.507
Madde 13	.503
Madde 19	.503
Madde 18	.487
Madde 14	.450
Madde 15	.439
Madde 7	.419
Madde 8	.403
Madde 12	.373
Açıklanan Varyans	
Toplam: 48.227	
Cronbach Alpha: .752	

Tablo 2’de ECEBÖ’ne yönelik faktör dağılımlarına yer verilmiştir. Toplam 22 maddenin toplam varyansının %48.227’sini açıkladığı belirlenmiştir. Maddelerin faktör yük değerleri, .765 ile .373 arasında dağılım göstermektedir.

Gerçekleştirilen analizler doğrultusunda madde toplam korelasyonu .30 altında kalan ve /veya binişik ve negatif değerli maddeler ölçekten çıkarılarak Ebeveyn Cinsel Eğitim Bilgi Ölçeği ise 36 maddeden 22 maddeye düşürülmüş ve ölçme aracı tekrardan yapılandırılarak son haline getirilmiştir.

3.3.1.2 Ebeveyn Cinsel Eğitim Tutum Ölçeği'nin Güvenirlik Analizi ve Faktör Analizi Sonuçları

Ebeveyn Cinsel Eğitim Tutum Ölçeği'nin güvenirligini belirlemek için yapılan içtutarlılık sınaması Cronbach alpha katsayısına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Ebeveyn Cinsel Eğitim Tutum Ölçeği'nin yapı geçerliliğini belirlemek için “açımlayıcı faktör analiz” tekniği uygulanmıştır ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3: Ebeveyn Cinsel Eğitim Tutum Ölçeği Güvenirlik Katsayısı ve Toplam Puan Değerleri

ECETÖ	Madde Sayısı	Cronbach Alpha	Minimum	Maximum	Ortalama	S
Toplam Tutum	25	.897	27.00	121.0	98.35	13.01

Tablo 3’de ise ebeveyn cinsel eğitim tutum ölçeğinin güvenirlilik analizi sonuçları ve toplam puan ortalamaları yer almaktadır. Tutum ölçeğinin cronbach alpha güvenirlilik katsayısının .897 olduğu, minimum ve maksimum puanların 27.00 ile 121.00 arasında dağıldığı ve ölçek puan ortalamasının ise 98.35 olduğu belirlenmiştir. Cronbach alpha katsayısı .70 değerinden büyük olduğundan ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir. Ölçekten alınan yüksek puan, cinsel eğitime yönelik daha olumlu bir tutumu ifade etmektedir.

Tablo 4: Ebeveyn Cinsel Eğitim Tutum Ölçeğinin Faktör Yük Değerleri

EBEVEYN CİNSEL EĞİTİM TUTUM ÖLÇEĞİ (ECETÖ)	Faktör Yük Değeri
Madde 5	.781
Madde 20	.746
Madde 23	.721
Madde 2	.718
Madde 13	.716
Madde 6	.714
Madde 14	.702
Madde 24	.700
Madde 4	.684
Madde 21	.663
Madde 22	.652
Madde 1	.637
Madde 18	.634
Madde 16	.588
Madde 7	.583
Madde 10	.582
Madde 11	.582
Madde 9	.558
Madde 17	.549
Madde 3	.525
Madde 25	.505
Madde 12	.475
Madde 8	.461
Madde 15	.458
Madde 19	.432
Açıklanan Varyans	
Toplam : %54.5	
Cronbach Alpha: .897	

Tablo 4’de ECETÖ’ne yönelik faktör dağılımlarına yer verilmiştir. Toplam 25 madde üzerinden yapılan faktör analizinde ECETÖ toplam varyansının %15.915 olduğu görülmektedir. Maddelerin yük değerleri incelendiğinde, .781-.432 arasında dağılım gösterdiği görülmektedir.

Gerçekleştirilen analizler doğrultusunda madde toplam korelasyonu .30 altında kalan ve /veya binişik ve negatif değerli maddeler ölçekten çıkarılarak Ebeveyn Cinsel Eğitim Tutum Ölçeği 51 maddeden 25 maddeye düşürülmüş ve ölçme aracı tekrardan yapılandırılarak son haline getirilmiştir.

3.3.2 Ebeveyn Cinsel Eğitim Bilgi Ölçeği (ECEBÖ)

Araştırmacı tarafından geliştirilen Ebeveyn Cinsel Eğitim Bilgi Ölçeği (ECEBÖ), ebeveynlerin cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla kullanılan bir ölçme aracıdır.

Ölçek, ebeveynlerin çocuklarının cinsel gelişim ve cinsel eğitimine yönelik bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla 22 maddeden oluşmaktadır. Ebeveynlerin her bir maddeyi cevaplamaları için “Doğru”, “Yanlış” ve “Bilmiyorum” şeklinde seçenekler yer almaktadır.

3.3.3 Ebeveyn Cinsel Eğitim Tutum Ölçeği (ECETÖ)

Araştırmacı tarafından geliştirilen Ebeveyn Cinsel Eğitim Tutum Ölçeği (ECETÖ), ebeveynlerin cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla kullanılan bir ölçme aracıdır.

Ölçek, ebeveynlerin çocuklarının cinsel gelişim ve cinsel eğitimine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5’lü liket tipi ölçme aracıdır ve ebeveynlerin her bir maddeyi cevaplamaları için “Tamamen Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Tamamen Katılıyorum” şeklinde ifadeler yer almaktadır.

3.3.4 Kişisel Bilgilendirme Formu

Kişisel bilgilendirme formu araştırmacı tarafından hazırlanmış olup, araştırmaya katılan ebeveynlerin kişisel bilgilerini (cinsiyet, eğitim durumu, eş eğitim durumu, çalışma durumu, eş çalışma durumu, aylık gelir durumu, çocuk sayısı, çocu cinsiyeti, çocuk yaşı, aile yapısı gibi) cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik bilgi düzeyleri, cinsel eğitim alma durumları, çocuklarının cinsel eğitimine yönelik eğitim alma durumları gibi konuları içeren çeşitli sorular yer almaktadır. Aynı zamanda kişisel bilgilendirme formunda cinsel eğitimin kaç yaşında başlaması, cinsel eğitimi kimlerin vermesi gerektiğine ilişkin sorularda yer almaktadır.

Forumda, 18 tane seçenekli soru ve 1 tane ise açık uçlu soru olmak üzere 19 soru bulunmaktadır.

Bilgilendirme formunun ilk sayfasında ebeveynlerin çalışmaya ilişkin bilgi edinmeleri açısından bilgilendirme yazısı yer almaktadır. Ebeveynlerin bilgilendirme firmunda, ECEBÖ ve ECETÖ’de bulunan maddelere vermiş oldukları cevapların gizli tutulacağı ve sadece çalışmada kullanılacağı, kimliklerini tespit edecek herhangi bir bilginin yer almadığı, ölçekte bulunan herbir maddeyi eksiksiz yanıtlamalarının araştırmanın sağlığı için önemli olduğu ve çalışma hakkında detayı bilgi almak istedikleri taktirde araştırmacıya ulaşabilecekleri iletişim bilgileri konusunda bilgilerde yer almaktadır.

3.4 Veri Toplama Süreci ve Çalışmada Dikkat Edilen Etik İlkeler

3.4.1 Veri Toplama Süreci

Çalışmada kullanılacak ölçme araçlarının hazırlanmasında alan uzmanlarının görüşleri ve yardımları alınarak her aşamada uzman görüşüne başvurulmuştur.

Ölçme araçlarının etik açıdan değerlendirilmesi için DAÜ Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan ve uygulanması için KKTC Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Dairesi Müdürlüğünden gerekli izin ve onaylar alınmıştır (Ek 2). KKTC, MEB tarafından ölçek uygulama izinleri tamamlandıktan sonra ölçek uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Geçerlilik ve güvenirlik analizi için belirlenen okullarda, okul yöneticileri ve eğitimcilerle irtibata geçilerek çocuk sayıları belirlenmiş ve yönetim izni dâhilinde her bir çocuğun anne-babalarına ölçek uygulama izni ve ölçek bilgilendirme formu gönderilmiştir. Geri dönüşü yapan 209 ebeveyne ise ölçek uygulaması yapılmış ve elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak psikometrik özellikleri sınanmıştır.

Çalışmanın devamında geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasına dâhil edilen ebeveynlerin dışında kalan yeni örneklem belirlenmiştir. Okul yöneticileri ve okulöncesi öğretmenlerle görüşülerek uygulama konusunda bilgi verilmiş ve ölçme araçlarının uygulanabilirliği konusunda onayları alınmıştır. Alınan izinlerin ışığında okul yönetici ve öğretmenler aracılığıyla ebeveynlere bilgilendirme formu ve ölçek uygulama izin formu gönderilmiştir. Ölçeği uygulamayı kabul eden 191 anne-babaya kapalı zarflar içinde okul yöneticileri ve okulöncesi öğretmenleri tarafından ölçek dağıtımı yapılmıştır. Ebeveynler tarafından kapalı zarflar içinde çocuğunun eğitim aldığı okula geri iade edilen ölçekler toplu halde değerlendirilmiş ve analizleri yapılmıştır.

3.4.2 Çalışmada Dikkat Edilen Etik İlkeler

Etik aklın süzgecinde irdelenmiş olan ahlak olarak tanımlanmakla birlikte, yaşamımızda bir işi yaparken takip edilmesi gereken yol ve kurallar (yöntem ve kurallar), yeni durumlarda sergilenmesi gereken tutum (norm) arayışı olarak tanımlanmaktadır. Araştırma etiği kapsamında, insanları dâhil edildiği bütün araştırmalarda takip edilmesi gereken kurallar ve ihlal edilmesi söz konusu olmayan bazı etik kurallar vardır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Etik ilkeler ve kurallara bağlı olarak bu çalışmada çoğunluğun önemseydiği ahlaka uygun etik tutum benimsenmiş ve çalışmanın bilimsel amacına ulaşmada bu etik ilkeler temel alınmıştır. Bilim etiğine yönelik uygulanan temel ilkeler şu şekildedir;

Bilinçli onay: Araştırmaya katılan ebeveynlerin her açıdan onayı alınmış ve gönüllülük ilkesine bağlı olarak çalışma yürütülmüştür. Onayı olmayan ebeveynlere hiçbir şekilde yaptırım uygulanmamış ve ikna edilmeye çalışılmamıştır. Çalışmanın amacı detaylı şekilde açıklanmış olup, istekleri doğrultusunda çalışmaya dahil edilmiştir.

Gizlilik: Özel hayata saygı ve zarar vermemek: Araştırmaya katılan ebeveynler kimliğini tespit edici herhangi bir soruya maruz bırakılmamışlardır. Ölçeklere verdikleri yanıtlar gizli tutulmuş olup sadece araştırmacı tarafından analiz edilmiştir. Kendilerini deşifre edecek, özel hayatlarına zarar verecek ve herhangi bir zorlamaya maruz kalacak bir durumla karşılaşmamışlardır. Ölçekler gerekli görülen durumlarda zarf içinde velilere ulaştırılmış ve geri alınmıştır.

Aldatmama/ Yanıltmama: Çalışma kapsamında herhangi bir etik ihlali yapılmamış olup, herhangi bir aldatma ihtimali olmamıştır. Çalışma ebeveynlere ve izin alınan mevkilere amacı doğrultusunda anlatılmış olup, amacı dışına çıkılmamıştır. Çalışma açık bir şekilde yürütülmüştür.

Verilere sadık kalma: Elde edilen veriler saptırılmamış ve ölçeklerin üzerinde herhangi bir işlem yapılmamıştır. Ebeveynlerin vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda analizler yapılmış olup, elde edilen bulgular üzerinde işlem görmeden çalışmada kullanılmıştır.

3.5 Veri Analizi

Kişisel bilgi formu, Ebeveyn Cinsel Eğitim Bilgi Ölçeği (ECEBÖ) ve Ebeveyn Cinsel Eğitim Tutum Ölçeği (ECETÖ) ile toplanan veriler SPSS 18.00 paket programınca değerlendirilip analiz edilmiştir.

Verilerin analiz edilmesi aşamasında, ECEBÖ ve ECETÖ'nün yapı geçerliğini belirlemek amacıyla "açımlayıcı faktör analizi" yapılmıştır. Faktör analizi, benzer yapı ve niteliği ölçen değişken gruplarını bir araya getirerek, maddeleri az sayıda boyutlarla açıklamayı amaçlayan, aynı zamanda her bir maddenin yük değerlerini belirlemeye yönelik istatistiksel yöntemdir (Büyüköztürk, 2009).

Güvenirlilik ise, katılımcıların ölçek maddelerine verdikleri cevapların tutarlılığıyla ilişkilidir. Güvenirliği belirlemenin bir yolu ölçek maddelerinin iç tutarlılığını belirlemektir. Bu amaçla ECEBÖ ve ECETÖ maddelerinin iç tutarlılığını Cronbach alpha formülüyle hesaplanmıştır. Cronbach alpha katsayısının 0.99-0.70 aralığında bulunması yüksek, 0.69-0.30 aralığında bulunması orta ve 0.29-0.01 aralığında bulunması ise düşük düzeyde bir ilişki olarak tanımlanır (Büyüköztürk ve ark. 2014).

Verilerin Frekans dağılımı ve Betimsel istatistiklerini belirlemek amacıyla İki ya da Çok Değişkene İlişkin Frekans Dağılımı: Çapraz Tablo (Crosstab) yapılmıştır. Crosstab, çalışmaya dâhil edilen katılımcıların iki ya da daha fazla sınırlamalı değişken üzerinde yüzdelerik değerlerini verir. Elde edilen yüzdelerik değerler incelenip değişkenler arası ilişki boyutu incelenebilir (Büyüköztürk,2009). Belirtilen bu ilk analizler araştırmacı tarafından incelenerek daha sonrasında detaylı analizlere gidilmiştir.

Ebeveynlerin çeşitli özellikleri ile ECEBÖ ve ECETÖ puanları arasındaki karşılıklı ilişkileri belirlemek amacıyla “ilişkisiz örneklemeler için tek faktörlü varyans analizi” (One-Way ANOVA) yapılmıştır. ANOVA, birden fazla örneklem arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan analiz sistemidir (Büyüköztürk, 2009). ANOVA’da elde edilen farklılığın manidarlığını belirlemek için ise Scheffe testi yapılmıştır.

ECEBÖ ve ECETÖ puan ortalamalarının belirli değişkenler açısından anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ANOVA’nın yanı sıra “İlişkisiz örneklemeler için T-Testi” (Paired Samples T-Testi) kullanılmıştır. İlişkisiz örneklemeler için T-Testi, ilişkisiz iki örneklemelerin puan ortalamaları arasında oluşan anlamlı düzeyde farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmaktadır (Büyüköztürk, 2009).

Katılımcıların bilgi puanları ile tutum puanlarının ilişkili olup olmadığını belirlemek amacıyla tek değişkenli regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizi; bağımlı ve bağımsız değişken olarak ayırım gösteren ve birbirleri ile ilişkili olan iki ve ya ikiden fazla değişkenlerin, aralarında var olan ilişkinin matematiksel yollarla açıklanma süreci olarak bilinmektedir (Büyüköztürk, 2009). Bu analiz yoluyla katılımcıların ECEBÖ toplam puanlarının (bağımsız değişken) ECETÖ toplam puanlarını (bağımlı değişken) ne ölçüde açıkladığı anlaşılmaya çalışılmıştır.

Bölüm 4

BULGULAR

Bu bölümde çalışma kapsamında elde edilen bulgular sunulacaktır. İlk olarak çalışmaya katılan ebeveynlerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgulara yönelik tablolara ve yorumlamalara yer verilmiştir. Daha sonra çalışmanın alt problemlerine ilişkin bulgular sunulacaktır.

4.1 Ebeveynlerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler

Bu bölümde çalışmanın örneklemini oluşturan ebeveynlere ilişkin olarak elde edilen bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 5: Örneklemi Oluşturan Ebeveynlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Katılımcı	N	%
Anne	293	73.3
Baba	107	26.8
Toplam	400	100

Tablo 5.'de görüldüğü gibi çalışmanın örneklemini oluşturan ebeveynlerin %73.3'ünü anneler, %26.8'ini ise babalar oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışma 400 ebeveynin katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

Tablo 6: Örnekleme Oluşturan Ebeveynlerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

Eğitim Durumu		İlkokul	Ortaokul	Lise	Ön Lisans/ Lisans	Y. Lisans/ Doktora	Diğer	Toplam
		Anne	n	36	30	88	90	46
	%	12.3	10.2	30.0	30.7	15.7	1.0	100.0
Baba	n	8	8	35	39	16	1	107
	%	7.5	7.5	32.7	36.4	15.0	0.9	100.0
Toplam	n	44	38	123	129	62	4	400
	%	11.0	9.5	30.8	32.3	15.5	1.0	100.0

Tablo 6. 'da ebeveynlerin eğitim durumlarına yönelik bilgilere yer verilmiştir. Katılımcıların anne ve baba olarak eğitim durumları ayrı ayrı incelenmiş ve bu bağlamda annelerin %12.3'ünün babaların ise %7.5'inin İlkokul mezunu olduklarını belirlenmiştir. Annelerin % 30.0'ı ve babaların % 32.7'si lise mezunudur. Örnekleme oluşturan ebeveynlerin %32.3'ünün Ön Lisans ve Lisans mezunu olduklarını belirlenirken (anneler %30.7, babalar %36.4) annelerin %15.7'sinin ve babaların %15.0'mın Yüksek Lisans ve Doktora mezunu oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 7: Örnekleme Oluşturan Ebeveynlerin Çalışma Durumlarına Göre Dağılımları

Çalışma Durumu		Çalışmıyor	Devlet S.	Özel S.	Serbest	Toplam
			Çalışıyor	Çalışıyor	Meslek	
Anne	N	103	65	109	16	293
	%	35.2	22.2	37.2	5.5	100.0
Baba	N	1	28	60	18	107
	%	0.9	26.2	56.1	16.8	100.0
Toplam	N	104	93	169	34	400
	%	26.0	23.3	42.3	8.5	100.0

Tablo 7’de görüldüğü üzere ebeveynlerin %26.0’ının çalışmadığı, %23.3’ünün ise devlet sektöründe çalıştıkları belirlenmiştir. Ebeveynlerin %42.3’ü özel sektörde çalıştıklarını belirtirlerken, %8.5’i ise serbest meslekle uğraştıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 8: Örnekleme Oluşturan Ebeveynlerin Aylık Gelir Durumlarına Göre Dağılımları

Aylık Gelir Durumu		Düşük	Orta	Yüksek	Toplam
Anne	n	36	210	47	293
	%	12.3	71.7	16.0	100.0
Baba	n	14	75	18	107
	%	13.1	70.1	16.8	100.0
Toplam	n	50	285	65	400
	%	12.5	71.3	16.3	100.0

Tablo 8.’de görüldüğü üzere Ebeveynlerin büyük bir kısmı %71.3 aylık gelirlerinin “Orta” düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Annelerin %16.0’sı ve babaların %16.8’i yüksek düzeyde aylık gelire sahiptir. Babaların %13.1’i aylık gelirleri düşüktür. Bu oran anneler için %12.3’tür.

Tablo 9: Örnekleme Oluşturan Ebeveynlerin Ailelerindeki Çocuk Sayısına Göre Dağılımları

Çocuk Sayısı		1	2	3 ve üstü	Toplam
Anne	N	94	150	49	293
	%	32.1	51.2	16.7	100.0
Baba	N	41	58	8	107
	%	38.3	54.2	7.5	100.0
Toplam	N	135	208	57	400
	%	33.8	52.0	14.3	100.0

Görüldüğü üzere ebeveynlerin yarısından fazlası (%52.0) iki çocuğa sahiptir. Tek çocuğa sahip aileler örneklemin %33.8'ini, üç ve üzeri çocuğa sahip aileler ise %14.3'ünü oluşturmaktadır.

Tablo 10: Örneklemi Oluşturan Ebeveynlerin Okulöncesi Eğitime Devam Eden Çocuklarının Yaş ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Okulöncesi Eğitime Giden Çocuğun Yaşı		4	5	6	Toplam
Anne	n	44	215	34	293
	%	15.0	73.4	11.6	100.0
Baba	n	17	78	12	107
	%	15.9	72.9	11.2	100.0
Toplam	n	61	293	46	400
	%	15.3	73.3	11.5	100.0
Okulöncesi Eğitime Giden Çocuğun Cinsiyeti		Kız	Erkek	Toplam	
Anne	n	143	150	293	
	%	48.8	51.2	100.0	
Baba	n	55	52	107	
	%	51.4	48.6	100.0	
Toplam	n	198	202	400	
	%	49.5	50.5	100.0	

Tablo 10.'da ebeveynlerin okulöncesi eğitimine devam eden çocuklarının yaşları ve çocuklarının cinsiyetlerine yer verilmiştir. Katılımcıların belirttiği üzere çocukların %73.3'ü 5 yaş grubunu temsil etmektedir. Aynı zamanda ebeveynlerin %15.3'ü 4 yaş grubu çocuğa sahip olduklarını belirtirlerken, %11.5'i 6 yaş grubu çocuğa sahip olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların cevapları doğrultusunda okulöncesine devam eden çocuklarının %49.5'i kız çocuklarının ve %50.5'i ise erkek çocuklarının oluşturduğu belirlenmiştir.

Tablo 11: Örnekleme Oluşturan Ebeveynlerin Aile Yapılarına Göre Dağılımları

Aile Yapısı		Çekirdek	Geniş	Tek Ebeveynli	Yanıtsız	Toplam
		Aile	Aile	Aile	Ebeveynler	
Anne	n	248	34	7	4	293
	%	84.6	11.6	2.4	1.4	100.0
Baba	n	100	6	0	1	107
	%	93.5	5.6	0.0	1.9	100.0
Toplam	n	348	40	7	5	400
	%	87.0	10.0	1.8	1.3	100.0

Tablo 11.'de görüldüğü üzere, ebeveynlerin %87.0'ı çekirdek aileden (Anne, baba, çocuk) oluştuklarını, %10.0'ı ise geniş aileye (Anne, baba, çocuk ve diğer akrabalar) sahip olduklarını belirtmişlerdir. Tek ebeveynli (sadece anne ve çocuk ya da sadece baba ve çocuk) aile oranı ise %2,4'tür.

4.2 Çalışmanın Alt Problemlerine İlişkin Bulgular

4.2.1 Çalışmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın birinci alt problemi “Ebeveynlerin çocukların cinsel eğitimine ilişkin görüşleri nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir. Ebeveynlerin çocukların cinsel eğitimine ilişkin görüşlerinin ve uygulamalarının genel özelliklerinin belirlenmesi amacıyla anket formunda ebeveynlerin cinsel eğitimin hangi yaşta ve kimler tarafından verilmesi gerektiği, kendilerinin cinsel eğitime yönelik bilgi düzeylerinin ne ölçüde yeterli olduğu; çocukları ile cinsel konularda konuşup konuşmadıkları, konuştular ise ne konuştukları, kendilerini bu süreçte nasıl hissettikleri ve okulöncesi eğitim kurumlarında cinsel eğitim verilmesini gerekli görüp görmedikleri konularında yapılandırılmış ve açık uçlu sorular sorulmuştur. Bu bölümde sırasıyla ebeveynlerin bu konulardaki tepkilerine ilişkin bulgular sunulacaktır.

Tablo 12: Ebeveynlerin Cinsel Eğitimin Başlama Yaşı ve Kimler Tarafından Verilmesi Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Cinsel Eğitimin Başlama Yaşı		0-3 Yaş	4-6 Yaş	7-12 Yaş	13-18 Yaş	Diğer	Toplam	
Anne	n	14	56	88	117	18	293	
	%	4.8	19.1	30.0	39.9	6.1	100.0	
Baba	n	5	28	40	31	3	107	
	%	4.7	26.2	37.4	29.0	2.8	100.0	
Toplam	n	19	84	128	148	21	400	
	%	4.8	21.0	32.0	37.0	5.3	100.0	
Cinsel Eğitim Kim Tarafından Verilmeli		Anne-Baba	Uzman Kişi	Öğretmen	Anne-Baba Öğretmen	Anne Baba Uzman Kişi	Hepsi	Toplam
Anne	n	95	121	16	21	15	25	293
	%	32.4	41.3	5,5	7.2	5.1	8.5	100.0
Baba	n	40	40	8	6	7	6	107
	%	37.4	37.4	7,5	5.5	6.5	5.6	100.0
Toplam	n	135	164	24	27	22	31	400
	%	33.8	40.3	6.0	6.8	5.5	7.8	100.0

Ebeveynlerin %37.0'ı cinsel eğitimin 13-18 yaşlarında, %32.0'ı ise 7-12 yaşlarında olması, gerektiğini belirtmişlerdir. Ebeveynlerin %21.0 cinsel eğitime başlama yaşının 4-6 yaş arası olduğu cevabını vermişlerdir. Cinsel eğitime erken çocukluk döneminde yani 0-3 yaşları arasında başlanması gerektiğine inanan ebeveynlerin oranı ise %4.8 dir.

Ebeveynlerin yaklaşık yarısı (%40.3) cinsel eğitimin uzman kişiler tarafından verilmesi gerektiğine inanırken %33.8'i bu eğitimin anne-babalar tarafından verilmesi gerektiğine inanmaktadırlar. Ebeveynlerin %6.0'ı bu eğitimin öğretmenler tarafından verilmesi gerektiğine inanırken, Anne-baba, Uzman kişiler ve Öğretmenler tarafından verilmesi gerektiğini söyleyenlerin oranı ise %7.8 dir.

Tablo 13: Ebeveynlerin Cinsel Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerinin Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Ebeveynlerin Bilgi Düzeyleri		Çok	Biraz Yeterli	Hiç Yeterli Değil	Toplam
		Yeterli			
Anne	n	11	168	114	293
	%	3.8	57.3	38.9	100.0
Baba	n	2	48	57	107
	%	1.9	44.9	53.3	100.0
Toplam	n	13	216	171	400
	%	3.3	54.0	42.8	100.0

Tablo 13.'de ebeveynlerin cinsel eğitime yönelik bilgi düzeyleri yer almaktadır. Bu doğrultuda ebeveynlerin %54.0'ı cinsel eğitim konusunda "biraz yeterli" olduklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda annelerin %38,0'ı ve babaların %53,3'ü bu konuda "hiç yeterli değilim" cevabını vermişlerdir.

Çalışma kapsamında ebeveynlere sorulan "*Çocuğunuzla cinsellikle ilgili konularda konuştunuz mu?*" Yanıtınız evet ise çocuğunuzla hangi konularda konuştuğunuzu belirtiniz" sorularına verdikleri cevaplara 14 ve tablo 14.1'de yer verilmiştir.

Tablo 14: Ebeveynlerin Çocuklarıyla Cinsellik ile İlgili Konularda Konuşma Durumları

		Evet		Hayır		Toplam	
		n	%	n	%	n	%
Çocuğunuzla cinsellikle ilgili konularda konuştunuz mu?	Anne	150	51.2	143	48.8	293	100.0
	Baba	31	29.0	76	71.0	107	100.0
	Toplam	181	45.3	219	54.8	400	100.0

Tablo 14'de ebeveynlerin çocukları ile cinsellik ile ilgili konular hakkında konuşma durumları yer almaktadır. "*Çocuklarınız ile cinsellik hakkında konuştunuz*

mu?^{cc} sorusuna annelerin %51.2'si çocuklarıyla cinsellikle ilgili olarak konuştuklarını ifade ederlerken, babalarda bu oran %29.0 dır. Anne ve babalar birlikte ele alındığında grubun %54.4'i çocuklarıyla bu konuda konuşmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 14.1'de ebeveynlerin çocuklarıyla cinsellik ile ilgili konuları konuşma durumlarının dağılımı yer almaktadır.

Tablo 14.1: Ebeveynlerin Çocuklarıyla Cinsellik ile İlgili Konuları Konuşma Durumlarının Dağılımı

Konular		Konuştum		Konuşmadım		Toplam	
		n	%	n	%	n	%
Cinsiyetler Arası Bedensel Farklılıklar	Anne	135	46.1	158	53.9	293	100.0
	Baba	29	27.1	78	72.9	107	100.0
	Toplam	164	41.0	236	59.0	400	100.0
Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar	Anne	20	6.8	273	93.2	293	100.0
	Baba	5	4.7	102	95.3	107	100.0
	Toplam	25	6.3	375	93.8	400	100.0
Hamilelik ve Doğum	Anne	67	22.9	226	77.1	293	100.0
	Baba	7	6.5	100	93.5	107	100.0
	Toplam	74	18.5	326	81.5	400	100.0
Üreme	Anne	20	6.8	273	93.2	293	100.0
	Baba	2	1.9	105	98.1	107	100.0
	Toplam	22	5.5	378	94.5	400	100.0
Mastürbasyon (Cinsel Organları ile Oynama)	Anne	20	6.8	273	93.2	293	100.0
	Baba	4	3.7	103	96.3	107	100.0
	Toplam	24	6.0	376	94.0	400	100.0
Cinsel İstismar	Anne	78	26.6	215	73.4	293	100.0
	Baba	16	15.0	91	85.0	107	100.0
	Toplam	94	23.5	306	76.5	400	100.0
Cinsel Merak ve Oyunlar (Doktorculuk Evcilik)	Anne	38	13.0	255	87.0	293	100.0
	Baba	5	4.7	102	95.3	107	100.0
	Toplam	43	10.8	357	89.3	400	100.0

Tablo 14.1'de gözlemlendiği gibi cinsellikle ilgili tüm konularda, anne babaların çocuklarıyla konuşmaktan kaçındıkları gözlemlenmektedir. Bu doğrultuda ebeveynlerin %41.0'ı (anneler %46.1, babalar %27.1) çocuklarıyla “cinsiyetler arası bedensel farklılıklar” konusunda konuştuklarını belirtirken, ebeveynlerin %23,5'i çocuklarıyla “cinsel istismar” konusunda konuştuklarını, yine ebeveynlerin %18.5'i

çocuklarıyla “hamilelik ve doğum” konusunda konuştuklarını belirtmişlerdir. “Cinsel merak ve oyunlar” ile ilgili sadece %10.8 oranında konuşulmuş olması da önemli bir bulgu olarak ele alınmıştır. Yaşa uygun bir gelişim bilgisi olmamakla birlikte “cinsel yolla bulaşan hastalıklar” konusunda %6.3 konuşma oranı bulunurken, yaşa özgü bir gelişim gereksinimi olmasına karşın “mastürbasyon” konusunda sadece %6 konuşma oranına da dikkat çekilmiştir. Yine çocukların yaşa özgü bilgi gereksinimi olan “üreme” konusunda %5.5 oranında konuşulmuş olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma kapsamında ebeveynlere “*Çocuğunuzun cinsel konularla ilgili sorularını cevaplarken kendinizi nasıl hissediyorsunuz?*” şeklinde açık uçlu soru yöneltilmiştir. Bu soruyu yanıtlayan ebeveynlerin ifadelerinden elde edilen veriler çözümlenerek yorumlanmaya çalışılmıştır.

Ebeveynlerin bir bölümü (n=67) çocukları ile cinsel konuları konuşurken kendilerini huzursuz hissettiğini belirtmişlerdir. Ebeveynler konuşma yaparken hissettikleri huzursuzluğu “tedirgin, çekingen, korkak, utangaç, endişeli, şaşkın, gergin, kararsız, çaresiz” gibi ifadeler kullanarak belirtmişleridir. Bu konuda ebeveynler “Çok tuhaf hissediyorum. Yaşı küçük olduğu için ona nasıl cevap vereceğimi bilmiyorum”, “Tedirginim, doğru bilgiyi verip vermediğim konusunda endişe duyuyorum. Çünkü bu hassas bir konu”, “Bizler cinsel eğitim almadık. Kendimizi internet veya daha bilgili kişilerle konuşup geliştirdik, yani çocuğumuza vereceğimiz cevap doğru olmalı, yanlış bir şey söylememek için tedirgin hissediyorum” şeklinde ifadeler kullanarak huzursuzluklarını ifade etmişlerdir.

Diğer bir bölüm ebeveyn ise (n=53) her hangi bir sıkıntı yaşamadığını ve rahat olduğunu belirtmiştir. Örneğin ebeveynler “kolaylıkla cevap verebilecek derecede tanıyorum çocuğumu o yüzden rahat hissediyorum”, “Kendimi olabildiğince rahat ve sıradan konular konuşuyor gibi hissediyorum, olabildiğince

bilinçli cevaplar vermeye çalışıyorum” şeklinde ifadeler kullanarak rahat olduklarını belirtmişlerdir.

Ebeveynlerin diğer bir bölümü (n=24) “kaçamaklı cevaplar vermekten yetersiz olduğumu düşünüyorum”, “Çocuğumu nasıl bilgilendireceğim konusunda bazen kendimi yetersiz buluyorum ve ne diyeceğimi bilemiyorum” ifadelerini kullanarak kendilerini bu konuşmayı yapma konusunda yetersiz hissettiklerini belirtmiştir. Bir grup ebeveyn ise (n=17) henüz çocukları soru sormadıkları için ve cinsel eğitimin gereksiz olduğunu düşündükleri için konuşma yapmadıklarını belirtmişlerdir. Bu konuya yönelik ebeveynler “Henüz cinsellikle ilgili soruyla karşılaşmadım”, “çocuğum henüz 4 yaşında olduğundan böyle bir durumla henüz karşılaşmadık. Bu eğitimler için okulöncesinin çok erken olduğunu düşünüyorum” şeklinde ifadeler kullanmışlardır.

Çalışma kapsamında ebeveynlere “*Sizce okulöncesi eğitim kurumlarında cinsel eğitim verilmeli midir?*” ve “*Yanıtınız evet ise, hangi konular üzerinde cinsel eğitim düzenlenmesi gerektiğini işaretleyiniz*” sorusu yöneltilmiştir. Ebeveynlerin bu sorulara ilişkin cevapları tablo 15 ve tablo 15.1.’de yer almaktadır.

Tablo 15: Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Cinsel Eğitimin Gerekliliği Konusunda Ebeveynlerin Görüşleri

	Evet		Hayır		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Size Okulöncesi Eğitim Kurumlarında						
Cinsel Eğitim Verilmeli midir?						
Anne	177	60.4	116	39.6	293	100.0
Baba	45	52.1	62	57.9	107	100.0
Toplam	222	55.5	178	44.5	400	100.0

Tablo 15’de ebeveynlere yöneltilen “*Sizce okulöncesi eğitim kurumlarında cinsel eğitim verilmeli midir?*” sorusuna ebeveynlerin %55.5’i (anneler %60.4,

babalar %52.1) cinsel eğitimin okulöncesi kurumlarda verilmesi taraftarı olduklarını bildirirlerken, belirlenmiştir. %44.5'i (anneler %39.6, babalar %57.9) ise buna karşı olduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 15.1’de ebeveynlerin “Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Cinsel Eğitim Verilmesi Durumunda, hangi konular üzerinde cinsel eğitim düzenlenmesi gerektiğini işaretleyiniz” ifadesine verdikleri yanıtlar yer almaktadır.

Tablo 15.1: Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Cinsel Eğitim Verilmesi Durumunda Hangi Konular Üzerinde Cinsel Eğitim Düzenlenmesi Gerektiğine Yönelik Ebeveyn Görüşleri

Konular		Verilmeli		Verilmemeli		Toplam	
		n	%	n	%	n	%
Cinsiyetler Arası Bedensel Farklılıklar	Anne	146	49.8	147	50.2	293	100.0
	Baba	42	39.3	65	60.7	107	100.0
	Toplam	188	47.0	212	53.0	400	100.0
Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar	Anne	31	10.6	262	89.4	293	100.0
	Baba	13	12.1	94	87.9	107	100.0
	Toplam	44	11.0	356	89.0	400	100.0
Hamilelik ve Doğum	Anne	41	14.0	252	86.0	293	100.0
	Baba	7	6.5	100	93.5	107	100.0
	Toplam	48	12.0	352	88.0	400	100.0
Üreme	Anne	26	8.9	267	91.1	293	100.0
	Baba	8	7.5	99	92.5	107	100.0
	Toplam	34	8.5	366	91.5	400	100.0
Mastürbasyon (Cinsel Organları ile Oynama)	Anne	22	7.5	271	92.5	293	100.0
	Baba	4	3.7	103	96.3	107	100.0
	Toplam	26	6.5	374	93.5	400	100.0
Cinsel İstismar	Anne	111	37.9	182	62.1	293	100.0
	Baba	28	26.2	79	73.8	107	100.0
	Toplam	139	34.8	261	65.3	400	100.0
Cinsel Merak ve Oyunlar(Doktorculuk. Evcilik)	Anne	71	24.2	222	75.8	293	100.0
	Baba	16	15.0	91	85.0	107	100.0
	Toplam	87	21.8	313	78.3	400	100.0

Tablo 15.1 incelendiğinde ebeveynlerin çoğunluğunun cinsellikle ilgili tüm konuların okulöncesi eğitim programlarında yer alması taraftarı olmadıkları gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda ebeveynlerin sadece %47.0’ “cinsiyetler arası bedensel farklılıklar”, %34.8’ i “cinsel istismar” ve %21.8’i “cinsel merak ve

oyunlar” konularında cinsel eğitim düzenlenmesi gerektiği cevabını verdikleri görülmüştür. Elde edilen diğer bulgulara göre ise, ebeveynlerin %12.0’ “ hamilelik ve doğum” , %11.0’ı “cinsel yolla bulaşan hastalıklar” , %8.5’i “üreme”, ve %6.5’i “mastürbasyon” konularında cinsel eğitim düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Çalışma kapsamında ebeveynlere yöneltilen “*Çocuklara cinsel eğitim neden gereklidir? Belirtiniz*” açık uçlu sorusuna verilen yanıtlar şu şekildedir;

Ebeveynler (n=30) cinsel eğitimin çocukların psikolojik gelişimlerinin, kişilik gelişimlerinin ve cinsel kimlik gelişimlerinin desteklenmesi için gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin bir ebeveyn “Cinsel kimliğini anlayıp kendilerini kabul edebilmeleri için” derken, bir başka ebeveyn ise “ çocukların vücudundaki değişiklikleri anlaması için” yanıtını vererek cinsel kimlik gelişimi için bu eğitimin gerekli olduğunu savunmuştur. Bazı ebeveynler de bu eğitimin (n=72) doğru bilgilendirme açısından gerekli olduğunu bildirmişlerdir. Doğru eğitimin önemine inanan ebeveynlerin cinsellik hakkında doğru bilgiler (n=45), cinsiyetler arası bedensel farklılıklar (n=2), özel bölgeler (mahremiyet) (n=3), cinsel meraklarına (n=2) yönelik ve yetişkin cinselliğine (n=13) konularında cinsel eğitimin gerekli olduğunu savunmuşlardır. Örneğin bir ebeveyn “ Merak ediyorlar, farklı yöntemler geliştirerek yanlış bilgi edinmesinden bile birisinden öğrensinler” ifadesini kullanırken, bir başka ebeveyn” bedensel farklılıklarının bilincinde olması ve hissettiklerinin normal olduğunu bilmesi için gerekli” ifadesini kullanmıştır. Yine bir ebeveyn “kendi özelini ve mahremiyetini bilmesi için”, bir diğeri ise “anne babası ile konuşamayacağı konuları uzman kişilerle konuşmasını daha doğru buluyorum” şeklinde görüş bildirmiştir. Yine ebeveynlerin bir kısmı (n=43) cinsel eğitimin çocukları cinsel istismardan korumak için gerekli olduğunu belirtmişleridir. Bu konuda bir ebeveyn “ Çocuklar eğer cinsel eğitim almazlarsa kendilerini nasıl koruyacakları konusunda zorluk çekerler” derken, başka bir ebeveyn ise “çocuklara

karşı cinsel istismarın arttığı bu zamanda çocukların hiç değilse kendilerine yapılmak istenenin biraz bilincinde olup bunu aileleriyle erken zamanda paylaşmaları için çok gerekli” olduğunu ifade etmiştir.

Ebeveynlerden cinsel eğitimin gerekliliği konusunda alınan yanıtların yanı sıra cinsel eğitimin gerekli olmadığına dair yanıtlarda gelmiştir. Bu doğrultuda ebeveynlerin (n=35) cinsel eğitim yaşı için “okul öncesi dönemin erken olduğunu, cinsel eğitim alan çocuğun suça eğitim göstereceğini” belirtmişlerdir. Bazılarında cinsel eğitim konusunda anne babanın, çevrenin ve medyanın yeterli olması nedeniyle okulöncesi eğitim kurumlarında cinsel eğitimin gerekli olmadığını savunmuşlardır. Örneğin ebeveynlerin bir kaçı “Çocuklar anlamaz cinsellikten” , “daha çok erken” , “5 yaşındaki çocuk için gereksiz”, “hayır gerekli değildir, sorduğunuz sorular büyük yaş için” ve “ hayır televizyon ve internet her şeyi öğretiyor” ifadelerini kullanmışlardır.

4.2.2 Çalışmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın ikinci alt problemi olan “Ebeveynlerin cinsel gelişime ve cinsel eğitime yönelik bilgi düzeyleri nasıldır?” sorusuna ilişkin elde edilen verilerin frekans ve yüzdeler dağılımları Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16: Ebeveynlerin ECEBÖ Yanıtlarının Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

EBEVEYN CİNSEL EĞİTİM BİLGİ ÖLÇEĞİ (ECEBÖ)	Doğru		Yanlış		Bilmiyorum	
	n	%	n	%	n	%
1. Çocukların kendi cinsiyetinden ve karşı cinsiyetten yetişkinlerin bedenlerini merak etmeleri ve dokunmak istemeleri normaldir.	112	20.0	59	14.8	229	57.2
2. Okul öncesi dönemde çocukların birbirlerini öpme, bedenlerine dokunma gibi davranışları cinsel gelişimlerinin doğal bir sonucudur.	92	23.0	99	24.8	209	52.2
3. Okul öncesi dönemde çocuklar bazen cinsel meraklarını gidermek için giysilerini çıkararak birbirlerinin bedenlerini tanımaya çalışırlar.	140	35.0	92	23.0	168	42.0
4. 3-6 yaş dönemindeki çocuğun cinsel kimliği benimsemesinde erkek çocuğun babasına, kız çocuğun annesine benzeme çabalarına “özdeşim”	15	3.8	98	24.4	287	71.8

	denir.						
5.	Cinsellik, insan olmanın olumlu yönlerinden biridir.	24	6.0	52	13.0	324	81.0
6.	Çocuklarda cinselliğe merak 1 yaşında başlar.	157	39.3	146	36.5	97	24.2
7.	Çocuklara 2-3 yaşlarından itibaren cinsel eğitim verilmelidir.	144	36.0	115	28.8	141	35.2
8.	Okulöncesi dönem çocuklarının cinsel organlarının isimlerini ve görevlerini bilmeleri gelişimleri açısından gereklidir.	64	16.0	93	23.2	243	60.8
9.	6 yaşından önce (özellikle 2,5-3 yaş civarı) çocuklar “Bebekler nereden gelir?” gibi doğum ve hamilelikle ilgili sorular sorarlar.	50	12.5	42	10.5	308	77.0
10.	Ebeveynler, öğretmenler ve bacıcılar cinsel eğitim konusunda işbirliği yapmalıdır.	35	8.8	40	10.0	325	81.2
11.	3-6 yaş arasında çocuklar kendi cinsel organlarına dokunmaktan, çıplak dolaşmaktan hoşlanırlar.	68	17.0	56	14.0	276	69.0
12.	Çocuklar kız ve erkek bedenlerindeki farklılıklar ile ilgili soruları 6 yaşından sonra sormaya başlarlar.	121	30.2	95	23.8	184	46.0
13.	6 yaşındaki çocuklar oyunlarda cinsiyetlerine uygun rolleri seçerler.	25	6.2	59	14.8	316	79.0
14.	Mastürbasyon (cinsel organları ile oynaması) çocuklukta cinsel gelişiminin bir parçasıdır.	86	21.5	124	31.0	190	47.5
15.	3-6 yaş arası çocuklar hem kendi hem de karşı cinsiyetin bedenini tanımak için “evcilik” “doktorculuk” vb. oyunlar oynarlar.	62	15.5	78	19.5	260	65.0
16.	Çocukların cinsel organları da dâhil olacak biçimde bedenlerini tanımak için kendilerine dokunmaları normaldir.	56	14.0	73	18.3	271	67.8
17.	3-6 yaş döneminde çocuklar anne-babaları giyinirken onları izlemekten hoşlanırlar.	72	18.0	69	17.2	259	64.8
18.	Okul öncesi dönem çocukları kız ve erkeklerin cinsel organlarındaki farklılıkları merak ederler.	51	12.8	62	15.5	287	71.7
19.	5-6 yaşındaki çocukların kıyafetini değiştirirken ve banyo yaparken utanması ve yalnız kalmak istemesi gelişimleri açısından normal bir davranış değildir.	217	54.2	93	23.3	90	22.5
20.	2-6 yaşındaki çocuğun mastürbasyon yapması (cinsel organları ile oynaması) gelecekte bazı sorunlar yaşamasına sebep olur.	132	33.0	169	42.2	99	24.8
21.	Okul öncesi dönem çocuklarının kız ve erkek cinsel organlarına ilişkin merakı birbirlerini görmeleri sağlanarak giderilebilir.	239	59.8	113	28.2	48	12.0
22.	Çocuğa alınan oyuncakların, onun cinsiyetine uygun olmasına dikkat edilmelidir.	300	75.0	42	10.5	58	14.5

Tablo 16 incelendiğinde, ebeveynlerin cinsel gelişim ve cinsel eğitim konusunda ki ECEBÖ maddelerine genellikle bilmiyorum yanıtını verdikleri gözlemlenmektedir. Ebeveynlerin 1. maddeye %57.2 (n=229), 2. maddeye %52.2 (n=209) ve 3. maddeye %42.0 (n= 168) oranında bilmiyorum cevabını verdikleri

belirlenmiştir. Bunun yanı sıra ebeveynlerin ECEBÖ’de bulunan 19. maddeye % 54.2 (n=217), 21. maddeye %59.8 (n=239) ve 22. maddeye %75.0 (n=300) oranında doğru yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu bulgu gösteriyor ki ebeveynlerin doğru bildikleri şeyin aslında doğru olmadığını, gelişim açısından doğru olmayan bir davranışın ebeveynler tarafından doğru kabul edildiği görülmektedir. Bu sonuç doğrultusunda ebeveynlerin cinsel gelişime ve cinsel eğitime yönelik bilgi gereksinimlerinin olduğu ve var olan bilgilerinin ise ne yönde olduğunun belirlenmesine ihtiyaç duyulduğu yönünde çıkarım yapılabilmesi mümkündür.

4.2.3 Çalışmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın üçüncü alt problemi olan “*Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, eğitim düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?*” sorusuna ilişkin elde edilen verilerin ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 17’de ve Tablo 18’de, ANOVA sonuçları ise Tablo 17.1’de ve Tablo 18.1’de verilmiştir.

Tablo 17: Ebeveynlerin Eğitim Durumlarına Göre ECEBÖ Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

ECEBÖ		n	$\bar{x}$	Ss
Eğitim Durumu	1. İlkokul	44	45.70	7.38
	2. Ortaokul	38	49.00	5.63
	3. Lise	123	49.03	6.51
	4. Ön Lisans/ Lisans	129	51.97	5.51
	5. Y. Lisans/ Doktora	62	51.82	6.64
	6. Diğer	4	46.50	9.57
	Toplam	100	50.02	6.60

Tablo 17.1: Ebeveynlerin Eğitim Durumlarına Göre ECEBÖ Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P	Anlamlı Fark (Scheffe)
Gruplararası	1719.924	5	343.985	8.653	.000*	1-4
Gruplarıçi	15662.953	394	39.754			1-5
Toplam	17382.887	399				3-4

*p<.01

Tablo 17 ve Tablo 17.1’de görüldüğü gibi, ebeveynlerin cinsel eğitime ilişkin bilgi puan ortalamaları, eğitim durumlarına göre anlamlı derecede farklılık gösterdiği görülmektedir [(F(5,394)=8.653, p<.01)]. Bu farkın kaynağını bulmak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına bakıldığında, Ön lisans/ Lisans mezunu ebeveynlerin ortalamalarının ($\bar{x}$ =51.97), ilkokul mezunu olan ebeveynlerin ortalamalarından ($\bar{x}$ =45.70), Yüksek Lisans/ Doktora mezunu ebeveynlerin ortalamalarının ($\bar{x}$ =51.82), ilkokul mezunu olan ebeveynlerin ortalamalarından ($\bar{x}$ =45.70) ve Ön lisans/ Lisans mezunu ebeveynlerin ortalamalarının ($\bar{x}$ =51.97) Lise mezunu ebeveynlerin ortalamalarından ($\bar{x}$ =49.03) daha büyük olduğu gözlemlenmektedir. Bu doğrultuda ebeveynlerin eğitim düzeyi yükseldikçe ECEBÖ puan ortalamalarının da yükseldiği, dolayısıyla cinsel eğitim konusunda daha fazla bilgiye sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 18: Ebeveynlerin Eğitim Durumlarına Göre ECETÖ Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

ECETÖ		n	$\bar{X}$	ss
Eğitim Durumu	1. İlkokul	44	95.07	13.78
	2. Ortaokul	38	94.67	17.21
	3. Lise	123	96.78	13.38
	4. Ön Lisans/ Lisans	129	101.73	8.29
	5. Y. Lisans/ Doktora	62	98.61	15.45
	6. Diğer	4	105.00	9.48
	Toplam	100	98.35	13.01

Tablo 18.1: Ebeveynlerin Eğitim Durumlarına Göre ECETÖ Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P	Anlamlı Fark (Scheffe)
Gruplararası	2941.297	5	588.259	3.588	.003*	1-4
Gruplarıçi	64602.293	394	163.965			3-4
Toplam	67543.590	399				

*p<.01)

Tablo 18 ve Tablo 18.1’de görüldüğü gibi ebeveynlerin cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik tutumlarının, eğitim durumlarına göre anlamlı derecede farklılık gösterdiği görülmektedir, [(F(3, 394) 3.588, p<.01]. Bu farkı belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucuna göre, ilkokul mezunu ebeveynlerin ortalamalarının ($\bar{x}$ =95.07), Ön Lisans ve Lisans mezunu ebeveynlerin ortalamalarından ($\bar{x}$ = 101.73), Lise mezunu ebeveynlerin ortalamalarının ($\bar{x}$ = 96.78) Ön Lisans ve Lisans mezunu ebeveynlerin ortalamalarından ($\bar{x}$ = 101.73) daha küçük olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda ebeveynlerin eğitim düzeyi yükseldikçe

ECETÖ puan ortalamalarının yükseldiği dolayısıyla cinsel eğitim konusunda daha fazla olumlu tutuma sahip oldukları görülmektedir.

4.2.4 Çalışmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın dördüncü alt problemi olan “Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, çalışma durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin elde edilen verilerin ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 19’da ve Tablo 20’de, ANOVA sonuçları ise Tablo 19.1’de ve Tablo 20.1’de verilmiştir.

Tablo 19: Ebeveynlerin Çalışma Durumlarına Göre ECEBÖ Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

ECEBÖ		n	$\bar{X}$	ss
Çalışma Durumu	1. Çalışmıyor	104	47.55	6.30
	2. Devlet sektöründe çalışıyor	93	51.87	6.33
	3. Özel sektörde çalışıyor	169	50.31	6.49
	4. Serbest meslek	34	51.03	6.75
	Toplam	400	50.01	6.60

Tablo 19.1: Ebeveynlerin Çalışma Durumlarına Göre ECEBÖ Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P	Anlamlı Fark (Scheffe)
Gruplararası	1003.317	3	334.439	8.086	.000*	1-2
Gruplariçi	16379.561	396	41.363			1-3
Toplam	17382.878	399				

*p<.01)

Tablo 19 ve Tablo 19.1’de ebeveynlerin çalışma durumlarına göre cinsel eğitime ilişkin tutum puan ortalamalarına bakıldığında, farklı konumlarda çalışan ebeveynlerin cinsel eğitime ilişkin bilgi puan ortalamaları arasında anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir, [(F(3.396) 8.086, p<.01)]. Bu farkı bulmak amacıyla yapılan Scheffe testi sonucuna göre, hem devlet sektöründe ($\bar{x}$ =51.87), hem de özel sektörde ($\bar{x}$ =51.31) çalışan ebeveynlerin puan ortalamalarının, çalışmayan ebeveynlerin puan ortalamalarından ($\bar{x}$ =47.55) anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda çalışmayan ebeveynlerin bilgi düzeylerinin devlet sektörü ve özel sektörde çalışan ebeveynlerin bilgi düzeylerine göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda ebeveynlerin çalışma durumları değiştikçe, çalışan ebeveynlerin ECEBÖ puan ortalamalarının yükseldiği dolayısıyla cinsel eğitim konusunda daha fazla bilgiye sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 20: Ebeveynlerin Çalışma Durumlarına Göre ECETÖ Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

ECETÖ		n	$\bar{x}$	ss
Çalışma Durumu	1. Çalışmıyor	104	95.23	14.13
	2. Devlet Sektöründe Çalışıyor	93	98.00	12.93
	3. Özel Sektörde Çalışıyor	169	100.03	12.19
	4. Serbest Meslek	34	100.55	12.23
	Toplam	400	98.35	13.01

Tablo 20.1: Ebeveynlerin Çalışma Durumlarına Göre ECETÖ Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P	Anlamlı Fark (Scheffe)
Gruplararası	1665.894	3	555.298	3.338	.019**	1-3
Gruplarıçi	65877.696	396	166.358			
Toplam	67543.590	399				

**p<.05

Tablo 20 ve Tablo 20.1’de ebeveynlerin cinsel eğitime ilişkin tutum puan ortalamaları, çalışma durumlarına göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır, [(F(3, 396) 3.338, p<.05)]. Bu farkı bulmak belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucuna göre, özel sektörde çalışan ebeveynlerin puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =100.03) çalışmayan ebeveynlerin puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =95.23) anlamlı derecede daha büyük olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda ebeveynlerin çalışma durumları değiştikçe, çalışan ebeveynlerin ECETÖ puan ortalamalarının yükseldiği dolayısıyla cinsel eğitim konusunda daha fazla olumlu tutuma sahip oldukları görülmektedir.

4.2.5 Çalışmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın beşinci alt problemi olan “*Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, aylık gelirlerine göre farklılaşmakta mıdır?*” sorusuna ilişkin elde edilen verilerin ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 21’de ve Tablo 22’de, ANOVA sonuçları ise Tablo 21.1’de ve Tablo 22.1’de verilmiştir.

Tablo 21: Ebeveynlerin Aylık Gelirler Durumlarına Göre ECEBÖ Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

ECEBÖ		n	$\bar{X}$	ss
Aylık Gelir	1. Düşük	50	46.22	7.10
	2. Orta	285	50.00	6.48
	3. Yüksek	65	53.00	5.10
	Toplam	400	50.01	6.60

Tablo 21.1: Ebeveynlerin Aylık Gelirler Durumlarına Göre ECEBÖ Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P	Anlamlı Fark (Scheffe)
Gruplararası	1299.301	2	649.651	16.036	.000*	1-2
Gruplarıçi	16083.576	397	40.513			1-3
Toplam	17382.878	399				2-3

*p<.01)

Tablo 21’de ve Tablo 21.1.’de ebeveynlerin cinsel eğitime ilişkin bilgi puan ortalamaları aylık gelirlerine göre anlamlı derecede farklılık gösterdiği belirlenmiştir, [(F(2, 397)16.036, p<.01)]. Bu farkın hangi puan grupları arasında gerçekleştiğini belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucuna göre; düşük gelire sahip ebeveynlerin ortalamaları ($\bar{X}$ =46.22) ile orta düzey gelire sahip ebeveynleri ortalamaları ($\bar{X}$ =50.00), düşük gelire sahip ebeveynlerin ortalamaları ($\bar{X}$ =46.22) ile yüksek gelire sahip ebeveynlerin ortalamaları ($\bar{X}$ =53.00) ve orta düzey gelire sahip ebeveynleri ortalamaları ($\bar{X}$ =50.00) ile yüksek gelire sahip ebeveynlerin ortalamaları ($\bar{X}$ =53.00) arasındaki farktan kaynaklandığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda

ebeveynlerin aylık gelirleri yükseldikçe, ECEBÖ puan ortalamalarının yükseldiği dolayısıyla cinsel eğitim konusunda daha fazla bilgiye sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 22: Ebeveynlerin Aylık Gelir Durumlarına Göre ECETÖ Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

ECETÖ		n	$\bar{X}$	ss
Aylık Gelir	1. Düşük	50	95.08	17.12
	2. Orta	285	97.80	12.36
	3. Yüksek	65	103.29	10.85
	Toplam	400	98.35	13.01

Tablo 22.1: Ebeveynlerin Aylık Gelir Durumlarına Göre ECETÖ Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P	Anlamlı Fark (Scheffe)
Gruplararası	2207.467	2	1103.734	6.707	.001*	1-3
Gruplarıçi	65336.123	397	164.575			2-3
Toplam	67543.590	399				

*p<.01

Tablo 22 ve Tablo 22.1 incelendiğinde ebeveynlerin cinsel eğitime ilişkin tutumlarının aylık gelirlerine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir, [(F(2, 397) 6.707, p<.01)]. Bu farkı belirlemek yapılan Scheffe testi sonucuna göre; düşük gelir düzeyine sahip ebeveynlerin ortalamaları ($\bar{X}$ =95.08) ile yüksek gelir düzeyine sahip ebeveynlerin ortalamaları ($\bar{X}$ =103.29), orta düzey gelire sahip ebeveynlerin ortalamaları ($\bar{X}$ =97.80) ile yüksek gelir düzeyine sahip ebeveynlerin ortalamaları ($\bar{X}$ =103.29) arasında ki farktan kaynaklandığı görülmektedir. Bu doğrultuda ebeveynlerin gelir durumlarının olumlu tutum sergilemelerinde etkili olduğu, gelir

durumları yüksek olan ebeveynlerin cinsel eğitime karşı olumlu tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

4.2.6 Çalışmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın altıncı alt problemi olan “Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, ailedeki çocuk sayısına göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin elde edilen verilerin ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 23’de ve Tablo 24’de, ANOVA sonuçları ise Tablo 23.1’de ve Tablo 24.1’de verilmiştir.

Tablo 23: Ebeveynlerin Çocuk Sayılarına Göre ECEBÖ Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

ECEBÖ	n	$\bar{X}$	ss	
Çocuk Sayısı	1. Bir	135	51.11	5.88
	2. İki	208	50.00	6.69
	3. Üç ve üstü	57	47.48	7.25
	Toplam	400	50.01	6.6

Tablo 23. 1: Ebeveynlerin Çocuk Sayılarına Göre ECEBÖ Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P	Anlamlı Fark (Scheffe)
Gruplararası	530.338	2	265.169	6.247	.002	1-3
Gruplariçi	16852.539	397	42.450			2-3
Toplam	17382.878	399				

*p<.01)

Tablo 23 ve Tablo 23.1 incelendiğinde ebeveynlerin cinsel eğitime ilişkin bilgi puan ortalamalarının, çocuk sayıları göre anlamlı derecede farklılaşmakta oldu görülmektedir [(F(2, 397), 6.247, p<.01)]. Bu farkı belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testine göre, bir çocuğa sahip ebeveynlerin ortalamaları ($\bar{X}$ =51.11) ile üç ve üstü çocuğa sahip ebeveynlerin ortalamaları ($\bar{X}$ =47.48), iki çocuk sahibi ebeveynlerin ortalamaları ($\bar{X}$ =50.00) ile üç ve üstü çocuğa sahip ebeveynlerin ortalamaları ($\bar{X}$ =47.48) arasındaki farklılıktan kaynaklandığı görülmüştür. Bu bulgulardan da anlaşılacağı üzere, ebeveynlerin çocuk sayılarının az olması bilgi düzeylerinin daha yüksek olmasına neden olmaktadır.

Tablo 24: Ebeveynlerin Çocuk Sayılarına Göre ECETÖ Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

ECETÖ		n	$\bar{X}$	ss
Çocuk Sayısı	1. Bir	135	100.78	10.54
	2. İki	208	97.64	14.17
	3. Üç ve üstü	57	95.23	13.11
	Toplam	400	98.35	13.01

Tablo 24.1: Ebeveynlerin Çocuk Sayılarına Göre ECETÖ Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P	Anlamlı Fark (Scheffe)
Gruplararası	1456.265	2	728.132	4.374	.013**	1-3
Gruplarıçi	66087.325	397	166.467			
Toplam	67543.590	399				

**p<.05

Tablo 24 ve Tablo 24.1 gözlemlendiğinde, ebeveynlerin cinsel eğitime ilişkin tutum puan ortalamalarının çocuk sayılarına göre anlamlı derecede farklılaşmakta olduğu görülmüştür, [(F(2, 397) 4.374, p<.05)]. Bu farkı bulmak amacıyla yapılan Scheffe testi sonucuna göre, bir çocuğa sahip ebeveynlerin puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =100.78) üç ve üstü çocuğa sahip ebeveynlerin ortalamalarından ($\bar{X}$ = 95.23) daha büyük olmasıdır. Bu doğrultuda az sayıda çocuğa sahip ebeveynlerin daha fazla olumlu tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

4.2.7 Çalışmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın yedinci alt problemi olan “*Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, çocuklarının cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?*” sorusuna ilişkin elde edilen verilerin t-testi sonuçları Tablo 25’de ve Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 25: Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsiyetine Göre ECEBÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları

Çocuklarının Cinsiyeti	n	$\bar{X}$	S	sd	t	P
Kız	198	49.45	6.60	398	1.69	.091
Erkek	202	50.56	6.56			

Tablo 25 incelendiğinde ebeveynlerin bilgi ölçeği puanlarında çocuklarının cinsiyetine göre anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir, [(t(398)=1.69, p>.096)]. Erkek çocuk sahibi ebeveynlerin ECEBÖ puan ortalamaları ($\bar{X}$ =49.45) ile kız çocuk sahibi ebeveynlerin ECEBÖ puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =50.56) birbirlerine yakın puanlarda olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin cinsel eğitime ve cinsel gelişime ilişkin bilgilerinin çocuklarının cinsiyetine göre değişmediği belirlenmiştir.

Tablo 26: Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsiyetine Göre ECETÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları

Çocuklarının Cinsiyeti	n	$\bar{X}$	S	sd	t	P
Kız	198	98.01	13.42	398	.517	.606
Erkek	202	98.68	12.61			

Tablo 26 incelendiğinde ebeveynlerin cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik tutumlarının, çocuklarının cinsiyetine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir, [(t(398)=.517, p>.606)]. Erkek çocuk sahibi ebeveynlerin ECETÖ puan ortalamaları ($\bar{X}$ =98.68) ile kız çocuk sahibi ebeveynlerin ECETÖ puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =98.01) birbirlerine oldukça yakın olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin cinsel eğitime ve cinsel gelişime ilişkin tutumlarının çocuklarının cinsiyetine göre değişmediği belirlenmiştir.

4.2.8 Çalışmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın sekizinci alt problemi olan “Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, çocukluk ve gençlik yıllarında cinsel eğitim alıp almamalarına göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin elde edilen verilerin t-testi sonuçları Tablo 27’de ve Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 27: Ebeveynlerin Cinsel Eğitim Almış Olma Durumlarına Göre ECEBÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları

Eğitim Alma Durumu	n	$\bar{X}$	S	sd	t	P
Alanlar	198	50.48	6.17	398	.743	.458
Almayanlar	202	49.88	6.71			

Tablo 27 gözlemlendiğinde ebeveynlerin kendi çocukluk ve gençlik yıllarında cinsel eğitim alıp almamalarına ilişkin puan ortalamaları yer almaktadır. Yapılan istatistik sonuçları doğrultusunda ebeveynlerin söz konusu eğitimi almış olma durum puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir, [(t(398).743, p>.458)]. Cinsel eğitim almış ebeveynlerin ECEBÖ puan ortalamaları ($\bar{x}$ =50.48) ile cinsel eğitim almayan ebeveynlerin ECEBÖ puan ortalamalarının ($\bar{x}$ =49.88) oldukça yakın aralıklarda olduğu görülmektedir. Bu bağlamda ebeveynlerin çocukluk ve gençlik yıllarında cinsel eğitim alıp almama durumları, çocuğun cinsel eğitimine yönelik bilgilerinde farklılaşmaya yol açmadığı sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Tablo 28: Ebeveynlerin Cinsel Eğitim Almış Olma Durumlarına Göre ECETÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları

Eğitim Alma Durumu	n	$\bar{X}$	S	sd	t	P
Alanlar	87	103.26	9.79	398	4.05	.000*
Almayanlar	313	96.99	13.47			

*p<.01

Tablo 28 incelendiğinde ebeveynlerin ECETÖ puanlarında, söz konusu eğitimi almış olma durumlarına göre anlamlı bir farklılaşmanın olduğu belirlenmiştir, [(t(398)=4.05, p<.000)]. Kendi çocukluk ve gençlik yıllarında cinsel eğitim alan ebeveynlerin ECETÖ puan ortalamaları ($\bar{X}$ =103.26) ile almayanların ECETÖ puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =96.99) birbirlerine yakın olmadıkları görülmüştür. Aynı zamanda söz konusu eğitimi alan ebeveynlerin, almayan ebeveynlere göre daha yüksek puana sahip oldukları, çocukluk ve gençlik yıllarında cinsel eğitim alan

ebeveynlerin çocuklarının cinsel eğitimi ve cinsel gelişimine yönelik daha fazla olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

4.2.9 Çalışmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın dokuzuncu alt problemi olan “*Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, çocuklarının cinsel eğitimine yönelik eğitim alıp almamalarına göre farklılaşmakta mıdır?*” sorusuna ilişkin elde edilen verilerin t-testi sonuçları Tablo 29’de ve Tablo 30’da verilmiştir.

Tablo 29: Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsel Eğitimine Yönelik Eğitim Almış Olma Durumlarına Göre ECEBÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları

Çocukların Cinsel Eğitimine Yönelik Eğitim Alma Durumu	n	$\bar{X}$	S	Sd	t	P
Evet	198	52.77	4.95	398	3.44	.001*
Hayır	202	49.55	6.73			

*P<.01

Tablo 29 incelendiğinde ebeveynlerin bilgi puanlarının, çocukların cinsel eğitimine yönelik eğitim alıp almamalarına göre anlamlı derecede farklılık gösterdiği belirlenmiştir, [(t(398), 3.44, p>.001)]. Çocukların cinsel eğitimine yönelik eğitim almış olan ebeveynlerin toplam ECEBÖ puanları ($\bar{X}$ =52.77) ile eğitim almamış ebeveynlerin ECEBÖ puanlarının ($\bar{X}$ =49.55) birbirlerine oldukça yakın oldukları görülmektedir. Bu doğrultuda denilebilir ki, ebeveynlerin ECEBÖ puan ortalamaları arasında yakınlık olduğu fakat anlamlılık derecesine bakıldığında anlamlı derecede farklılığın söz konusu olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 30: Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsel Eğitimine Yönelik Eğitim Almış Olma Durumlarına Göre ECETÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları

Çocukların Cinsel Eğitimine Yönelik Eğitim Alma Durumu	n	$\bar{X}$	S	sd	t	P
Alanlar	57	102.33	9.70	398	2.50	.012**
Almayanlar	343	97.69	13.37			

**P<.05

Tablo 30 incelendiğinde çocukların cinsel eğitimine yönelik eğitim alan ebeveynlerin ECETÖ puanları ile eğitim almayan ebeveynlerin ECETÖ puanları arasında anlamlı derecede farklılık olduğu görülmüştür, [(t(398)=2.50, p<.012)]. Söz konusu eğitimi alan ebeveynlerin ECETÖ ortalama puanları ($\bar{X}$ =102.33) ile eğitim almayanların ebeveynlerin ECETÖ ortalama puanları ($\bar{X}$ =97.69) arasında fark olduğu, eğitim alan ebeveynlerin ECETÖ’ne ait toplam ortalama puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda ebeveynlerin çocuklarının cinsel eğitimine ilişkin bir eğitim almış olmaları, cinsel eğitime ilişkin olumlu tutum sergilemelerinde etkili olduğu yönünde bir belirleme yapılmıştır.

4.2.10 Çalışmanın Onuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın onuncu alt problemi olan, “Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, çocuklarının cinsel eğitimine yönelik bilgi gereksinimlerinin olup olmamasına göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin elde edilen verilerin t-testi sonuçları Tablo 31’de ve Tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 31: Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsel Eğitime Yönelik Bilgi Gereksinimi Durumlarına Göre ECEBÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları

Bilgi gereksinimi	n	$\bar{X}$	S	sd	t	P
Var	242	51.18	5.96	398	4.46	.000*
Yok	158	48.23	7.13			

*P<.01

Tablo 31 incelendiğinde ebeveynlerin çocuklarının cinsel eğitime yönelik bilgi gereksinimlerinin olup olmaması ile ECEBÖ puanları arasında anlamlı derecede farklılığın olduğu belirlenmiştir, [(t(398) 4.46, p>.000)]. Çocukların cinsel eğitime yönelik bilgiye ihtiyacı olan ebeveynlerin ECEBÖ puanları ($\bar{X}$ =51.18), bilgiye gereksinim duymayan ebeveynlerin ECEBÖ puanlarından ($\bar{X}$ =48.23) yüksek olduğu dolayısıyla bilgi gereksinimi olan ebeveynlerin cinsel eğitim konusunda daha fazla bilgi sahibi oldukları görülmektedir.

Tablo 32: Ebeveynlerin Çocukların Cinsel Eğitime Yönelik Bilgi Gereksinimi Durumlarına ECETÖ Puanlarının Göre T-Testi Sonuçları

Bilgi gereksinimi	n	$\bar{X}$	S	sd	t	P
Var	242	100.97	9.72	398	5.15	.000*
Yok	158	94.33	16.07			

*P<.01

Tablo 32 incelendiğinde ebeveynlerin çocuklarının cinsel eğitime yönelik bilgi gereksinimlerinin olup olmaması ile ECETÖ puanları arasında anlamlı derecede farklılığın olduğu belirlenmiştir, [(t(398)=5.15, p<.000)]. Konuya yönelik bilgiye gereksinim duyan ebeveynlerin ECETÖ ortalama puanları ($\bar{X}$ =100.97) ile gereksinim

duymayan ebeveynlerin toplam puanları ($\bar{x}= 94.33$) arasında fark olduğu görülmektedir. Bu bağlamda cinsel eğitime yönelik bilgi gereksinimi duyan ebeveynlerin ECETÖ ortalamalarının daha yüksek olduğu ve tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

4.2.11 Çalışmanın On Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın on birinci alt problemi olan “*Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, cinsel eğitiminin gerekliliğine ilişkin görüşlerine göre farklılaşmakta mıdır?*” sorusuna ilişkin elde edilen verilerin t-testi sonuçları Tablo 33’de ve Tablo 34’de verilmiştir.

Tablo 33: Ebeveynlerin Cinsel Eğitimin Gerekliliğine İlişkin Görüşlerine Göre ECEBÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları

Cinsel Eğitimin Gerekliliği	n	$\bar{x}$	S	sd	t	P
Gerekli	242	51.38	5.68	398	9.84	.000*
Gerekli Değil	158	43.79	6.93			

*P<.01

Tablo 33 incelendiğinde cinsel eğitimin gerekli olup olmadığı konusunda görüş bildiren ebeveynlerin ECEBÖ puanları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu belirlenmiştir, [(t(398) 9.84, p>.000)]. Cinsel eğitimin gerekli olduğunu düşünen ebeveynlerin ECEBÖ puanları ($\bar{x}=51.38$) ile gerekli olmadığını düşünen ebeveynlerin ECEBÖ puanları ($\bar{x}=43.79$) arasında fark olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda cinsel eğitimin gerekli olduğunu düşünen ebeveynlerin ECEBÖ puanlarının daha yüksek olduğu, cinsel eğitimin gerekli olduğunu belirten ebeveynlerin bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 34: Ebeveynlerin Cinsel Eğitimin Gerekliliğine İlişkin Görüşlerine Göre ECETÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları

Cinsel Eğitimin Gerekliliği	n	$\bar{X}$	S	sd	t	P
Gerekli	328	100.80	11.25	398	8.75	.000*
Gerekli Değil	72	87.20	14.63			

*P<.01

Tablo 34 incelendiğinde cinsel eğitimin gerekli olup olmadığı konusunda görüş bildiren ebeveynleri, ECETÖ puanları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu belirlenmiştir, [(t(398)=8.75, p<.000)]. Çocuklar için cinsel eğitimin gerekli olduğu bildiren ebeveynlerin ECETÖ puan ortalamalarının ($\bar{X}$ = 100.80) cinsel eğitimin gerekli olmadığını belirten ebeveynlerin ECETÖ puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =87.20) daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda söz konusu eğitimin gerekli olduğunu yönünde görüş bildiren ebeveynlerin cinsel eğitime yönelik daha fazla olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

4.2.12 Çalışmanın On İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın on ikinci alt problemi olan “Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, çocukları ile cinsellik konusunda konuşma yapıp yapmamalarına ilişkin olarak farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin elde edilen verilerin t-testi sonuçları Tablo 35’de ve Tablo 36’da verilmiştir.

Tablo 35: Ebeveynlerin Çocuklarıyla Cinsellik Konusunda Konuşma Yapma Durumlarına Göre ECEBÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları

Konuşma Yapma Durumları	n	$\bar{x}$	S	sd	t	P
Yaptı	242	52.53	5.29	398	7.38	.000*
Yapmadı	158	47.93	6.85			

*P<.01

Tablo 35 incelendiğinde ebeveynlerin çocuklarıyla cinsellik hakkında konuşma yapıp yapmama durumlarına göre, ECEBÖ puanları arasında anlamlı derece farklılığın olduğu belirlenmiştir, [(t(398), 7.38) p>.000]. Çocuklarıyla cinsellik konusunda konuşma yapan ebeveynlerin ECEBÖ puanlarının ($\bar{x}$ =52.53), konuşma yapmayan ebeveynlerin ECEBÖ puanlarından ($\bar{x}$ =47.93) daha yüksek olduğu görülmektedir. Çocuklarıyla cinsellik hakkında konuşma yapan ebeveynlerin bildi düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 36: Ebeveynlerin Çocuklarıyla Cinsellik Konusunda Konuşma Yapma Durumlarına Göre ECETÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları

Konuşma Yapma Durumları	n	$\bar{x}$	S	sd	T	P
Yaptı	181	101.87	11.27	398	5.07	.000*
Yapmadı	219	95.44	13.64			

*P<.01

Tablo 36 incelendiğinde ebeveynlerin çocuklarıyla cinsellik hakkında konuşma yapma durumları ile, ECETÖ puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir, [(t(398), 5.07, p<.000)]. Çocuklarıyla konuşma yapan ebeveynlerin ECETÖ puan ortalamalarının ($\bar{x}$ =101.87), konuşma yapmayan

ebeveynlerin ECETÖ puan ortalamalarından ($\bar{X}=95.44$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin çocuklarıyla konuşma yapmış olmaları, cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik daha fazla olumlu tutum sergilemelerinde etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

4.2.13 Çalışmanın On Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın on üçüncü alt problemi olan “Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, okulöncesi eğitim kurumlarında cinsel eğitimin verilmesinin gerekli olup olmadığına ilişkin görüşlerine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna ilişkin elde edilen verilerin t-testi sonuçları Tablo 37’de ve Tablo 38’de verilmiştir.

Tablo 37: Ebeveynlerin Okulöncesi Kurumlarında Cinsel Eğitim Verilmesi Konusunda ki Görüşlerine Yönelik ECEBÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları

OÖE Kurumlarında	n	$\bar{X}$	S	sd	T	P
Cinsel Eğitim Verilmesi						
Evet	222	52.55	5.02	398	9.51	.000*
Hayır	178	46.84	6.96			

*P<.01

Tablo 37 incelendiğinde ECEBÖ puanlarının, okulöncesi kurumlarında cinsel eğitiminin verilmesi konusunda ki görüşlerini açısından anlamlı derecede farklılaştığı belirlenmiştir, [(t(398) 9.51, p>.000)]. Cinsel eğitimin okulöncesi kurumlarında verilmesi gerektiğini belirten ebeveynlerin ECEBÖ puan ortalamalarının ($\bar{X}=52.55$) verilmesi taraftarı olmayan ebeveynlerin ECEBÖ puan ortalamalarından ($\bar{X}=46.84$) daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Cinsel eğitimin okulöncesi kurumlarında

verilmesi gerektiğine inanan ebeveynlerin bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 38: Ebeveynlerin Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Cinsel Eğitim Verilmesi Konusunda ki Görüşlerine Yönelik ECETÖ Puanlarının T-Testi Sonuçları

OÖE Kurumlarında Cinsel Eğitim Verilmesi	n	$\bar{x}$	S	sd	T	P
Evet	222	102.02	11.61	398	6.62	.000*
Hayır	178	93.78	13.23			

*P<.01

Tablo 38 incelendiğinde ebeveynlerin, cinsel eğitimin okulöncesi kurumlarında verilmesi gerektiğini düşünen ebeveynleri ECETÖ puan ortalamalarının ($\bar{x}=102.02$) verilmemesi gerektiğini düşünen ebeveynlerin ECETÖ puan ortalamalarından ($\bar{x}=93.78$) daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Cinsel eğitimin okulöncesi eğitim kurumlarında verilmesinin gerekli olup olmadığı konusundaki görüşleri ile ECETÖ puan ortalamaları arasında anlamlı derecede farklılığın olduğu belirlenmiştir, [(t(398)6.62,p<.000)]. Cinsel eğitimin okulöncesi kurumlarında verilmesi gerektiğini düşünen ebeveynlerin, cinsel eğitime ve cinsel gelişime yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

4.2.14 Çalışmanın On Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın on dördüncü alt problemi olan “*Ebeveynlerin cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik bilgi düzeyleri ile tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?*” sorusuna ilişkin elde edilen verilerin regresyon analizi sonuçları Tablo 39’da verilmiştir.

Tablo 39: Ebeveynlerin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumlarının Yordanmasına İlişkin Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	β	T	P
Sabit	58.291	4.555	.406	12.798	.000
Bilgi	.801	.090		8.872	.000
R= .406	F(1, 398)= 78. 714				
R ² =.165	P= .000				

Tablo 39 incelendiğinde, cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik bilgi düzeyinin, ebeveynlerin cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik tutumlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir, [R= .406, R²= .165, F(1, 398)= 78. 714, p<.01]. Ebeveyn cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik tutumuna ilişkin toplam varyansın %41'nin ebeveynlerin bilgi düzeyi ile açıklandığı söylenebilir. Bu doğrultuda ebeveynlerin cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik bilgi düzeyleri ile tutumları arasında ilişkinin var olduğu yorumlaması yapılabilmektedir.

Bölüm 5

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada okulöncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin cinsel gelişime ve cinsel eğitime yönelik bilgi düzeylerinin ve tutumlarının ne yönde olduğunu belirlemek amaçlanmıştır.

Bu bölümde çalışmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgular, araştırmanın alt problemlerini takip edecek ve alanda yapılan benzer çalışmaların sonuçlarıyla birlikte tartışılacaktır.

Öncelikle ebeveynlerin çocukların cinsel eğitimine ilişkin görüşleri ve uygulamalarına ilişkin bulgular, daha sonra ECEBÖ ve ECETÖ'den elde edilen verilerin bilgi toplama formunda ki değişkenler açısından durumuna ilişkin ANOVA sonuçları ve T-Testi sonuçlarının bulguları, son olarak da ebeveynlerin cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik tutumlarını yordayan değişkenler arası ilişkileri irdeleyen regresyon analizi bulguları alanyazın doğrultusunda tartışılacaktır.

5.1 Çalışmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması

Çalışmanın birinci alt problemi “Ebeveynlerin çocukların cinsel eğitimine ilişkin görüşleri nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu çalışmada cinsel eğitime başlama yaşına dair elde edilen birçok farklı görüşü içeren verilere bulgular bölümünde yer verilmiş fakat ebeveynlerin ağırlıklı olarak 2 farklı görüşe sahip olduğu belirlenmiştir. Buna göre ebeveynlerin büyük bir kısmının görüşü (n=148) cinsel eğitime başlama yaşının 13–18 yaş olması yönüdeyken diğer bir kısmının

(n=128) görüşü ise cinsel eğitim yaşının 7–12 yaş olması gerektiği yönündedir. Bu sonuçlar doğrultusunda, ebeveynlerin cinsel eğitimin erken yaşta başlamasına konusunda olumlu bir düşünceye sahip olmadıkları görülmektedir. Ebeveynlerin görüşünün erken yaşta cinsel eğitimin önemini yeterince kavramadıkları ve çocuğun gelişimi için gerekliliği bilincinde olmadıkları görülmektedir.

Alanyazın ise cinsel eğitimin doğumla başlayan ve yaşam boyu devam eden bir süreç olduğunu ve erken çocukluk döneminde bu konunun ele alınması gerektiğini ileri süren görüşler içermektedir. Bunun yanı sıra bilgilendirme programlarının anne babaların görüşlerini değiştirdiği de gözlemlenmektedir. Öneğin Eliküçük (2011), yaptığı çalışmada anne ve babalara cinsel gelişim eğitim programı uygulamıştır. Uygulanan programdan önce anne babaların cinsel eğitime başlama yaşının 7 – 12 yaş olması gerektiğini düşündükleri ancak eğitim programı sonrasında çalışmaya katılan tüm anne babaların bu görüşünün 0–3 yaş olması yönünde değiştiği saptanmıştır. Buradan anlaşılacağı gibi ebeveynlerin cinsel eğitim konusunun önemini kavrayabilmeleri için eğitim verilmesi gerekmektedir. Çocukların ise yaşamlarının her aşamasında farkındalık sahibi olmaları açısından cinselliğin bir tabu olmaktan çıkarılarak, sağlıklı bir gelişim süreci için önemli olduğu konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Alan yazında, bu araştırmanın bulgularına yönelik aynı yönde bulgular veren araştırmalar göze çarpmaktadır. Ceylan ve Çetin'in (2015) yaptıkları çalışmanın bulguları arasında ebeveynlerin çocuklara yönelik cinsel eğitime başlama yaşının 3–6 yaş olarak belirtildiği ve yine Eliküçük ve Sönmez'in (2011) çalışma bulgularında ebeveynlerin cinsel eğitime başlama yaşının 5–6 yaş olarak belirtildiği görülmektedir. Bahsedilen iki çalışmanın bulgularına bakıldığı zaman, bu çalışma ile benzer bulgular göstermediği açıktır.

Kuramsal alan yazın, çocuğun cinsel eğitiminde ilk eğitimcilerin anne babalar olması gerektiğini ve çocuğun okul hayatına başlamasıyla öğretmenlerce desteklenmesi gereken önemli bir eğitim olduğunu ileri sürmektedir. Bu araştırmada ise bu görüşün aksine, ebeveynler çocuklarına cinsel eğitimi öncelikle verecek kişilerin uzmanlar olması gerektiğini düşünmektedirler. İkinci bir görüş ise, cinsel eğitimi hem uzmanların hem de anne babaların aynı anda eğitim vermeleri yönündedir.

Alan yazında bu bulguları kısmen destekleyen araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin hem Eliküçük'ün (2011) hem de Kakavoulis'in (1998) çalışmalarında cinsel eğitimin ebeveynler tarafından verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada, anne babaların bilgi kaynağının öncelikle alan uzmanlar olması gerektiğine inanmalarının nedeni kültür ve geleneklerine bağlanabilir.

Araştırmada, ebeveynlerin cinsel gelişime ve cinsel eğitime yönelik bilgi düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır. Ebeveynler bu konudaki bilgi düzeylerinin çok da yeterli (biraz yeterli (n=216) ve hiç yeterli olmadıkları (n=171)) olmadığını bildirmişlerdir. Kendilerini bu konuda çok yeterli olarak gören ebeveynlerin (n=13) sayılarının oldukça az olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin anne ve baba olma durumlarına göre bilgi düzeyleri incelendiğinde, anneler ve babalar tarafından gelen yanıtların hemen hemen benzerlik gösterdiği görülmüştür. Çocukların gelişimi için büyük önem arz eden cinsel eğitim, ebeveynlerin bu konuda var olan bilgilerine yönelik şekil almaktadır.

Konuyla ilgili çalışmaların bulgularına göre; Eliküçük ve Sönmez (2011)'in yapmış oldukları çalışmanın sonucunda da, anne ve babaların cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik yeterli ve doğru bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir. Çerçi (2013) zihin engelli çocuğa sahip ebeveynlerin çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları incelemeyi amaçladığı çalışmasında

benzer bir sonuca ulaşmıştır. Çalışmanın sonucunda; ebeveynlerin zihin engellilerin cinsel gelişim ve eğitimi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ve buna yönelik eğitim almak istediklerini belirttikleri sonucuna ulaşmıştır. Erbil, Orak ve Bektaş (2010) yapmış oldukları çalışmalarında, annelerin bilgi düzeylerinin kendi annelerinden eğitim alma durumlarına göre değişiklik gösterdiğini, kendi annelerinden eğitim alan annelerin bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Eroğlu ve Gölbaşı (2005) tarafından yapılan benzer bir çalışmanın sonucunda ise, ebeveynlerin çoğunluğunun kendilerini cinsel gelişim ve eğitim konusunda yeterli hissettikleri belirttikleri ama çocuklarının cinsellikle ilişkili soruları karşısında kendilerini kısmen yeterli ve ya yetersiz hissettiklerini belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin cinsel eğitim hakkında bilgi sahibi olmadıkları ve cinsel eğitim verme konusunda yetersiz oldukları sonucu pekçok araştırma sonucunda da vurgulamaktadır (Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu 1996; Tuğrul ve Artan 2001; Kakavoulis, 2001; Ceylan ve Çetin 2015).

Bu bulguyu bir önceki bulguyla birlikte ele alırsak, bu iki bulgunun aslında birbirini desteklediğini söyleyebiliriz. Anne ve babaların kendilerini çocuklarına cinsel eğitim verme konusunda yetkin hissetselerdir, bu eğitimi verecek ilk kişinin de kendilerinin olması gerektiğini düşünürlerdi.

Ebeveynlerin cinsel eğitim ve cinsel gelişim konusunda kendileri yetersiz hissetmeleri ve bu yetersizliğin farkında olmaları ebeveynleri bu konuda bilinçlendirilme ihtiyacını ortaya çıkardığı söylenebilir. Ailelere yönelik düzenlenecek eğitim programları sayesinde, çocukların ilk eğitimlerini ebeveynlerinden doğru bilgilerle sağlıklı bir şekilde almaları ve gelişimlerinin sağlıklı olması yönünde olumlu sonuçlar getirecektir.

Çocuklarıyla cinsellik hakkında konuşan anne babaların sayılarının (n=181), konuşma yapmayan ebeveynlere (n=219) göre daha az olduğu görülmektedir. Bu konuşmayı yapanlarda babalara (n=31) kıyasla annelerdir (n=150).

Çocuklarıyla cinsellik hakkında konuşan ebeveynlerin, konuşmalarının içeriğine ilişkin bulgular da dikkat çekicidir. Ebeveynlerin çoğunluğu (n=164) çocuklarıyla cinsiyetler arası bedensel farklılıklar konusunda konuşma yaptıklarını belirtirlerken, hamilelik ve doğum (n=74), cinsel istismar (n=94), cinsel merak ve oyunlar (doktorculuk, evcilik) (n=43) konuları da ebeveynlerin çocuklarıyla konuştukları konular arasındadır. Cinsel yolla bulaşan hastalıklar (n=25), üreme (n=22), mastürbasyon (n=24) gibi konuların ise ebeveynlerin daha az konuştukları konular olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Sandweg (2003), 3-5 yaşlarında çocuğu olan ebeveynler ile benzer bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın bulguları doğrultusunda ebeveynlerin genellikle çocuklarıyla, cinsiyetler arası farklılıklar, bebeğin oluşumu, bebeğin dünyaya gelişi gibi konularda konuştukları sonucuna ulaşmıştır. Eliküçük (2011) ise, ebeveynlerin çocukları ile en çok sağlık ve temizlik kurallarını, cinsiyetler arası vücut farklılıklarını, hamilelik ve doğum konularını konuştuklarını, az sayıda da olsa ebeveynlerin AIDS ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda da konuşma yaptıkları ancak mastürbasyon konusunda hiç konuşmadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Çalışmadan elde edilen bulgular ve alan yazında bulunan benzer çalışmaların bulguları karşılaştırıldığında ebeveynlerin çocuklarıyla konuştukları konuların başında cinsiyetler arası bedensel farklılıklar, doğum ve üreme konusunun geldiği görülmektedir. Diğer araştırmalarda olduğu gibi bu çalışmada da ebeveynlerin çocukları ile cinsel merak ve oyunlar (doktorculuk, evcilik) ve mastürbasyon gibi dönemin gelişim gereksinimlerine uygun konularda konuşmamaları ise dikkat çekici bulunmuştur. Bu durum ebeveynlerin cinsel eğitime ilişkin bilgi yetersizliğinin yanı

sıra, çocukların genel gelişim süreçleri ve gereksinimlerine yönelik bilgilerinin eksikliğinden ve genellikle bu konuların toplumda tabu olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Ebeveynler çocuklarıyla cinsellik hakkında konuşurlarken kendilerini genellikle huzursuz (n=67) ve yetersiz (n=12) hissettikleri gözlemlenmiştir.

Alan yazından her ne kadar bazı çalışmaların aksi yönde sonucuna ulaşılmış olsada (Eliküçük ve Sönmez, 2011, Eroğlu ve Gölbaşı, 2005), bazıları da bu çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir. Örneğin, Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu (1996)'nun yapmış oldukları çalışmanın sonucunda ebeveynlerin çocuklarının soruları karşısında kendilerini tedirgin hissettikleri, heyecanlandıkları bu nedenden dolayı soruları duymazlıktan geldikleri ve hatta soruları geçiştirdikleri bulgusuna ulaşmışlardır. Ceylan ve Çetin (2015) tarafından yapılan benzer bir çalışmanın sonucunda ise ebeveynlerin çocuklarıyla konuşurlarken kendilerini yetersiz ve bilgisiz olarak gördükleri ve bu nedenden dolayı tedirginlik hissine kapıldıkları yönünde cevaplar verdiklerini sonucuna ulaşmışlardır. Tuğrul ve Artan tarafından 2001 yılında yapılan çalışmanın bulguları doğrultusunda, ebeveynlerin çocuklarıyla cinsellik hakkında konuşurken utanma hissine kapıldıkları ve heyecanlandıkları sonuna ulaştıkları görülmüştür.

Eliküçük ve Sönmez (2011)'in bulgularında ise ebeveynlerin çocuklarıyla konuşma yaparken kendilerini genelde rahat hissettiklerini fakat bazı konularda yetersiz oldukları için önyargılı davrandıklarını göstermektedir. Eroğlu ve Gölbaşı (2005) da, ebeveynlerin birçoğunun çocuklarıyla konuşma yaparken kendilerini genellikle yeterli hissettikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Toplumumuzda cinselliğin tabu olarak görülmesi ve ayıp, günah gibi kavramlara sığdırılması durumundan ötürü ebeveynlerin bu konular dillendirildiğinde olumsuz duygulara kapılmaları normal karşılanabilmektedir.

Ancak bu rahatsızlık cinselliğin göz ardı edilmesi anlamına gelmemelidir. Çocuğa yansıtılan her bir olumsuz duygu, içinde bulunduğu karmaşıklığı tetikleyebilir. Bu nedenle cinselliğin normal bir süreç olduğu ve rahatlıkla paylaşılabilir bir konu olduğu çocuğa yansıtılması, çocuğun farklı kaynaklara yönelme ve yanlış bilgiler edinme ihtimali ortadan kaldırılabilecektir.

Çalışmada ebeveynlerin büyük bir çoğunluğunun (n=222) okulöncesi kurumlarda cinsel eğitimin verilmesi gerektiği yönünde görüşe sahip oldukları, diğer bir bölümünün ise (n=178) okulöncesi kurumlarda cinsel eğitim verilmesine karşı oldukları bulunmuştur. Lu (1994) çalışmasında, ebeveynlerin birçoğunun çocuklarının cinsellik konusunda eğitime ihtiyaçlarının olduğunu ve bu eğitimin ev ortamıyla birlikte okul ortamında verilmesi gerektiğini, böylelikle çocuklarının olumlu davranışlar edinmelerini istedikleri sonucuna ulaşmıştır. Aynı ebeveynler Tayvan'da verilen cinsel eğitimin yeterli olmadığına eğitimin farklılaştırılması gerektiğine inanmaktadırlar.

Cinselliğin insanın doğasında var olduğu düşünüldüğünde, doğumdan itibaren her aşamada varlığını sürdüren bu kavram üzerine bilinçlenmek ve çocuğu bilinçlendirmek gerektiği söylenebilir. Cinsel eğitimin ailede başlaması gerektiği ve okulöncesi dönemde ise öğretmenlerle aile işbirliği sağlanarak devam ettirilmesi çocuğun sağlıklı gelişimi açısından önemlidir. Dolayısı ile öğretmenleri bilinçlendirerek çocukların erken yaşta cinsel eğitim ile gelişimlerini sağlıklı bir biçimde şekillendirmelerini sağlamak gerekmektedir.

Okulöncesi eğitim kurumlarında cinsel eğitimin verilmesi gerektiği yönünde görüşe sahip olan ebeveynlerin cevaplarına bakıldığı zaman özellikle (n=188) “cinsiyetler arası bedensel farkın” çocuğa öğretilmesi açısından önemli görüldüğü açıktır. “Cinsel istismar” konusunda bilinçlenmeleri üzere çocuklara cinsel eğitim verilmesi konusu dikkat çeken bir diğer başlıktır. Cinsel istismar konusunda

çocukların daha dikkatli olmalarını ve bilinçli hareket etmelerini sağlamak adına ebeveynlerin birçoğunun (n=139) okulöncesi eğitim kurumlarında cinsel eğitim verilmesi gerektiğini savundukları görülmektedir. Bahsedilen bu iki başlığın ebeveynler tarafından özellikle üzerinde durulan ve önemsenen konular olduğu söylenebilir. Ebeveynler tarafından dile getirilen diğer konu başlıkları ise; “Cinsel merak ve oyunlar” (n=87), “Hamilelik ve doğum” (n=48), “cinsel yolla bulaşan hastalıklar” (n=44), “üreme” (n=34) ve “mastürbasyon” (n=26) olarak belirlenmiştir.

Alan yazında bu çalışmanın bulgularını destekler nitelikte iki çalışmadan söz edebiliriz. Eliküçük (2011)’ün çalışmasında ebeveynler çocuklarına verilecek cinsel eğitimin kapsamının “cinsiyetler arasındaki vücut farklılıkları, hamilelik, doğum, mastürbasyon ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar” konularında olması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Kakavoulis (1998) öğretmenlerle görüşerek çocuklara cinsel eğitimin verilmesi gerekliliğini ortaya koymuş ve bu eğitimin “bedenler arası farklılıklar, cinsel kimlik gelişimi, cinsiyetine uygun rolleri kavrama ve kendini koruyabilme” konularını içermesi gerektiğini saptamıştır.

Bu çalışmada ebeveynlere, neden çocuklarına cinsel eğitim verilmesi gerektiğinde sorulmuştur. Ebeveynlerin cevaplarını dört farklı başlıkta toplayabiliriz. Psikolojik, kişilik, özgüven ve cinsel kimlik gelişiminin sağlıklı olması açısından cinsel eğitimin gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Ebeveynlerin (n=72) diğer bir gerekçeleri ise çocukların cinsellik hakkında doğru bilgiler edinmesi gerekliliğidir. Çocukların doğru bilgi edinmesi, cinsiyetler arası bedensel farklılıkları, cinsel meraklarını giderebilmeleri, özel bölgeleri konusunda bilgi edinmeleri, yetişkin cinselliğine yönelik cinsel sağlık eğitimi konularında edinecekleri bilgilerin doğru yönde olması için cinsel eğitimin gerekli olduğunu savunmuşlardır. Yine ebeveynlerin bir kısmı (n=43) çocukların cinsel istismardan kendilerini korumaları için cinsel eğitimin gerekli olduğunu belirttikleri saptanmıştır.

Çalışma kapsamında cinsel eğitimin gerekli olduğunu belirten ebeveynlerin yanı sıra, bu eğitimin gerekli olmadığını savunan ebeveynlerin (n=35) cevapları da yer almaktadır. Elde edilen bu bulgu doğrultusunda ebeveynler, cinsel eğitim için okulöncesi dönemin erken olduğunu, cinsel eğitimin çocukları suça yönelttiği ve cinsel eğitim konusunda anne baba olarak kendilerinin, çevrenin ve medyanın yeterli olduğunu, bu nedenle okulöncesi kurumlarında cinsel eğitimin gerekli olmadığını savunmuşlardır.

Anne babaların tüm bu bildirimleri topluca değerlendirildiğinde, anne babaların çocuklarına cinsel eğitimi nasıl vereceklerini bilmedikleri, eğitim konusunda kendilerini yetersiz hissettiklerini, anne babaların çoğunluğunun bu konuda çocuklarıyla konuşmaktan kaçındıklarını, bu nedenle bu eğitimi daha çok okul öncesi kurumlarına verilmesi gerektiğini ve ilk önce uzmanlar tarafından verilmesi gerektiğine inandıklarını, bu konuları çocuklarıyla konuşmak durumunda kaldıklarında kendileri rahatsız hissettiklerini söyleyebiliriz.

Cinselliğin gelişim ve eğitim boyutu ele alındığında, çocuğun sağlıklı gelişim göstermesi, cinsel kimliğinin oluşması, kendine ait cinsiyet rollerini kavraması, bedenini tanıması, özel belgelerinin farkındalığını edinmesi ve kendini koruyabilmesi, bunun yanı sıra doğası gereği içinde bulunduğu merak duygusunun getirdiği sorulara alabileceği yanıtların doğru yönde olması için cinsel eğitimin gerekliliği tartışılmaz derecede önemlidir. Bu bağlamda çocuğun doğumuyla başlayan gelişiminin her döneminde cinselliğin var olduğunu ve bu gelişim süreçlerinin aşılabilmesi için bilinçli davranılması gerektiği unutulmamalıdır.

Alan yazın incelendiğinde, cinsel eğitimin neden gerekli olduğuna ilişkin bir çalışma bulgusuna ulaşılmamıştır. Bu nedenden dolayı bu kısımda tartışmadan çok öneriye yer verilmesi daha uygun olacağı düşünülmektedir. Ebeveynlerin cinsel eğitimin gerekliliği konusunda daha fazla bilinçlendirilmeleri için öncelikle eğitimin

neden gerekli olduğu/olmadığı konusunda ebeveyn görüşlerinin belirlenmesine yönelik araştırmalar yapılabilir ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda ebeveynlerin cinsel eğitime ilişkin tutumlarının değeriendirilmesi daha detaylı biçimde yapılabilir.

Çalışmanın devamında bilgi testinden ve tutum ölçeğinden elde edilen bulgulara ilişkin tartışmalara yer verilmiştir.

5.2 Çalışmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması

Çalışmanın 2. alt problemine ilişkin bulgunun sonucu incelendiğinde, ebeveynlerin ECEBÖ’de bulunan maddelere hem bilmiyorum yanıtını verdikleri, hemde doğru olarak işaretledikleri maddelerin aslında çocukların gelişimleri için yanlış olduğudur. Bu doğrultuda ebeveynlerin bilgi gereksinimlerinin oldu, söz konusu eğitime yönelik bilgi yetersizliklerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen diğer bulguların sonuçlarında, bu sonucu destekler niteliktedir.

Alan yazın incelendiğinde, Tuğrul ve Artan (2001) çalışmalarının sonucunda, annelerin büyük bir kısmının cinsel eğitimin içeriği konusunda bilgi sahibi olmadıkları, bilgi sahibi olanların ise cinsel eğitimi yanlış tanımladıkları sonucuna ulaşımlardır.

Çalışmadan elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, ebeveynlerin cinsel eğitim ve cinsel gelişim konusunda bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu, cinsel eğitim konusunda bilgiye gereksinimleri olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç ebeveynlere yönelik eğitim ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Ebeveynlere yönelik düzenlenebilecek eğitimlerin, elde edilen bu gereksinimi giderebileceği düşünülmektedir. Nitekim çocukların tüm gelişim alanlarının, tartışılmayacak

derecede önemli olduğu, buna bağlı olarakta cinsel gelişimin ve cinsel kimlik kazanımının da önemszenmesi gerektiği benimszenmektedir.

5.3 Çalışmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması

Çalışmanın üçüncü alt problemi “Ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları, eğitim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Bilgi testinden elde edilen ilk bulgular ebeveynlerin eğitim düzeylerinin arttıkça bilgi düzeylerinin ve tutumlarının arttığıdır.

Alan yazından hem bilgi düzeyi hem de tutumlar ile ilgili olarak benzer bulgular yer almaktadır. Örneğin; Çerçi, (2013) yapmış olduğu çalışmasının sonucunda, zihin engelli çocuğa sahip ebeveynlerin cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik bilgilerinde eğitim durumlarına göre farklılık gösterdiğini, eğitim durumu yüksek olan ebeveynlerin bilgilerinin daha çok olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yine Eliküçük, (2011) eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Lu (1994) ebeveynlerin yaş ve eğitim düzeylerini değişken olarak ele almış ve cinsel eğitime yönelik tutumlarının bu değişkenlerce farklılık gösterme durumlarını incelemiştir. Elde ettiği bulgular doğrultusunda ebeveynlerin eğitim düzeylerine göre, cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik tutumlarında farklılığın olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çerçi (2013)'de zihin engelli erkek çocuğa sahip ebeveynlerin cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik tutumlarının, eğitim durumlarına göre farklılık gösterdiğini fakat zihin engelli kız çocuğa sahip ebeveynlerde bu durumun görülmediğini bildirmiştir. Bu araştırmalarda hep, bu çalışmada olduğu gibi eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin cinsel eğitime

yönelik olumlu tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda çocuklara doğru ve sağlıklı cinsel eğitimin verilebilmesi, anne ve babaların eğitim düzeyleriyle ilişkili olduğunu söyleyebiliriz.

5.4 Çalışmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması

Araştırmanın bir diğer bulgusu, ister özel sektörde, ister devlet sektöründe olsun çalışan, bir işi olan ebeveynlerin hem bilgi düzeylerinin hem de cinsel eğitime yönelik tutumlarının çalışmayan ebeveynlere göre daha olumlu olmasıdır.

Alan yazında benzer çalışmalar incelendiğinde elde edilen bulgularla aynı yönde olan sonuçlara ulaşılmıştır. Eliküçük (2011) çalışmasından elde ettiği bulgular doğrultusunda çalışan annelerin cinsel eğitime ilişkin bilgi düzeylerinin çalışmayan annelerin bilgi düzeylerine göre daha yüksek olduğunu, yine çalışan annelerin çalışmayan annelere göre cinsel gelişim ve eğitimle ilgili daha çok bilgiye sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Babaların bilgi düzeylerinde ise çalışma durumlarına göre farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Elde edilen bulgular ve alan yazın sonuçları karşılaştırıldığında ebeveynlerin cinsel eğitim bilgilerinin çalışma durumlarına göre farklılık gösterdiği söylenebilmektedir.

Bilgi testinden elde edilen sonucu destekler şekilde, ebeveynlerin çalışma durumlarına göre cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı farklılığın söz konusu olduğu belirlenmiştir. Söz konusu farklılığın hangi puanlardan kaynaklandığını öğrenmek için yapılan Scheffe testi sonucuna göre, çalışan ebeveynlerin çalışmayanlara göre daha fazla olumlu tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Literatür incelendiğinde ebeveynlerin cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik tutumlarının çalışma durumlarına yönelik farklılığı konusunda herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu konuda daha fazla çalışmaya gerek duyulmaktadır, özellikle de annenin çalışma durumunun cinsel eğitime yönelik bilgi ve tutmlar üzerinde ne tür bir farklılık yarattığının daha detaylı araştırılması, hazırlanacak aile eğitim programlarına yönelik ihtiyaçların belirlenmesi açısından önemli olabilir.

5.5 Çalışmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması

Bu çalışmada ebeveynlerin cinsel eğitime ilişkin bilgi düzeylerinin ve bu eğitime yönelik tutumlarının, onların ayluk gelir durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı da incelenmiştir. Bulgular, gelir düzeyi yükseldikçe ebeveynlerin hem bilgi düzeylerinin yükseldiğini hem de onların daha fazla olumlu tutuma sahip olduklarını ortaya koymaktadır.

Çerçi (2013)'de araştırma grubu farklı olsada, benzer sonuca ulaşılmıştır. Çalışmada; zihin engelli kız çocuğa sahip ebeveynlerin aylık gelir düzeylerine göre cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik bilgi düzeylerinde bir farkın olmadığı, fakat zihin engelli erkek çocuğa sahip ebeveynlerin aylık gelir durumlarına göre bilgi düzeylerinde farklılığın söz konusu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bulgular doğrultusunda; yüksek gelire sahip ebeveynlerin cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik tutumlarının diğer gelir durumlarına sahip ebeveynlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin gelir durumları yükseldikçe eğitime bakış açılarının daha olumlu olduğu, hele ki böylesi önemli bir konuda, cinsel gelişim ve cinsel eğitim konusunda var olan tutumlarının daha olumlu olacağı düşünülmektedir. Alan yazında ebeveynlerin cinsel eğitime ilişkin tutumlarını aylık gelir durumlarıyla ilişkilendiren bir çalışmayla karşılaşılmamıştır. Bu yönde

çalışmalar yapılarak ihtiyaçların ve eksiklerin hangi sebeplerden kaynaklandığı belirlenebilir ve farklı ekonomik durumlarda olan ebeveynlere hitap eden farklı eğitim düzenlemeleri gerçekleştirilebilir. Bu sayede çocukların böylesi önemli olan cinsel gelişimlerinin ebeveynlerinin koşullarına bağlı herhangi bir olumsuzluktan etkilenme riskleri en aza indirgenmiş olur.

Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda ebeveynlerin aylık gelir düzeyleri arttıkça cinsel eğitim ve cinsel gelişim konusunda ki bilgi düzeylerinin arttığını ve daha fazla olumlu tutuma sahip olduklarını söyleyebiliriz. Günümüz koşullarında ailelerin gelir durumlarını eğitim durumlarıyla ilişkilendirmek mümkündür. Nitekim eğitim durumları yüksek olan ebeveynlerinde bilgi düzeylerinin daha fazla olduğunu ve daha fazla olumlu tutum sergilediklerini göz önünde bulundurursak eğitim ve gelir düzeylerinin birbiriyle ilişkili olduğunu söyleyebiliriz.

5.6 Çalışmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması

Çalışmanın bir diğer bulgusu ebeveynlerin cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik bilgi düzeylerinin ve tutumlarının, ailedeki çocuk sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye ilişkindir. Bu araştırmada ebeveynlerin sahip olduğu çocuk sayısı arttıkça, onların hem cinsel gelişime ve cinsel eğitime ilişkin bilgi düzeylerinin arttığı hem de bu konudaki tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu durumda az sayıda çocuğa sahip olan ebeveynlerin çocuklarının gelişimi ve eğitimine daha fazla zaman ayırdıkları, daha fazla bilgilenmeye çalıştıkları düşünülebilir. Çocuk sayısı fazla olan ebeveynlerin çocuklarının gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi edinme konusunda daha az zaman buldukları yönünde bir çıkarım mümkündür.

Tutumların oluşmasında bilgi ve yaşantıların önemli bir yeri vardır. Bu durumda cinsel gelişim ve cinsel eğitim ile ilgili bilgi sahibi olan ebeveynlerin çocuklarına cinsel eğitim vermenin gerekliliğine daha çok inanacakları ve tutumlarının daha olumlu olacağını söyleyebiliriz.

Çocuk sayısı az olan ebeveynlerin cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik olumlu tutum geliştirdikleri, bunun sebebinin ise ebeveynlerin çocuk sayıları azaldıkça çocuklarının gelişimi için daha fazla zaman ayırdıkları yönünde yorumlama yapılabilmektedir. Ebeveynlerin çocuklarının gelişimini anlaması, çocuklarının gelişimine olumlu tutumlar sergilemesi sağlıklı bir eğitimin temelini oluşturmaktadır. Genelleme yapılmamakla birlikte, az çocuğa sahip ebeveynlerin bu koşulu sağladıkları yönünde bir sonuç ortaya çıktığı söylenebilmektedir.

5.7 Çalışmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması

Bu çalışmada ebeveynlerin hem cinsel eğitime ilişkin bilgi düzeylerinin hem de cinsel eğitime ilişkin tutumlarının çocuklarının kız ya da erkek olmasına göre değişmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Buna karşın alan yazında aksi yönde sonuçlar verilmiştir. Örneğin; Çerçi, (2013)'nin çalışmasının sonucunda ebeveynlerin hem bilgi düzeylerinin hem de tutumlarının çocuklarının cinsiyetine göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak Çerçi'nin çalışması zihinsel yetersizliği olan ebeveynlere yönelik olduğunu gözden kaçırmamak gerekir. Yani bulgulardaki farklılığı araştırma grubundaki farklılığa bağlayabiliriz. Lersson ve Svedin (2001)'in bulgusu ise bizim bulgumuz ile aynı yöndedir. Lerson ve Svedin ebeveynlerin cinsiyet ayrımı yapmaksızın çocuklarına aynı oranda ilgi gösterdikleri sonucuna ulaşmıştır.

Bu çalışmanın sonucunda ebeveynlerin çocuklarının cinsiyetine göre ECEBÖ ve ECETÖ puan ortalamalarında farklılığın söz konusu olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç; çocuklarının cinsiyetine göre ebeveynlerin bilgi düzeylerinin ve tutumlarının farklılık göstermemesi çocukların gelişimi için güzel bir etken olacaktır. Günümüzde kız erkek ayrımı yapan ailelerle karşılaşmak mümkündür, hele ki toplumun tabu olarak gördüğü cinsellik konusunda ebeveynlerin ayırım yapması sık rastlanan bir durumdur. Kız çocuklarının ayıp, yasak diye cinsiyet rollerinin bastırıldığı, erkek çocuklarına ise tam tersi davranıldığı aile ortamları, çocukların karmaşıklık yaşamasına neden olmaktadır. Nitekim yapılan bu çalışmanın sonucunda böyle bir durumla karşılaşılmağı olması, ebeveynlerin her iki cinsiyette olan çocuklarına aynı yönde tutum sergilediklerinin belirlenmesi olumlu değerlendirilebilir.

5.8 Çalışmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması

Araştırmanın, ebeveynlerin kendi çocukluklarında/ gençlik yıllarında cinsel eğitim almalarının, onların bu konudaki bilgi düzeyleri ve tutumları açısından farklılık yapıp yapmadıkları da incelenmiştir. Bulgularımız ebeveynlerin geçmişte cinsel eğitim almalarının onların bu konudaki bilgi düzeylerini etkilemediğini, ancak önceden bilgilendirilmiş ebeveynlerin tutumlarının daha olumlu olduğunu göstermektedir.

Tutumlarımızın oluşmasında küçük yaşlarda çevremizdeki kişilerin ve içinde bulunduğumuz kültürün değerlerinin karkıda bulunduğu bilinmektedir. Bu çalışmada da geçmişte alınan eğitimin ebeveynlerin bilgi düzeylerini etkilememiş olarak görülmüş, verilen eğitimin onların tutumlarını şekillendirdiği sonucunu çıkarabiliriz. Bu durum erken yaşlardan başlanarak bireylere verilecek cinsel eğitimin cinselliğe ilişkin bilgiler kadar, sağlıklı cinsel tutumlar üzerinde de önemli

etkisi olacağı görüşünü doğrulamaktadır. Alınan eğitim bilgi düzeyi açısından farklılaşma yaratmazken cinsel eğitime yönelik tutumlarda olumlu bir yaklaşıma yol açması ise bu eğitimin dikkatle planlanmasının önemine işaret etmektedir.

Çalışmanın başından beri savunulduğu üzere cinsel eğitim yaşam boyu süren bir eğitim sürecinin önemli bir parçasıdır. Öyle ki geleceğin ebeveynleri olan çocuklara ve günümüz ebeveynlerine bu eğitim doğru ve sağlıklı bir şekilde sunulursa, hem günümüz çocuklarının gelişimi için hem de gelecekteki ebeveynler için olumlu sonuçlar doğuracağına inanılmaktadır.

5.9 Çalışmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması

Bu çalışmada ebeveynlerin çocuklarının cinsel eğitime yönelik bilgilendirilmelerinin, onların cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeylerini ve tutumlarını farklılaştırıp farklılaşdırmadığı incelenmiştir. Bulgular incelendiğinde bilgilendirilmenin/ eğitimin önemli olduğunu görmekteyiz. Bulgularımız bu konuda eğitim almanın, ebeveynlerin hem bilgi düzeylerini arttırmakta hem de tutumlarının daha olumlu olmasına katkıda bulunmak olduğunu göstermektedir.

Ceylan ve Çetin (2015) yapmış oldukları çalışmanın sonucunda, ebeveynlerin çoğunluğunun çocuklarının cinsel eğitime yönelik eğitim almadıkları yönünde ifadeler kullandıklarını ve cinsellik hakkında bilgilerinin olmadığı konusunda bulgulara ulaşmıştır. Tuğrul ve Artan (2001) da benzer şekilde annelerin birçoğunun cinsellik hakkında bilgilendirilmediklerini ve cinsel eğitimi farklı tanımladıkları sonucuna ulaşmışlardır. Alan yazında ebeveynleri çocuklarının cinsel eğitime yönelik bilgi alma durumları ile cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik tutumları arasındaki ilişkiye bakan bir çalışma ile karşılaşılmamıştır. Fakat Eliküçük (2011) yapmış olduğu çalışmasında ebeveynlere cinsel eğitim programı uygulamıştır.

Ebeveynlere eğitim uygulamadan önce ve sonra ebeveynlerin bilgi düzeylerine ve tutumlarına bakmıştır. Ebeveynlerin eğitim öncesi ve eğitim sonrasında puan ortalamalarının anlamlı derecede farklılaştığı, anne ve babalara verilen cinsel eğitim ile onların bilgi düzeylerinin artırılabilirliği sonucuna ulaşmıştır. Aynı zamanda bu eğitim ile annelerin bilgi düzeylerinin babaların bilgi düzeylerine göre daha fazla artış gösterdiği ve eğitim alan ebeveynlerin çocuklarıyla daha fazla ilgilendiklerini ortaya koymuştur.

Bu çalışmadan elde edilen bulgulara dayanarak, ebeveynlerin çocuklarının cinsel eğitimine yönelik eğitim alma durumlarının cinsel eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Eğitimin hem bilgi hemde tutumlar üzerindeki olumlu etkisi dikkate alındığında, aileleri bu konuda bilgilendirici, çocuklarının gelişim özellikleri ve gereksinimleri konusunda farkındalıklarını artırıcı aile eğitim programlarının önemi ortaya çıkmaktadır. Okullar ile yapılan aile işbirliği programları, aile bilgilendirme kursları, eğitim ve seminerleri, çocukların sağlıklı gelişmesi, cinselliğini tanıması, karşı cinsiyetin rollerini bilmesi gibi konularda daha bilgili olmasının temelini oluşturacaktır.

5.10 Çalışmanın Onuncu Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması

Bu çalışmada ebeveynlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik bilgi düzeylerinin ve tutumlarının, çocuklarının cinsel eğitimine yönelik bilgiye gereksinim duyup duymadıklarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı da incelenmiştir.

Bulgularımız cinsel gelişim ile ilgili bilgiye/eğitime gereksinim duyan ebeveynlerin hem bu konudaki bilgi düzeylerinin hem de cinsel eğitime yönelik tutumlarının olumlu yönde etkilendiğini göstermektedir. Yani cinsel eğitimin

öneminin farkında olmak, ebeveynleri hem bilgi arayışına götürmekte de hem de onların tutumlarının olumlu olarak etkilemektedir.

Alan yazında benzer çalışmalar incelendiğinde, Çerçi (2013) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarının bu çalışmanın bulguları ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Çerçi (2013) zihin engelli çocuğu olan ebeveynlerin zihin engelli çocuklarının cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik yaklaşımları ve bakış açılarının olumlu yönde olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Ebeveynlerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgiye ihtiyaç duydukları, bu konuda yeterli bilgiye sahip olmayan ebeveynlerin uygun erken cinsel eğitim vermelerinin mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.11 Çalışmanın On Birinci Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması

Ebeveynlerin cinsel eğitime gerek olup olmadığına ilişkin görüşleri de sorulmuş ve verdikleri yanıtlara göre cinsel eğitime ilişkin bilgi düzeylerinin ve tutumlarının farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bulgularımızın bir önceki bulguyu destekler şekilde olduğu, çocuklarına cinsel eğitimin verilmesi gerektiğine inanan ebeveynlerin bilgi düzeylerinin ve cinsel eğitime yönelik tutumlarının, böyle bir eğitimin gerekliliğine inanmayan ebeveynlere göre daha gelişmiş düzeyde olduğu bulunmuştur.

Eliküçük (2011)'de bizim bulgumuzla tutarlı şekilde, ebeveynlerin büyük çoğunluğunun cinsel eğitimin gerekli olduğuna inandıkları sonucuna ulaşmıştır. Fakat bu sonucun ebeveynlerin bilgi düzeyleri ve tutumlarına olan etkisini incelemeye belirlenmiştir. Kakavoulis (2001) ise ebeveynlerin cinsel eğitime ve cinsel gelişime yönelik tutumlarının, cinsel gelişimin gerekliliği konusunda ki görüşlerine göre farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır.

Bu bulgu, yine cinsel eğitim konusunda ebeveynlerin bilgilendirilmelerinin önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

5.12 Çalışmanın On İkinci Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışması ve Yorumlanması

Ebeveynlerin çocuklarıyla cinsellik hakkında konuşup konuşmadıklarına bağlı olarak bilgi düzeylerinin ve tutumlarının farklılaşıp farklılaşmadığı yönündeki bulgumuz da önceki bulgularımızı destekler nitelikte sonuç vermiştir. Çocuklarıyla cinsellik hakkında konuşup onları bilgilendiren ebeveynlerin, çocuklarıyla bu konuda konuşmaktan kaçınan ebeveylere kıyasla bilgi düzeylerinin daha yüksek olmasının yanı sıra tutumlarının da daha olumlu olduğu bulunmuştur.

Alan yazında bu konuda tek bir çalışmaya ulaşılmıştır. Lersson ve Svedin (2002) bizim bulgumuzdan farklı olarak ebeveynlerin çocuklarıyla cinsellik hakkında konuşmaktan kaçındıkları sonucuna ulaşmıştır.

Tutumun bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç ögesi olduğu ve bu üç ögenin genellikle birbiriyle tutarlı olduğu bilinmektedir. Bu bulgu da ebeveynlerin cinsel eğitime ilişkin görüşlerinin (bilişsel öge) onların davranışlarıyla (davranışsal öge) tutarlı olduğunu ve bilişlerinin davranışlarımızı yönlendirdiğine ilişkin bir kanıt olarak da değerlendirilebiliriz.

5.13 Çalışmanın On Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumlanması

Araştırmanın bir diğer bulgusu da ebeveynlerin cinsel eğitimin gerekliliğine inanmasına, böyle bir eğitime gereksinim duymasına, çocuklarıyla cinsellik hakkında konuşup konuşmamasıyla ilgili bulgularında olduğu gibi, okul öncesi kurumlarında çocuklarına cinsel eğitim verilmesi gerektiğine inanan ebeveynlerin, buna inanmayan

ebeveynlere kıyasla daha çok bilgi sahibi oldukları ve tutumlarının daha olumlu olduğu bulunmuştur.

Alan yazında bu konuda yapılmış bir çalışmaya ulaşılamamıştır.

5.14 Çalışmanın On Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumlanması

Araştırmanın son bulgusu, bundan önceki pek çok bulguyu doğrulayan niteliktedir.

Yapılan regresyon analizi sonucunda ebeveynlerin cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik bilgi düzeylerinin, tutumlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda, ebeveynlerin cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik bilgi düzeyleri ile tutumları arasında anlamlı bir ilişkinin söz konusu olduğu, bilgi düzeyleri yükseldikçe tutumlarının da olumlu yönde geliştiği gözlenmektedir. Alan yazında bulunan benzer çalışmalar incelendiğinde, ebeveynlerin cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının ilişkisine bakılmadığı görülmüştür. Gelişimin önemli parçalarından biri olan cinsel gelişimin sağlıklı ilerlemesi için cinsel eğitimin önemine, sürekli olarak vurgulama yapılmıştır. Bu aşamada ebeveynlerin üstüne düşen rollerinin bilincinde olması, cinsel eğitim aşamasında önem taşımaktadır. Ebeveynlerin cinsel eğitim aşamasında olumlu tutum sergilemeleri ve kendilerini geliştirmeleri çocuğun cinsel gelişiminin doğru yönde olması açısından önem taşımaktadır. Bu aşamada eğitimcilere düşen öncelikle ebeveynlerin ihtiyaçlarını belirlemek ve belirlenen ihtiyaca göre ebeveynleri yönlendirmektir.

Yapılan bu çalışma genel olarak değerlendirilecek olursa;

Çalışmada ebeveynlerin, eğitim düzeyleri, çalışma durumları, aylık gelir düzeyleri, çocuklarının yaşı ve cinsiyeti, çocuk sayıları, cinsel eğitim almaları, cinsel

eğitime ihtiyaç duymaları, cinsel eğitimin gerekliliği, çocuklarıyla cinsellik hakkında konuşma yapmaları ve okul öncesi eğitim kurumlarında cinsel eğitimin gerekliliği konusunda ki görüşlerine ilişkin cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik bilgi düzeyleri incelenmiş ve tutumları belirlenmiştir. Gerçekleştirilmiş olan bu çalışmada rneklemi oluşturan ebeveynlerin büyük oranda anneler olduğu, babaların katılımının daha az olduğu görülmektedir. Alan yazın incelendiğinde de babaların böylesini önemli bir konudaki görüşlerine daha az yer verildiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle gelecekte gerçekleştirilecek çalışmalarda annelerin yanı sıra babalarında cinsel eğitime ilişkin görüşlerinin daha detaylı belirlenmesinin, ebeveynlere yönelik düzenlenecek programların etkililiğini arttıracadığı düşünülmektedir.

Ebeveynlerin cinsel eğitim ve cinsel gelişime ilişkin bilgi düzeylerinin ve tutumlarının belirlenmesini amaçlayan bu çalışmada nicel yöntem uygulanmış ve veriler anket yoluyla toplanmıştır. Ebeveynlerin konuya ilişkin algı, inanç ve gereksinimlerinin nitel araştırma yöntemlerini de kapsayacak biçimde çok yönlü belirlenmesi, bilgi düzeylerinin ve tutumlarının kaynağının anlaşılmasında önemli rol oynayacak ve çalışmanın bulgularının zenginleşmesini sağlayacaktır.

Son olarak ise, çocukların cinsel gelişimi ve cinsel eğitimine yönelik olarak verilecek çeşitli eğitim desteklerinin ebeveynlerin bu konudaki görüşleri üzerinde ne Şekilde etkide bulunacağı ve bunun kalıcılığına yönelik deneysel desende araştırmalar düzenlenmelidir. Bu tür çalışmalarla, hem ebeveynlerin gereksinimlerini daha gerçekçi biçimde belirlemek hem de gereksinimlerini gidermek mümkün olacaktır. Bu çalışmanın sınırlılığı içinde elde edilen bulgular, ebeveynlerin cinsel eğitim ve gelişimine yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarının daha kapsamlı biçimde anlaşılmasına katkı sağlamıştır. Gelecekte yukarıda önerilen doğrultuda gerçekleştirilecek çalışmalarla bu anlayış daha da zenginleşecek ve çocukların sağlıklı cinsel gelişimine katkıda bulunacaktır.

Bölüm 6

ÖNERİLER

Bu çalışmada okulöncesi dönem çocuğuna sahip ebeveynlerin cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları incelenmiştir. Aynı zamanda çocukların cinsel eğitimine ilişkin ebeveynlerin bilgi düzeylerine ve tutumlarına etki ettiği düşünülen çeşitli sosyoekonomik değişkenler ile karşılıklı ilişkileri ile ilgili incelemeler yapılmıştır. Çocukların cinsel gelişimi ve cinsel eğitimi ile ilgili ebeveynlerin bilgi düzeylerinin ve tutumlarının incelenmesini amaçlayan bu çalışma Kuzey Kıbrıs'ta yapılan ilk araştırmadır. Bu bölümde araştırma sonuçlarından elde edilen bulgulara yönelik önerilere yer verilmiştir.

1. Kıbrıs'taki ebeveynlerin cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik bilgi düzeylerini ve tutumlarını belirlemek amacıyla daha kapsamlı ve daha geniş örneklem grubuyla çalışmalar yapılabilir.
2. Anne katılımın çok olduğu bu çalışmada babaların daha az katılım sağladığı görülmektedir. Bu nedenle Kıbrıs'ta araştırma örneklemini daha geniş ve daha kapsamlı bir şekilde ele alarak ve babalarında aktif katılmasını sağlayarak yeni bir çalışma yapılabilir.
3. Çocuk gelişiminin her alanında olduğu gibi, cinsel gelişiminde katkı sağlamak amacıyla sadece babalara yönelik eğitim seminerleri düzenlenebilir.
4. Çeşitli sosyoekonomik durumlara göre ebeveynlerin cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarında anlamlı bir farklılığın olup

olmadığını inceleyen çoklu ölçme yöntemlerinin kullanıldığı kapsamlı, nitel ve nicel çalışmalar yapılabilir.

5. Kıbrıs ve Türkiye örneklemini karşılaştıracak bir çalışma yapılarak ebeveynlerin cinsel eğitim ve cinsel gelişim konusunda ki eksiklikleri belirlenebilir.
6. Çalışma kapsamında örnekleme oluşturan ebeveynlerin eğitim öncesi ve eğitim sonrası bilgi düzeyleri ve tutumları belirlenebilir. Ebeveynlerin uzun süreli takibi sağlanarak çocuklarıyla olan iletişimlerdeki değişimler incelenebilir.
7. Ebeveynlerin cinsel eğitime ilişkin gereksinimleri belirlenerek, bu doğrultuda çocukların gelişimsel özellikleri de dikkate alınarak hazırlanacak eğitim programlarıyla ebeveynler bilgilendirilebilir.
8. Okulöncesi eğitim programlarında cinsel eğitimin yeri tekrardan güncellenerek çocukların eşzamanlı bilgi alması sağlanabilir.
9. Kıbrıs'ta okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapmakta olan öğretmenlerin cinsel eğitim ve cinsel gelişim konusunda bilgi düzeyleri ve tutumları ele alınarak eksiklikler belirlenebilir.
10. Okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapmakta olan öğretmenlerin, cinsel gelişim ve cinsel eğitim konusunda anne-babalarla işbirliği sağlamaları için, öğretmenleri bilgilendirme programları düzenlenebilir. Aynı zamanda öğretmenlerin bu konuda kendilerini geliştirmeleri için aktif seminerler düzenlenebilir.
11. Ebeveynlerin ve öğretmenlerin cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumları karşılaştırılarak kapsamlı ve çok yönlü bir çalışma yapılabilir.

12. Okulda ve medyada, çocukların cinsel gelişimlerine ilişkin bilgi almaları için, bilgilendirme çalışmaları yapılabilir.
13. Çocukların cinsellikten ne anladıkları, cinsel eğitimin çocuklara olan etkileri incelenebilir. Çocukların psikolojik açıdan olumlu ve ya olumsuz etkilenmelerin sebepleri araştırılarak, bu sebeplere yönelik programlar ve aile işbirliği çalışmaları yapılabilir.
14. Okulöncesi öğretmenliği programında eğitim alan öğretmen adaylarının, cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik aldıkları eğitimin içeriği genişletilebilir. Öğretmen adaylarının cinsel eğitimin içeriğinin eksikliği konusunda araştırma yapmaları teşvik edilebilir.
15. Araştırmanın bulguları, bilginin tutumların oluşumuna katkısının önemli olduğunu göstermiştir. Bu nedenle, ebeveynlerin ve okul öncesi öğretmenlerin cinsel eğitimle ilgili gereksinimleri belirlenerek bilgilendirme programları düzenlenebilir.
16. Tutum ölçeğinin duyuşsal ve davranışsal boyutlarına ilişkin maddeler eklenerek, ebeveynlerin cinsel eğitime ilişkin tutumları daha kapsamlı incelenebilir.
17. Okul öncesi eğitim kurumlarında cinsel eğitimin verilmesine ilişkin çalışmaların fazlalaştırılması ve ebeveyn görüşlerine ilişkin bilgilerin çoğaltılması, okulöncesi eğitim programlarının içerisine cinsel eğitiminde katılmasına sebep olacaktır.
18. Çocukların cinsel gelişimleri ve cinsel eğitimleri sürecinde ortaya çıkabilecek çeşitli problemlerin giderilmesi için, öğretmen aile işbirliğinin sağlanması için çeşitli yöntemlerin geliştirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Akın Bülbul, I. (2012). *Zihinsel yetersizlikten etkilenmiş erkek ergenlere ebeveynleri aracılığıyla uygun mastürbasyon yapma becerisinin kazandırılmasında eşzamanlı ipucuyla öğretimin etkililiği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Arslan, E. (1992). Benlik kavramı ve bireyin yaşamındaki etkileri. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Dergisi*, (4),7-14
- Artan, İ. (2005). Cinsel gelişim ve eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Kebikeç*, 19.
- Atay, M. ve Şahin S. (2005). *Gelişim ve Öğrenme*. (3. Baskı), Ataman, A. (Ed.), Ankara: Gündüz Eğitim.
- Atay, M. (2011). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim 2*. Ankara: Kök.
- Bayrak, G., Başgöl, Ş. N., ve Gündüz, T. (2011). *Ailede cinsel eğitim*. İstanbul: Timaş.
- Bayrakçı, M. (2007). Sosyal öğrenme kuramı ve eğitimde uygulanması. *Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, (14).

- Bayramoğlu, L. (2015). *Okulöncesi dönem çocuklarının cinsiyet rollerine ilişkin algılarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Doğu Akdeniz Üniversitesi, KKTC/ Gazimağusa.
- Berk, L. E. (2013). *Bebekler ve çocuklar: Doğum öncesinden orta çocukluğa*. (N. Işıkoğlı Erdoğan, Çev.). İstanbul: Nobel (7. Baskıdan tercüme edilmiştir).
- Bozer, M. (2009). *Din eğitimi açısından 0–12 yaş arası çocuklarda cinsel tutum ve davranış eğitimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Bulut, A., Çokar, M., Eylen, B., Akalın, A., Gürşimşek, I., Hamurcu, H., Nalbant, H., Oksal, A. ve Ortaylı, N. (2008). *Öğretmen ve öğretmen adayları için cinsel sağlık eğitimi*. (5. Baskı).Çokar, M. ve Nalbant H.(Ed.), İstanbul: Ceren.
- Bulut, A. (1998). Çocuklukta Cinsel Eğitim. *Türk Aile Hekim Dergisi*, 2(2): 53-57
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F., (2014). *Bilimsel Araştırmanın Temelleri: Bilimsel Araştırmanın Yöntemleri İçinde*. (9. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. (10. Basım). Ankara: Pegem.

Ceylan, Ç. ve Çetin, A. (2015). Okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların cinsel eğitimine ilişkin ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *H. Ü. Sağlık bilimleri fakültesi dergisi*, 2-3

CETAD, (2007). *Bilgilendirme Dosyası- 7: Gençlik ve Cinsellik*. (2016, 4 Ağustos).
http://www.cetad.org.tr/Cetaddata/Book/32/269201116835Bilgilendirme_Dosyasi_7.Pdf.

Couwenhovern, T. (2013). *Down sendromlu çocuklara bedenlerini, sınırlarını ve cinselliği öğretmek* (F. Sezer, Çev.). İstanbul: Down sendromu Derneği İktisadi İşletmesi (1. Baskıdan tercüme edilmiştir).

Çalışandemir, F. Bencik, S. ve Artan, İ. (2008). Çocukların cinsel eğitimi: geçmişten günümüze bir bakış. *Eğitim ve Bilim*, 33 (150), 14-27.

Çerçi, G. (2013). *Zihinsel Engelli Çocuğun Olan Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimine ve Eğitimine Yönelik Bilgi Düzeyleri ve Tutumlarının İncelenmesi*.
Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Eliküçük, A. (2011). *Anne-babalara uygulamacak cinsel gelişim eğitiminin 6 yaş çocukları bulunan ebeveynlerin bilgi düzeylerine etkisinin incelenmesi*.
Yüksel Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Eliküçük, A. Sönmez, S. (2011). 6 yaş çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimiyle ilgili ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim-Kültür Ve Araştırma Dergisi*, .45-62

- Eroğlu, K. ve Gölbaşı, Z. (2005). Cinsel eğitimde ebeveynlerin yeri: ne yapıyorlar, ne yaşıyorlar?. *Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 8(2).
- Erbil, N., Orak, E., Bektaş, A. E. (2010). Anneler cinsel eğitim konusunda ne biliyor, kızlarına ne kadar cinsel eğitim veriyor?. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. Cilt 7 (1), 366-383.
- Eser, M. (2008). *Anne babaların cinsel kimlik gelişimiyle ilgili tutumların çocuğun cinsel kimlik gelişimine etkisi*. Yüksel Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Foucault, M. (2015). *Cinselliğin Tarihi*. (H. U. Tanrıöver, Çev.). İstanbul: Ayrıntı. (6. Basımdan tercüme edilmiştir).
- Gökdeniz, Ş. (2008). *İlköğretimde cinsel bilgiler eğitimi konusunda öğretmen ve veli görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Güler, S. (2015). *Sosyal oyunun 48-69 aylık çocukların ahlaki ve sosyal kural algılarına etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara
- Güney, O. (2012). *5-6 yaş çocuklarında algılanan cinsiyet kalıpyargılarına ilişkin ebeveyn beklentileri ile oyuncak tercihleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul

Gürsoy, E. ve Gençalp N. S. (2010). Cinsel sağlık eğitiminin önemi. *Aile ve Toplum, Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 29-36

Gürşimşek, I. (2003). Okulöncesi eğitime aile katılımı ve psikososyal gelişim. *KUYEB*, 3(1), 125-144.

Gürşimşek, I. ve Günay, V. D. (2005). Çocuk kitaplarında cinsiyet rollerinin işlenişinde kullanılan dilsel ve dil dışı göstergelerin değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 53-63.

Herzog, D. (2014). *Avrupa'da cinsellik: bir yirminci yüzyıl tarihi*. (Z. Yılmaz Çev.). İstanbul: Doğan. (1. Baskıdan tercime edilmiştir).

Kadıoğlu, H. (2005). *Yetişkin ve akran liderdi cinsel eğitimin ilköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin cinsellikle ilgili bilgi ve tutumları üzerindeki etkiler*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara üniversitesi, İstanbul.

Kakavoulis, A. (1998) Early childhood sexual development and sex education: A survey of attitudes of nursery school teacher. *European Early Childhood Education Research Journal*, 6:2, 55-70

Kakavoulis, A. (2001). Family and sex education: A survey of parental attitudes, *Sex Education*, 1(2), 163-174

Kandır, A ve Alpan, Y. (2008).Okulöncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi. *Aile Toplum Ve Eğitim-Kültür Ve Araştırma Dergisi*, 4 (14).

Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (25. Basım). Ankara: Nobel.

Kıran Yılmaz, F. (2011). *Anneden-kızına cinsel sağlık eğitimi programının etkililiğinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

Larsson, I. ve Svedin, C-G. (2001). Sexual behaviour in Swedish preschool children, as observed by their parents. *Acta Pædiatr*, 90, 436–444.

Larsson, I. ve Svedin, C.G. (2002). Teachers' and parents' reports on 3- to 6-year-old children's sexual behavior-a comparison. *Child Abuse & Neglect* 26, 247–26.

Lu, W. (1994). Parental attitudes toward sex education for young children in taiwan. *U.S.A.*

MEB. (2013). (E.T.: 2015, 22 Ekim). *Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi: Cinsel Gelişim*. http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Cinsel%20Geli%C5%9Fim.pdf.

MEB. (2011). (E. T.: 2015, 14 Ekim). *Aile ve tüketici hizmetleri gelişim alanları*.
http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Geli%C5%9Fim%20Alanlar%C4%B1.pdf

MEGEP. (2007). (E. T.: 2015, 22 Ekim). *Çocuk gelişimi ve eğitimi: sosyal gelişim*.
<http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/cocukgelisim/moduller/sosyalgelisim.pdf>.

Menmuir, J. ve Kakavoulis, A. (1999) Sexual development and education in early years: a study of attitudes of pre-school staff in greece and scotland. *Early Child Development and Care*, 149 (1), 27-45

Mertkan, Ş. (2015). *Karma Araştırma Tasarımı*. Ankara: Pegem.

Miller, P. H. (2008) *Gelişim psikolojisi kuramları*. (Z. Gültekin, Çev.) Ankara: İmge. (1. Basımdan Tercüme Edilmiştir).

Özdemir, O., Güzel Özdemir, P., Kadak, M. T., ve Nasıroğlu, S. (2012). Kişilik Gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 4(4):566-589

Özmert, E. N. (2005). Erken çocukluk gelişiminin desteklenmesi-I: Beslenme. *Çocuk sağlığı ve hastalıkları dergisi*;48:179-195

Plotnik, R.,(2009) *Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Kaknüs

Rozan, N. (1988). Okulöncesi çocuk ve cinsel eğitim. *Yaşadıkça Eğitim Ya-pa Yay*, (4).

San Bayhan, P. ve Artan, İ. (2007).*Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi*. İstanbul: MORPA Kültür.

Sağırkaya, P. (2013). *Resim eğitiminin 7-11 yaş arası çocukların duygusal(psiko-sosyal) zekâ gelişimlerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.

Semerci, Z. B. (2014). *Çocuklarımızla Cinsellik Hakkında Nasıl Konuşmalı (Bebeklikten Gençliğe Cinsellik)*. İstanbul: Alfa.

Sungur, M.Z. (1998). Cinsel Eğitim. *Klinik Psikiyatri*, 2: 103-108

Tahtalı, S. ve Sezer, S. (2013). (E.T.: 2015, 12 Aralık). *Çocuk ve Ergenlerde Cinsel Gelişim ve Eğitiminin Önemi*.

http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:obARsDzQHncJ:etiram.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/06/27/752944/dosyalar/2013_02/19110903_cinsel.doc+&cd=2&hl=tr&ct=clnk&gl=tr

Taşçı, A. İ. (2010). *Cinsel Eğitim*. İstanbul: İz

Tuğrul, B. ve Artan, İ. (2001). Çocukların cinsel eğitimi ile ilgili anne görüşlerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 141-149.

Turhan, O. N. (2015). *Ergenlerin cinsel eğitimine yönelik tutumlarına ilişkin bir ölçek geliştirme çalışması*. Yüksek lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul

Tuzcuoğlu, N. ve Tuzcuoğlu,S. (1996). Çocuğun cinsel gelişiminde ailelerin karşılaştıkları güçlükler. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 8:251-262

Uluğ Ormanlıoğlu, M. (2013). *Nişin Oyun?: Çocuğun Gelişiminde ve Çocuğu Tanımada Oyunun Önemi*. İstanbul: İdeal Kültür.

Walker, J.L. (2001). A qualitative study of parents' experiences of providing sex education for their children: The implications for health education. *Leeds Metropolitan University, Health Education Journal*. 60(2), 132-146

Yazgan İnanç, B., Bilgin, M. ve Kılıç Atıcı, M. (2007). *Gelişim Psikolojisi: Çocuk Ve Ergenlerde Gelişim*. Ankara: Pegem A.

Yeşilay, T. ve Akbaba Altun, S. (2009). Okulöncesi Öğretmenlerinin Sınıftaki Öğrencilerinin Mastürbasyon Davranışıyla Baş Etme Stratejileri. *İlköğretim Online*, 8(2), 593-604, 2009. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>

Yıldırım, A. ve Şimşek, H., (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (9. Baskı.). Ankara: Seçkin.

Yılmaz M. (2011). Cinsel eğitimde kütüphanenin rolü. *Türk Kütüphaneciliği*, 25, (1)

Yücel, E. (2015). *Yaradılıştan Günümüze Cinselliğin Tarihi*. İstanbul: Puslu.

EKLER

Ek 1: DAÜ, Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Ölçek Uygulama Onay Yazısı

 <p>Doğu Akdeniz Üniversitesi "Uluslararası Kariyer İçin"</p>	<p>Eastern Mediterranean University "For Your International Career"</p>	<p>P.K.: 99628 Gazimağusa, KUZEY KIBRIS / Famagusta, North Cyprus, via Mersin-10 TURKEY Tel: (+90) 392 630 1995 Faks/Fax: (+90) 392 630 2919 bayek@emu.edu.tr</p>
<p>Etik Kurulu / Ethics Committee</p>		
<p>Sayı: ETK00-2016-0088</p>		
<p>30.05.2016</p>		
<p>Sayın Seher İşler Okul Öncesi Eğitimi Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi</p>		
<p>Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 30.05.2016 tarih ve 2016/28-01 sayılı kararı doğrultusunda "Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Ebeveynlerin Cinsel Gelişim ve Cinsel Eğitime Yönelik Bilgi ve Tutumlarının İncelenmesi" konulu çalışmanızı Prof. Dr. Ayşe Işık Gürşimşek'in danışmanlığında araştırmanız Bilimsel ve Araştırma Etiği açısından uygun bulunmuştur.</p>		
<p>Bilginize rica ederim.</p>		
		
<p>Doç. Dr. Sükrü Fozmen Etik Kurulu Başkanı</p>		
<p>ŞT/sky.</p>		
<p>www.emu.edu.tr</p>		

**Ek 2: KKTC, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı İlköğretim Dairesi
Müdürlüğü Ölçek Uygulama İzin Yazısı**

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI
İLKÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ**

Sayı: İÖD.0.00-35/2016/1B -2359.

Lefkoşa, 10 Ekim 2016

Sayın Seher İŞLER,
Doğu Akdeniz Üniversitesi,
Gazimağusa

Müdürlüğümüze bağlı okullarında görev yapan "Okul Öncesi Dönem Çocuğu olan Ebeveynlerin Cinsel Gelişim ve Cinsel Eğitime Yönelik Bilgi ve Tutumlarının İncelenmesi" konulu ölçek soruları, Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü tarafından incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda çalışmanın;

- Katılımcı olarak yer alacak velilerin tamamen gizlilik ve gönüllülük ilkelerine dayalı olarak belirlenmesi,
- Okul idaresi ve velilerin, çalışmanın amacı ve uygulama süreçleri hakkında detaylı bir biçimde bilgilendirilmesi,
- Uygulama için gerekli etik ilkeler, yazılı olarak okul yöneticileri ve ailelere iletilmesi ve yazılı izinlerin alınması,
- Araştırma sonuçlarına ilişkin geri bildirimlerin; araştırma etik ilkelerine uygun olarak sadece istatistiki veri bağlamda kullanılması,

Hususların yerine getirilmesi koşuluyla gerçekleştirilmesi uygun görülmüştür.

Çalışma uygulamadan önce okul müdürlükleri ile temas kurulması ve tamamlandıktan sonra da sonuçların **Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü**'ne iletilmesi hususunda gereğini saygı ile rica ederim.

Hakkı BAŞARI
Müdür Muavini
ve
Müdür (V)

/FB

Tel (90) (392) 228 3136 - 228 6893
Fax (90) (392) 228 7158
E-mail meb@mebnet.net

Lefkoşa-KKTC

Ek 3: Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

DOĞU AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ ETİK KURULU BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Lütfen Bu Dokümanı Okumak İçin Zaman Ayırınız

Değerli anne-babalar;

Sizleri, Seher İşler tarafından tez çalışması olarak yürütülen “Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Ebeveynlerin Cinsel Gelişim ve Cinsel Eğitime Yönelik Bilgi ve Tutumlarının İncelenmesi” başlıklı araştırmaya katılmaya davet ediyoruz. Anketi yanıtlamaya başlamadan önce araştırmının nasıl ve neden yapılacağını bilmeniz önemlidir. Bu nedenle bu formda yer alan bilgilerin tarafınızdan okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. İsterseniz bu bilgileri aileniz ve/veya yakınlarınız ile tartışınız. Eğer anlayamadığımız ve sizin için açık olmayan bilgiler varsa ya da daha fazla bilgi isterseniz bizimle iletişim kurabilirsiniz.

Bu araştırmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Bu araştırmaya katılmayı istememe hakkına sahiptir. Araştırmanın sonuçları yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacak, bilgileriniz gizli tutulacak ve **çocuk, okul ve anne-baba isimleri araştırma raporunda yer almayacaktır.**

Araştırmayı Yürüten

Arş. Gör.Seher İŞLER

seher.isler@cc.emu.edu.tr

seher_isler.omu@hotmail.com

0533 859 9924

Araştırma Danışmanı

Prof. Dr. Ayşe Işık GÜRŞİMŞEK

Öğretim Görevlisi

isik.gursimsek@emu.edu.tr

Araştırmanın Amacı:

Çocukların cinsel gelişimi ve cinsel eğitimi sürecinde ebeveynlerin sergiledikleri tutumlar önemli rol oynamaktadır. Aynı zamanda bu önemli gelişim ve eğitim sürecinde çocukların bedenlerini keşfetmesi, cinselliğini tanınması ve dışarıdan gelen yanlış bilgileri rahatlıkla reddetmesi için güvenilir kişilerden doğru bilgiler edinmeye ihtiyaçları vardır. Çocukların ilk eğitimcileri olan anne babaların diğer gelişim alanlarında olduğu gibi cinsel gelişim alanında da çocuklarına model olmaları ve çocukların ihtiyacına göre eğitim süreci sunmaları gerekmektedir. Bu araştırmada, okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin cinsel eğitim ve cinsel gelişime yönelik bilgilerinin ve çocuğun cinsel eğitimine ilişkin tutumlarının ne yönde olduğunu belirlemek amaçlanmıştır. Aynı zamanda ebeveynlerin cinsel gelişime yönelik bilgi düzeyleri ile cinsel eğitime ilişkin tutumları saptanarak ebeveynlerin gereksinimlerinin belirlenmesi ve belirlenen gereksinimlerin ileriki aşamada eğitimi programlarına öncülük etmesi amaçlanmıştır.

İzlenecek Olan Yöntem ve Yapılacak İşlemler:

Bu araştırmada, “Ebeveyn Cinsel Eğitim Bilgi Ölçeği”, “Ebeveyn Cinsel Eğitim Tutum Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılacaktır. Kullanılacak ölçme araçları araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup anne babaların çocukların cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik bilgi ve tutumlarını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Ölçeğin içeriğinde ebeveynlerin tanımaya yönelik demografik bilgi formu ve cinsel eğitimi ve cinsel gelişim sürecine yönelik sorular yer almaktadır.

Ölçek geliştirme sürecinde Prof. Dr. Ayşe Işık Gürşimşek ve Prof. Dr. Sema Kaner’in görüşleri alınarak ölçek soruları oluşturulmuştur. Elde edilen sorular ölçek formatında düzenlenmiş olup uzman görüşü için Doç. Dr. Dilek Acer, Yrd. Doç. Dr. Ayten Uysal Düzkantar ve Öğr. Gör. Utku Beyazıt’ın görüşlerini ve önerilerini almak üzere gönderilmiştir. Uzman görüşünden alınan dönütler doğrultusunda ölçek

tekrar düzenlenmiş olup son hali Prof. Dr. Sema Kaner ve Prof. Dr. Ayşe Işık Gürşimşek tarafından incelenmiştir. Yapılan düzenlemeler sonunda elde edilen ölçeğin son hali Etik kurul ve Bakanlık izinlerine bağlı olarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Uygulama konusunda izin alınmasını izleyere, belirlenen okullara ölçek dağıtılacak geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılacaktır. Bu aşamayı izleyerek asıl verilere ulaşılabilecek ve ebeveynlerin cinsel gelişim ve cinsel eğitime yönelik görüş ve tutumlarının incelenmesi için veriler toplanacak ve elde edilen veriler toplu halde değerlendirilecektir.

Araştırma Süreci:

Bu araştırmanın veri toplama süreci yaklaşık 6 hafta olarak belirlenmiştir.

Katılması Beklenen Gönüllü Sayısı:

2014-2015 Eğitim Öğretim yılı Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Okul Öncesi Eğitimi kurumlarında öğrenimine devam eden 4-6 yaş öğrenci sayısı 5750 dir. Buna bağlı olarak bu çalışmada 560 okul öncesi dönem çocuğunun ebeveynlerine ulaşılması planlanmaktadır. Uygulama için; KKTC'nin 5 bölgesinde mevcut öğrenci sayıları dikkate alınarak okul dağılımları hesaplanmış ve kolay ulaşılabilirlik ilkesi doğrultusunda uygulamaya alınacak okullar belirlenmiştir. Bu okullardan Basit Rastgele örnekleme yoluyla katılımcı ebeveynler belirlenecektir.

Araştırmanın Yapılacağı Yer

Araştırmanın verileri Gazimağusa, Lefkoşa, Girne, Güzelyurt ve İskele ilçelerinden toplanacaktır.

Araştırmaya Katılan Araştırmacılar:

Prof. Dr. Ayşe Işık Gürşimşek (Tez Danışmanı)

Arş. Gör. Seher İŞLER

Araştırmanın Adı: Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Ebeveynlerin Cinsel Gelişime ve Cinsel Eğitime Yönelik Bilgi Düzeylerin ve Tutumlarının İncelenmesi

Tarih:

Veli Adı Soyadı:

İmza: